

**MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU**

**VENÄJÄN ARKTISTEN TUKIKOHTIEN UUELLEENRAKENNUS  
TARINANA**

Pro gradu -tutkielma

Petteri Pietiläinen

Sotatieteiden maisterikurssi 7

Viranomaisyhteistyön linja

Huhtikuu 2018

Kurssi Sotatieteiden maisterikurssi 7	Linja Viranomaisyhteistyön linja
Tekijä Petteri Pietiläinen	
Tutkielman nimi Venäjän arktisten tukikohtien uudelleenrakennus tarinana	
Oppiaine, johon työ liittyy Strategia	Säilytyspaikka MPKK:n kirjasto
Aika Huhtikuu 2018	tekstisivuja: 68      liitesivuja: 3
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Tämän tutkimuksen kohteena ovat Venäjän arktiselle alueelle uudelleen rakentamien tukikoh- tien ympärille rakentuvat tarinat ja juonirakenteet. Tutkimus on toteutettu laadullisena tutki- muksena. Tutkimus pohjautuu relativistiseen ontologiaan ja konstruktivistiseen tieteenfiloso- fiaan. Näkökulma on luonteeltaan narratiivinen, eli maailma tulkitaan vähitellen rakentuvista tarinoista koostuvaksi. Tutkimuksen lähdeaineisto koostuu turvallisuuspolitiikan tutkijoiden ja toimittajien kansainväliselle yleisölle suunnatuista tutkimusaihetta käsittelevistä teksteistä. Tutkimuksen aineisto on laadittu ajanjaksolla, joka alkaa Venäjän arktisen strategian julkai- susta vuonna 2008 ja päättyy Nagurskojen tukikohdan valmistumiseen keväällä 2017.</p> <p>Tutkimuksen pääkysymys on: Minkälaisia tarinoita rakentuu arktiselle alueelle rakennettavien Venäjän tukikohtien ympärille? Täsmentäviä alakysymyksiä ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Minkälaisia juonirakenteita ja teemoja tarinoissa on?</li> <li>-Mitkä ovat päätarinat?</li> <li>-Kuka tarinoita kertoo?</li> <li>-Kenelle tarinoita kerrotaan?</li> </ul> <p>Tarinoiden juonirakenteita ja teemoja analysoimalla rakentui kaksi päätarinaa. Nämä olen nimennyt kansallisen edun päätarinaksi ja kansainvälisen yhteistyön päätarinaksi. Kansallisen edun päätarinaan liittyvät teemat ovat tutkitulla ajanjaksolla yleisempiä kuin kansainvälisen yhteistyön teemat. Tarinoiden kertojia ovat Venäjän hallinto, sotilasjohdon ja suurliikemiehet sekä länsimaiden konservatiiviset ja poliittisesti keskellä olevat ryhmät. Tarinoiden kansain- välinen yleisö koostuu pääosin vaikutusvaltaisista kansainvälisten organisaatioiden ja tutki- muslaitosten poliitikoista, virkamiehistä ja tutkijoista.</p> <p>Tutkimuksen tuloksena löysin yksittäisen tekstin ylittävää jatkuvuutta ja vakiintuneita merki- tyksiä. Yksi vakiintunut merkitys Venäjän arktisille tukikohdille on se, että ne ovat sotilas- kohteita. Tässä merkityksessä tukikohtien tarkoitus on Venäjän arktisen alueen sotilaallinen puolustaminen ja valvonta. Toinen vakiintunut merkitys Venäjän arktisille tukikohdille on yhdistetty sotilas- ja siviilikäyttö esimerkiksi pelastuspalvelukeskuksina. Pelastuspalvelutoi- mintaan liittyvät humanitaariset arvot ja kansainvälinen yhteistyö muodostavat yhteisen arvo- pohjan tarinan kertojien ja kansainvälisen yleisön välille. Näin tarinan kertojilla on paremmat mahdollisuudet hakea tarinan yleisöltä yhteisesti jaettua ymmärrystä ja hyväksyntää omille tavoitteilleen ja tukikohtien merkitykselle.</p>	
<p>Avainsanat</p> <p>arktinen alue, Koillisväylä, Venäjä, sotilastukikohdat, konstruktivismi, narratiivisuus</p>	

## Sisällys

1. JOHDANTO .....	4
1.1 Tutkimusaineiston esittely.....	5
1.1.1 Aikarajaus ja teemojen rajaus.....	7
1.1.2 Tutkijoiden ja toimittajien tekstit .....	8
1.2 Tutkimuskysymykset ja kehystarina .....	9
1.3 Esiymmärrys ja ennakko-oletukset.....	10
2. TUTKIMUKSEN TEOREETTISET JA METODOLOGISET PERUSTEET .....	11
2.1 Laadullinen tutkimus.....	11
2.2 Teoreettis-metodologinen viitekehys: narratiivien tutkimus .....	12
2.3. Tutkimusmetodista .....	15
2.4. Narratiivien tutkimuksen luotettavuuden arviointi .....	17
3. KEHYSTARINA: VENÄJÄN ARKTINEN ALUE .....	19
3.1 Kehystarinan tarkoitus.....	19
3.2 Kehystarinan tapahtumat ennen arktisten tukikohtien uudelleen rakentamista .....	20
3.3 Tarinan keskeinen tapahtuma: Venäjän arktisten turvallisuusjärjestelmien rakentaminen .....	22
3.4 Kehystarinan muut toimijat: kilpailijoita, vastustajia vai yhteistyökumppaneita? .....	25
3.5 Miten kehystarina jatkuu tukikohtien valmistuttua?.....	29
4. NARRATIIVIEN ANALYYSI .....	31
4.1. Analyysin eteneminen juonirakenteista kokonaisuuteen.....	31
4.2. Juonirakenteen analyysi .....	32
4.2.1. Tutkijoiden tekstit .....	32
4.2.2. Toimittajien tekstit .....	50
4.3 Mitkä ovat päätarinat? .....	61
4.3.1 Mitä jätetään kertomatta? .....	62
4.4 Kehys- ja osatarinoissa esiintyvät vakiintuneet merkityssisällöt.....	63
4.5 Kuka tarinoita kertoo?.....	64
4.6 Kenelle tarinoita kerrotaan? .....	67
5. JOHTOPÄÄTÖKSET .....	68
5.1 Minkälaisia tarinoita rakentuu? .....	68
5.2 Kritiikki: teorian asettamissa rajoissa pysyminen ja ennakko-oletukset .....	69
5.3 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi .....	70
5.4 Jatkotutkimuksen tarve.....	71
LÄHTEET .....	72

# VENÄJÄN ARKTISTEN TUKIKOHTIEN UUELLEENRAKENNUS TARINANA

## 1. JOHDANTO

”Onko tämä tarina tosi?” Tämä on luonnollinen kysymys, kun vaikkapa Venäjän presidentti Vladimir Putin tai Saksan liittokansleri Angela Merkel kertoo medialle näkemyksiään maailman tapahtumista. Tarinoiden jaottelu tosiin ja epätosiin on yksi tapa yrittää hallita ja luokitella jatkuvaa informaatiovirtaa. Epätodeksi luokitellut tarinat voidaan jättää huomiotta tai leimata valheiksi.

Toisenlainen näkökulma tarinoihin avautuu, kun kysytään, minkälaisia tarinoita kerrotaan, kuka niitä kertoo ja kenelle. Mitä jätetään kertomatta? Tällä tavoin tarinoista voidaan löytää sellaista kiinnostavaa informaatiota, joka jää tarinan totuusarvoon keskittyvässä luokittelussa huomiotta. Tämän tutkimuksen kohteena ovat Venäjän arktiselle alueelle uudelleen rakentamien tukikohtien ympärille rakentuvat tarinat. Tutkimuksen lähdeaineisto koostuu turvallisuuspolitiikan tutkijoiden ja toimittajien laatimista kansainväliselle yleisölle suunnatuista tutkimuskohdetta käsittelevistä teksteistä. Kansainvälinen yleisö kommunikoi keskenään pääosin englanniksi, ja tästä johtuen tutkimusaineisto on englanninkielistä. Toteutin tutkimuksen laadullisena tutkimuksena. Tutkimus pohjautuu relativistiseen ontologiaan ja konstruktivistiseen tieteenfilosofiaan. Näkökulma on luonteeltaan narratiivinen, eli maailma tulkitaan vähitellen rakentuvista tarinoista koostuvaksi.

Venäjän uudelleen rakentamista tukikohdista kerrottujen tarinoiden tutkiminen on tärkeää siksi, että tukikohtien merkitys näkyy jo arktisen alueen turvallisuuspolitiikassa, taloudessa, kansainvälisessä merenkulussa ja lainsäädännössä sekä Venäjän kansallishengen vahvistumisessa. Arktinen neuvosto ei ota kantaa turvallisuuspoliittisiin asioihin, mutta arktisten tukikohtien uudelleen rakentaminen vaikuttaa epäsuorasti myös siihen luottamuksen tai epäluulon

ilmapiiriin, jossa neuvosto päätöksensä tekee. On esitetty myös kokonaan uuden turvallisuuspoliittisista asioista keskustelevalle arktiselle foorumille perustamista. Arktisten tukikohtien uudelleen rakentaminen vaikuttaa turvallisuuspoliittisen vastakkainasettelun lisääntymisen tai vähenemisen kautta myös Suomen mahdollisuuksiin toimia arktisen teknologian viejänä tai arktisen liikenteen kauttakulkumaana.. Muun muassa näiden syiden vuoksi sillä on merkitystä, mitä Venäjän arktisista tukikohdista kerrotaan ja kuka niistä kertoo.

## 1.1 Tutkimusaineiston esittely

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston rajauksessa on kyse myös tulkinnallisesta rajauksesta. Aineiston keruuseen ja valintaan ja aineiston luonteeseen vaikuttavat omat intressini ja näkökulmani. Aineistoa kerätessäni rajaon samalla tutkimuksen kenttää omien tulkinnallisten näkökulmien välityksellä. Aineiston rajauksessa on siis kyse oman näkökulman selkeyttämisestä ja tutkimuksen tulkinnallisen ytimen hahmottamisesta. Tutkimuksen rajauksella nostan tutkimuksen keskipisteeksi sen ydinsanoman, jonka haluan erityisesti tuoda esille.<sup>1</sup>

Oma tavoitteeni aineiston rajausta tehdessäni oli saada tutkimustehtävän ja tutkimuskysymyksiin vastaamisen kannalta kompakti ja selkeästi analysoitavissa oleva lähdeaineisto. Siirtyessäni aineiston keräysvaiheesta analyysiin käsitteellistini esiin nousevat narratiivit, niiden teemat ja juonet vaiheittain analyysin aikana.<sup>2</sup>

Aineiston hakuprosessin alussa otin ensin tavoitteekseni saada mukaan ne tutkimusartikkelit, jossa Venäjän uudelleen rakentamat arktiset tukikohdat mainitaan. Tein artikkelihaut Maanpuolustuskorkeakoulun kirjastossa saatavilla olevista tietokannoista sekä erikseen tutkimuslaitosten (Center for Strategic and International Studies, Stockholms International Peace Research Institution, Ulkopoliittinen Instituutti ja Totalförvarets forskningsinstitut) internetsivustoilta. Käytin aikarajasta ja hakusanoina ”russian” ”arctic” ja ”military”. Tämän jälkeen kävin nelisenkymmentä artikkelia ja monografiaa yksitellen lävitse ja etsin mainintoja Venäjän uudelleen rakentamista arktisista tukikohdista. Mikäli yhtään mainintaa ei löytynyt, jätin artikkelin pois aineistosta. Aineiston hakua tehdessäni tarkastamieni artikkelien tutkijoiden ja toimittajien nimet olen koonnut liitteeseen 1.

---

<sup>1</sup> Kiviniemi, Kari: Laadullinen tutkimus prosessina. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Raine Valli (toim.) Jyväskylä, PS-kustannus 2015, s. 77.

<sup>2</sup> Kiviniemi (2015), s. 78.

Kerättyä aineistoa on tarkasteltava laadullisen tutkimuksen periaatteiden mukaan siten, että huomio kiinnitetään vain siihen, mikä on teoreettisen viitekehyksen ja kysymyksenasettelun kannalta olennaista.<sup>3</sup> Sen sijaan, että pelkkä maininta arktisista tukikohdista olisi riittänyt artikkelin mukaan ottamiseen tutkimusaineistoon, otin tavoitteeksi ottaa juonirakenneanalyysiin mukaan tutkimustehtävän kannalta keskeinen aineisto. Keskeinen aineisto on tutkijoilta, jotka ovat erikoistuneet arktiseen alueeseen ja jotka ovat kirjoittaneet aiheesta enemmän kun vain yhden tai kaksi artikkelia. Keraämäni aineiston läpikäynnin ja karsinnan jälkeen jäljelle jäi lopulta 13 tutkimusartikkelia. Tekemieni valintojen tavoitteena on se, että syystä tai toisesta tutkimuksen ulkopuolelle jäänyt aineisto ei ole sellaista, että se olennaisesti muuttaa tutkimuksen tuloksia.

Koska Venäjän arktisten tukikohtien uudelleenrakentaminen on tapahtunut pääosin vasta 2010-luvulla, ei turvallisuuspolitiikan tutkijoiden aiheesta kirjoittamien tekstien määrä ole vielä suuri. Uutisaineistoa sen sijaan on paljon. Kaikista Venäjän arktisista tukikohdista tekemäni uutisaineiston Google-haut antoivat tulokseksi keskenään pääteemoiltaan samankaltaisia uutisia riippumatta siitä, mikä tukikohta oli kyseessä. Laadullisessa analyysissä on tärkeää pelkistää raakahavainnot mahdollisimman suppeaksi havaintojen joukoksi, jotta havaintojen takana olevat ilmiöt voidaan tunnistaa ja ymmärtää.<sup>4</sup>

Päätin rajata uutisaineiston juonirakenneanalyysin Nagurskojen arktisen tukikohdan valmistumisesta kertovaan uutisaineistoon. Tätä tapahtumaa koskeva uutisaineisto on tutkimustehtävän kannalta keskeinen, koska Venäjän arktisesta alueesta kirjoittavat toimittajat käsittelivät useimmiten uutisissaan itse Nagurskojen avajaistapahtuman lisäksi laajasti myös koko Venäjän arktisten tukikohtien uudelleenrakentamisen vaiheita ja sen hetkistä tilaa. Samalla tavoin kuin tutkijoiden kirjoittamien tekstien valintaprosessissa, myös uutisaineiston valintaprosessissa tekemieni valintojen tavoitteena oli se, että syystä tai toisesta tutkimuksen ulkopuolelle jäänyt aineisto ei ole sellaista, että se olennaisesti muuttaa tutkimuksen tuloksia. Juonirakenneanalyysiin tuli mukaan lopulta 18 uutisartikkelia.

---

<sup>3</sup> Alasuutari, Pertti: *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino, Riika 2014, s. 40–42.

<sup>4</sup> Sama, s. 42.

### 1.1.1 Aikarajaus ja teemojen raja

Tutkijoiden kirjoittamien tekstien osalta tarkastelin aineistoa, joka on laadittu ajanjaksolla, joka alkaa Venäjän arktisen strategian julkaisusta vuonna 2008 ja päättyy Nagurskojen tukikohdan valmistumiseen keväällä 2017. Uutisaineisto on rajattu edellisessä alaluvussa mainitsemallani tavalla vain yhteen tapahtumaan, eli Nagurskojen tukikohdan valmistumiseen. Vuonna 2008 julkaistu Venäjän arktinen strategia asetti yhdeksi konkreettiseksi tavoitteeksi juuri arktisten tukikohtien uudelleenrakentamisen. Tekemilläni aikarajauksilla halusin nostaa aineistosta esiin tutkimuksen pääkysymyksen mukaisen näkökulman ja ytimen: minkälaisia tarinoita rakentuu Venäjän arktisten tukikohtien ympärille ja kuka näitä tarinoita kertoo?

Teemallisesti olen rajannut lähdeaineiston turvallisuuspolitiikan tutkijoiden ja toimittajien kansainväliselle yleisölle suunnatuista teksteistä, joiden tarinat rakentuvat Venäjän uudelleen rakentamien arktisten tukikohtien ympärille. Tästä johtuen aineisto on englanninkielistä. Tähän kansainväliseen yleisöön kuuluvat kansainvälisten organisaatioiden tutkimuslaitosten ja valtioiden johtavat poliitikot, virkamiehet ja tutkijat. Sekä asiantuntijoina toimivien tutkijoiden että muun kansainvälisen yleisön mielipiteen vaikutus turvallisuuspoliittiseen päätöksentekoon erityisesti kansainvälisissä organisaatioissa (YK, Arktinen neuvosto, EU, NATO) on merkittävä.<sup>5</sup>

Valitsemani aineistorajaus voi herättää kysymyksen siitä, kuinka mielekäs on tutkimuksen alakysymys: *Kuka näitä tarinoita kertoo?* Eikö tämä aineistorajaus, eli turvallisuuspolitiikan tutkijat ja toimittajat jo itsessään ole vastaus tähän tutkimuskysymykseen? Tutkijat ja toimittajat toki kirjoittavat omasta henkilökohtaisesta näkökulmastaan, mutta sen lisäksi he aina *edustavat* jotakin: tutkimuslaitosta, mediakonsernia, puoluetta, valtiota tai kansainvälistä organisaatiota. Alakysymys johtaa kysymään, *kenen* tarinoita kerrotaan.

Tekemieni rajausten ja määrittelemäni tutkimustehtävän ulkopuolelle jäi toki paljon mielenkiintoista ja arktisen alueen tutkimuksen kannalta merkittävää aineistoa ja teemoja. Visuaalinen aineisto, esimerkiksi Youtube -videot ja uutistoimistojen videoklipit voivat kertoa tarinoita toisella tavalla kuin perinteiset tekstit. Twiitit ja blogit ovat valtaamassa alaa perinteisiltä julkaisumenetelmiltä. Videoklippien, twiittien tai blogien arvostuksen tai merkityksellisyyden

---

<sup>5</sup> Toki monessa maassa, kuten Venäjällä, on omalla kielellään kommunikoivalla yleisöllä merkitystä. Tämä yleisö ei kuitenkaan ollut tämän tutkimuksen kohde.

tai vaikuttavuuden arviointi on kuitenkin vaikeampaa kuin perinteisten uutismedioiden tai tieteellisten julkaisujen.

Venäjän arktisista tukikohdista kerrottavat tarinat ovat vain pieni osa arktisen alueen teemaa. Arktisen alueen alkuperäiskansoilla on oma äänensä ja omat tarinansa kerrottavanaan, arktisen alueen taloudelliset resurssit, ilmastonmuutos ja arktisen luonnon suojelu muodostavat kukin omat merkittävät tarinakokonaisuutensa. Näitä arktisen alueen kannalta itsessään merkittäviä teemoja ei kuitenkaan käsitellä eikä analysoida tässä tutkimuksessa, ellei niillä ole suoraa liittymäpintaa Venäjän arktisista tukikohdista kerrottaviin tarinoihin.

### 1.1.2 Tutkijoiden ja toimittajien tekstit

Olen jakanut analyysiprosessin selkeyttämiseksi aineiston kahteen pääluokkaan: tutkijoiden tekstit ja toimittajien tekstit. Kuten jo aikaisemmin totesin, aiheeseen liittyvien julkaisujen määrä ei noussut kovin suureksi, koska Venäjän arktisten tukikohtien uudelleenrakennus on alkanut pääosin vasta 2010-luvulla. Julkaisuista suurin osa on artikkeleita ja lisäksi muutama monografia. Havaitsin aineistoa kerätessäni, että maininnat Venäjän uudelleenrakentamista tukikohdista jäivät varsin suppeiksi monografioissa ja kokoomateoksissa. Sen sijaan erillisartikkeleissa tukikohtia käsiteltiin laajemmin ja perusteellisemmin. Syy tähän on todennäköisesti se, että monografioissa ja kokoomateoksissa käsitellään arktisen alueen turvallisuuspolitiikkaa laajempina kokonaisuuksina, jolloin tukikohtien uudelleen rakentaminen uutena ja muotoutumassa olevana teemana on jäänyt ainakin toistaiseksi sivuosaan. Verkossa julkaistavissa erillisartikkeleissa on sen sijaan mahdollista keskittyä suppeampaan aihepiiriin ja reagoida nopeasti uusiin esiin nouseviin turvallisuuspoliittisiin teemoihin.

Lähdeaineiston uutisartikkeleissa arktiset tukikohdat ovat useimmiten pääaiheena, kun ne tutkijoiden teksteissä ovat vain lyhyitä mainintoja. Tämän tutkimustyön lähdeaineistoksi valikoitui edellä mainittujen teemallisten ja ajallisten rajausten jälkeen 18 uutisartikkelia, The Independent Barents Observer -verkkojulkaisusta 2 kappaletta, venäläisiltä uutistoimistoilta Sputnikilta 4 kappaletta, Russia Todayltä 3 kappaletta ja arctic.ru -verkkojulkaisulta 3 kappaletta, Jane's Information Groupin artikkeleita on 2 kappaletta. CBS Newsiltä 2 kappaletta. Näiden lisäksi BBC: ltä ja Fox Newsiltä kummaltakin on mukana yksi uutisartikkeli.



## 1.2 Tutkimuskysymykset ja kehystarina

Tutkimuksen pääkysymyksen olen muotoillut seuraavasti:

*Minkälaisia tarinoita rakentuu arktiselle alueelle rakennettavien Venäjän tukikohtien ympärille?*

Tutkimuksen tarkoituksena on tavoittaa esiin nousevat teemat ja tarinoiden juonirakenteet, myös se mitä vähätellään tai jätetään kertomatta. Millaisia yhdistäviä tai erottavia piirteitä tarinoissa on havaittavissa? Löytyykö tarinoista jatkuvuutta ja vakiintuneita merkityksiä? Mitä ristiriitaisuuksia tarinoissa on? Näiden tavoitteiden pohjalta olen muotoillut tutkimuksen ensimmäisen alakysymyksen seuraavasti: *Minkälaisia juonirakenteita ja teemoja tarinoihin rakentuu?*

Narratiivien analyysissä keskeinen kiinnostuksen kohde on päätarinoiden muodostuminen. Nousevatko jotkin teemat ja juonet esiin muita selkeämmin siten, että niistä voidaan muodostaa päätarinoita? Muodostuuko päätarinoiden välille vastakkainasettelua? Tutkimuksen toinen alakysymys on: *Mitkä ovat päätarinat?*

Kahden ensimmäisen alakysymyksen keskittyessä tarinan juonirakenteisiin, seuraavat alakysymykset analysoivat tarinaa kokonaisuutena ja vuorovaikutustilanteena kertojan ja yleisön välillä. Vuorovaikutustilanteessa eräs kiinnostuksen kohde on se, kuka haluaa vedota tarinallaan yleisön kanssa yhteisesti jaettuun ymmärrykseen ja hyväksyntään. Ovatko tarinat esimerkiksi viranomaisien, yritysten, median, kansalaisjärjestöjen tai kansainvälisten organisaatioiden kertomia tarinoita? Ketkä eivät pääse kertomaan tarinaansa? Tutkimuksen kolmas alakysymys on: *Kuka näitä tarinoita kertoo?*

Tarinan esityksessä kiinnostuksen kohteena on kertojan lisäksi myös yleisö. Neljäs alakysymys on: *Kenelle tarinoita kerrotaan?* Kansainvälinen yleisö, jolle tarinoita kerrotaan, koostuu pääosin kansainvälisten järjestöjen virkamiehistä, poliitikoista ja tutkijoista. Tällä yleisöllä on vaikutusvaltaa arktisen politiikan muotoutumiseen, ja siksi sen huomiota tavoitellaan.

Narratiivien analyysin kannalta oli tutkimuskysymysten lisäksi tärkeää muodostaa kehystarina. Kehystarinan kautta laajemmassa kulttuurisessa viitekehyksessä muodostuneet merkitykset kulkeutuvat tarinasta toiseen.

### 1.3 Esiymmärrys ja ennakko-oletukset

Minulle oli jo ennen tutkimustyön aloittamista muodostunut esiymmärrys Venäjän arktisista tukikohdista aikaisemmin lukemani ja oppimani tiedon kautta. Tällä tavoin minulle muodostui vuorovaikutussuhde tutkimuskohteeseen. Vaikka laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tutkia ilmiötä vapaana ennakko-oletuksista, niin käytännössä näitä ennakko-oletuksia on jokaisella tutkijalla. Tutkimusaineistosta muodostamani ennakko-oletukset oli tiedostettava ja ymmärrettävä niiden vaikutus tutkimuksen etenemiseen. Tutkimusprosessiin kuului vaihe, jossa tarkastelin kriittisesti omia ennakko-oletuksiani tutkimusaiheesta.

Arktisen alueen alkuperäiskansoilla on oma äänensä ja omat tarinansa kerrottavana, arktisen alueen taloudelliset resurssit, ilmastonmuutos ja arktisen luonnon suojeleminen muodostavat kukin omat merkittävät tarinakokonaisuutensa. Venäjän uudelleen rakentamien arktisten tukikohtien tarinat ovat vain pieni osa arktisen alueen suuria teemoja. Ne toimivat kuitenkin hyvänä kiinnostuksen oman tutkimusprosessini aikana, jolloin toisinaan eksyin houkutteleville sivupoluille arktisen alueen laajoja ja monitasoisia turvallisuuskysymyksiä pohtiessani.

## 2. TUTKIMUKSEN TEOREETTISET JA METODOLOGISET PERUSTEET

### 2.1 Laadullinen tutkimus

Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää löytää aineiston paikka ilmiön kokonaisuudessa. Pertti Alasuutari käyttää aineistosta ilmaisuja: ”pala tutkittavaa maailmaa”. Alasuutari ei kuitenkaan vertaa laadullista aineistoa empiiriseen näyte- tai koepalaan, vaan se on näyte tutkittavasta ilmiöstä tekstinä, kielenä ja kulttuurisesti rakentuneena ilmiönä.<sup>6</sup> Tätä aineiston paikkaa ilmiön kokonaisuudessa yritin hahmottaa luvussa 3, jossa olen laatinut ilmiön kokonaisuutta taustoittavan kehystarinan keräämäni aineiston ja aiheesta muodostamani esiymmärryksen pohjalta. Tutkittavan aineiston paikalleen sijoittaminen ilmiön kokonaisuudessa ei kuitenkaan merkitse tulkintojen rajoittamista vain yhteen tai kahteen näkökulmaan, vaan se antaa vain väljät kehykset tulkinnoille.<sup>7</sup>

Kirjojen ja tiedejulkaisujen tekstit, lehtien kirjoitukset, lakitekstit, suulliset puheet ja esitelmät ovat vuorovaikutuksellista keskustelua siinä missä ihmisten kasvokkain käymät vuoropuhelutkin. Kaikissa niissä on käytössä tilanteesta toiseen liikkuvia merkityksiä. Kaikilla niillä on jokin yleisö, olipa se sitten tekijä itse tai kansainvälinen foorumi.<sup>8</sup>

Kirsi Juhila luokittelee sosiaalisen konstruktionismin kahteen pääsuuntaukseen, ontologiseen ja episteemiseen konstruktionismiin. Ontologisessa konstruktionismissa tekstin ja puheen ulkopuolella nähdään ei-diskursiivisia maailmoja, vaikka kieli onkin ensisijainen tutkimuskohde. Esimerkiksi instituutiot voidaan nähdä tällaisina ei-diskursiivisen maailman rakenteina. Ontologisen konstruktionismin mukaisessa diskursiivisessa analyysissä keskeisiä kysymyksiä ovat, mitä instituutioita jonkin tietyn diskurssin puhe ja teksti vahvistavat, mitä ne vaientavat, ketkä hyötyvät niistä ja ketkä niitä edistävät. Tällä tavoin yksittäiset tekstit ovat aina sidoksissa ulkopuoliseen maailmaan.<sup>9</sup>

---

<sup>6</sup> Alasuutari (2014), s. 87–88.

<sup>7</sup> Sama, s. 88–89.

<sup>8</sup> Jokinen, Arja, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi: teorian, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino, Tampere 2016, s. 384.

<sup>9</sup> Jokinen, Juhila & Suoninen (2016), s. 371–372, 374.

Episteemisen konstruktionismi puolestaan ei ota kantaa siihen, onko kielen ulkopuolella ole-massa todellisuutta vai ei. Yksittäiset tekstit tai puhetilanteet ja niiden merkitykset realisoitu-vat toisiin puheisiin ja teksteihin päin. Tätä kutsutaan intersituationaalisuudeksi.<sup>10</sup> Tätä kautta on mahdollista löytää yksittäisen vuorovaikutustilanteen ylittävää jatkuvuutta ja vakiintuneita puhumisen tapoja esimerkiksi niissä tavoissa, joilla Venäjän arktisista tukikohdista puhu-taan.<sup>11</sup> Tämä tutkimuksen aineiston rajaus ja kysymyksenasettelu veivät teoreettisen viiteke-hyksen selkeästi lähemmäksi episteemistä konstruktionismia.

## 2.2 Teoreettis-metodologinen viitekehys: narratiivien tutkimus

Kertomuksellisuus on ymmärretty ihmiselle lajityypilliseksi tavaksi hahmottaa todellisuutta ja itseään ja muodostaa tietoa ympäröivästä todellisuudesta ja sen tapahtumista. Kerronnallinen tapa hahmottaa maailmaa yhdistää ihmisiä eri aikakausina ja eri kulttuureissa, Tarina etenee ajallisesti alusta loppuun tietystä näkökulmasta ja tietyn muotoisena, kun sen sijaan kertomus voi rikkoa etenemisen takautumilla, tai se voi alkaa vaikka tarinan lopusta. Tarinoiden on yh-distettävä tapahtumia tai ajatuksia jatkuvuuden logiikan mukaisesti. Tarina voidaan esittää käyttämällä erilaisia kerronnan välineitä ja keinoja. Samasta tarinasta voi olla monta erityyli-sä tai juonirakenteeltaan erilaista kerronnallista diskurssia (narrative discourse).<sup>12</sup>

Toisaalta Hänninen<sup>13</sup> kuvaa narratiivin rakennetta siten, että perustana on joukko perättäisiä tapahtumia. Tapahtumista kulttuuristen merkitysrakenteiden kautta luotu tulkinta muodostaa tarinan. Tarinan vaihtelevat esitystavat ja kertomisen ehdot, kuten kieli ja kulttuurisesti va-kiintuneet kerronnan tavat, muodostavat kertomuksen. Vaikka tarina on ajassa etenevä, sen syy-seuraussuhteet eivät välttämättä ole luonnontieteellisellä tavalla kausaalisia, vaan tapah-tumien syyt voivat olla myös psykologisia, sosiaalisia tai myyttisiä. Samasta tapahtumakulus-ta voi syntyä erilaisia tarinallisia tulkintoja aikajännettä, arvottamistapoja ja syyselityksiä muuttamalla.<sup>14</sup>

<sup>10</sup> Jokinen, Juhila & Suoninen (2016), s. 372.

<sup>11</sup> Jokinen, Juhila & Suoninen (2016), s. 385.

<sup>12</sup> Heikkinen, Hannu: Kerronnallinen tutkimus, *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutki-jalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.), Jyväskylä, PS-kustannus 2015, s.152.

<sup>13</sup> Hänninen, Vilma: Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä, *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloitte-levalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) Jyväskylä, PS-kustannus 2015.

<sup>14</sup> Hänninen (2015), s. 169–170.

Abbott määrittelee englanninkielisten termien story (tarina) ja narrative (kertomus) merkitsevän eri asioita. Kertomus on tapahtumien representaatio, joka koostuu tarinasta ja kerronnallisesta diskurssista. Tarinan kanssa ollaan aina vuorovaikutuksessa kerronnallisen diskurssin kautta. Abbottin mukaan on tavallista, että kertomusta hahmotellessa löytyy laajempi kertomus (framing narrative), johon alkuperäinen kertomus sisältyy (embedded narrative), joista käytän jatkossa nimityksiä kehyskertomus ja osakertomus.<sup>15</sup>

Abbottin, Heikkisen ja Hännisen kuvaukset kertomuksen ja tarinan välisestä suhteesta ovat pienistä vivahde-eroista huolimatta hyvin samanlaisia. Tapahtumakulku muodostaa tulkittuna tarinan ja tarina puolestaan esitettynä kerronnan avulla muodostaa kertomuksen tai useita eri kertomuksia, mikäli kerronnan välineitä ja keinoja vaihdetaan

Heikkinen erottelee narratiivisen tutkimuksen sisällä kolme tutkimusotetta: elämäkerrallinen tutkimusote, narratologia ja narratiivinen diskurssi. Narratologisesti suuntautuneet lähestymistavat kohdistavat huomionsa kertomuksen rakenteisiin, kuten henkilöhahmoihin, tapahtumapaikkoihin ja toimijoiden intentioihin. Narratologia pohjautuu kielitieteen strukturalistisiin ja formalistisiin suuntauksiin. Elämäkerrallinen tutkimusote keskittyy selvittämään tarinan taustalla olevia tapahtumia ja tapahtumakulkuja, tarinan henkilöhahmojen tekoja ja motiiveja sekä sosiaalista kontekstia ja ajankohtaa. Ydinkysymyksenä elämäkerrallisessa tutkimusotteessa voidaan pitää sitä ”mitä todella tapahtui” tarinan henkilöhahmoille tietyssä ajassa ja paikassa. Sekä elämäkerrallinen että narratologinen tutkimus kohdistuvat itse tarinaan, joka ikään kun kuoritaan esiin kerronnan pinnan alta.<sup>16</sup>

Kolmas tutkimusote, eli narratiivinen diskurssi on sen sijaan kiinnostunut nimenomaan kerronnan tavoista ja käytännöistä, sekä tarinasta tekstinä. Kiinnostus kohdistuu siihen, miten todellisuutta rakennetaan narratiivisessa diskurssissa. Tämä tutkimusote pohjautuu konstruktivistiseen ja tulkinnalliseen paradigmaan. Narratiivinen diskurssi pohjautuu siis aivan toisenlaiseen ontologiseen näkemykseen kuin elämäkerrallinen ja narratiivinen tutkimus, joiden lähestymistapa pohjautuu Heikkisen mukaan klassiseen tiedekäsitykseen ja empiiriseen paradigmaan.<sup>17</sup>

---

<sup>15</sup> Abbott, H. Porter: *The Cambridge Introduction to Narrative*. 2nd ed. Cambridge University Press, Cambridge 2008, s. 19–20, 28–29.

<sup>16</sup> Heikkinen (2015), s. 154.

<sup>17</sup> Heikkinen (2015), s. 155.

Kerronnallisen tutkimuksen yleisnimikkeen alla voi siis Heikkisen mukaan olla jopa eri ontologiseen näkemykseen ja eri paradigmoihin perustuvia suuntauksia. Oma ennakkokäsitykseni kerronnallisesta tutkimuksesta oli se, että se pohjautuu kokonaan postmodernille ja relativistiselle tiedenäkemykselle. Heikkisen näkemys asiasta on kuitenkin hyvin perusteltu. Kerronnallinen tutkimus voidaan siis luokitella ns. ”välitason teoriaksi” joka valitusta tutkimusotteesta riippuen voi pohjautua joko objektivistiseen ontologiaan ja realistiseen paradigmaan tai relativistiseen ontologiaan ja konstruktivistiseen paradigmaan.

Narratiivi on ajatuksen luokiteltu ilmenemismuoto, joka saa muodon tarinan välityksellä. Toisinaan myös tarinaa ja narratiivia käytetään toistensa synonyymeinä. Omaan tutkimusaiheeseen sovellettuna tämä jaottelu toimii siten, että tarina on ”Venäjän arktisten tukikohtien uudelleen rakentaminen”. Tarinan näkökulma on turvallisuuspoliittinen. Aristoteleen määrittelemän tarinankerronnan mallin mukaan tarina alkaa ajallisesti jostain erityisestä poliittisesta tapahtumasta tai tapahtumista, joita voidaan pitää tukikohtien uudelleenrakentamisen alkuna. Tästä tarinasta voidaan eri tulkinnoilla ja esitystavoilla muodostaa erilaisia kertomuksia ja kerronnallisia diskursseja. Tarina etenee aikajanalla keskikohdan kautta eteenpäin, kunnes joku tai jotkin tapahtumat voidaan tulkita tämän uudelleenrakennusprosessin lopuksi, johon tarina voidaan päättää.

On kuitenkin tärkeää huomata, että vaikka tarina muodollisesti päättyi, tarinoiden muodostus ja tulkintaprosessi jatkuvat. Toisaalta myös tarinan alkua edeltäneet tapahtumat tuovat jatkuvuutta. Näin muodostuu jatkuva tarinoiden virta joka on osa laajempaa kulttuurista jatkumoa.<sup>18</sup> Merkitykset eivät synny tyhjästä vaan liikkuvat tilanteesta toiseen.<sup>19</sup>

Tarinan materiaalina ovat opinnäytetyötä varten kokoamani aiheeseen liittyvät tekstit, eli tutkijayhteisön julkaisemat tutkimukset ja artikkelit aiheesta sekä toimittajien julkaisemat uutisartikkelit. Tarinan toimijat paljastuivat tutkimusprosessin edetessä ja tarinoiden hahmottuessa. Tarinan yleisö on kansainvälinen lukijakunta.

Aluksi on löydettävä tutkimusaineistosta teksteinä esiin nouseva kehystarina (framing narratives), joka hahmottuu itse tutkimuksen kohteena olevaa tarinaa suurempana kokonaisuutena. Tämän tutkimustyön aikana rakentamani kehystarina on kuvattu luvussa 4. Kehystarinan alla on omina kerrostuminaan osatarinoita (embedded narratives), jotka tuovat esiin syvempiä

---

<sup>18</sup> Jokinen, Juhila & Suoninen (2016), s. 384.

<sup>19</sup> Sama.

ilmaisutavoista muodostuvia merkityksiä ja arvoja. Tässä tutkimuksessa nämä osatarinat koostuvat keräämästäni lähdeaineistosta, eli tutkijoiden ja toimittajien teksteistä. Abbottin mukaan nämä osatarinat voivat puolestaan sisältää omia osatarinoita jotka haarautuvat yhä syvemmälle.<sup>20</sup> Eri tarinat keskustelevat toistensa kanssa ja merkitykset liikkuvat tilanteesta toiseen.<sup>21</sup> Kehystarinan kautta merkityksiä kulkeutuu osatarinoihin joko muuntuneina tai sellaisenaan. Tarkoitukseni ei ollut valita yhtä ”oikeaa” tarinaa, vaan osoittaa ja jäsenellä se mahdollisuuksien kirjo ja syvyys joka tutkimuskohteeseen sisältyy. Tarinoiden kertojat, yleisö, aihe, laajuus ja tarkkuus voivat muuttua tai pysyä osittain samoina tarinasta toiseen.

Lähtökohtana ovat luonnollisesti itse tutkimusaihe ja sen ympärille rakentuvat tarinat. Oma valintani tämän pro gradu -työn tutkimusotteeksi oli narratiivinen diskurssi. Narratiivinen diskurssi on sopiva tapa jäsenellä tutkimusaineistosta esiin nousevia tekstejä ja kertomuksia mielekkäiksi kokonaisuuksiksi. Kiinnostuksen kohteena on tutkimusaineistosta esiin nousevien teemojen ja juonirakenteiden kautta rakentuva tarinamaailma. Aineiston käsittelytavaksi olen valinnut narratiivien analyysin. Narratiivien analyysissä sovelletaan paradigmaattista tietämystä, kun aineistoa luokitellaan ja jäsennetään kategorioihin ja tapaustyyppeihin.<sup>22</sup>

### 2.3. Tutkimusmetodista

Tutkimusmetodi koostuu niistä käytännöistä ja operaatioista, joiden avulla tutkija tuottaa havaintoja, sekä niistä säännöistä, joiden mukaan näitä havaintoja voi edelleen muokata ja tulkita, niin että voidaan arvioida niiden merkitystä tutkimukselle.<sup>23</sup> Ilman selkeitä sääntöjä tutkimus muuttuu helposti omien ennakkoluulojen empiiriseksi todisteluksi.<sup>24</sup> Tässä luvussa kuvaan käyttämäni tutkimusmetodia. Analyysi eteni vaiheittain tutkimuskysymysten kautta kuvan 1. esittämällä tavalla. Analyysissä oli kaksi päävaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa tarkastelin tarinaa sen juonirakenteen kautta. Toisessa vaiheessa otin mukaan kertomuksellisen näkökulman ja tarkastelin tarinaa kokonaisesityksenä. Lopuksi tein vielä kriittisen arvion tutkimuksen laadusta ja jatkotutkimuksen tarpeesta.

---

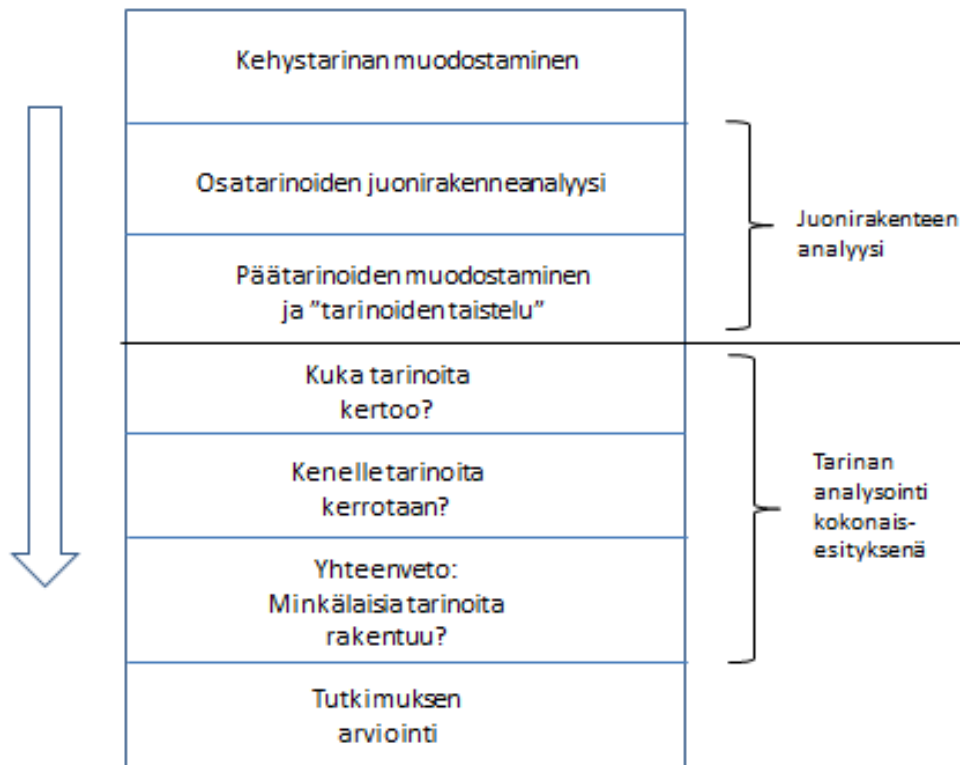
<sup>20</sup> Abbott (2008), s. 29, 167–168.

<sup>21</sup> Jokinen, Juhila & Suoninen (2016), s. 384.

<sup>22</sup> Heikkinen (2015), s. 160.

<sup>23</sup> Alasuutari (2014), s. 82.

<sup>24</sup> Sama.



Kuva 1. Analyysiprosessin eteneminen.

Juonirakenneanalyysissä tutkitaan, millaisten tapahtumien ja henkilöhahmojen varassa tarina etenee päätepisteeseen, millainen on tarinan lopputilanne suhteessa sen alkutilanteeseen ja tarinan arvokkaaksi määrittelemään asiantilaan. Valmiiksi määriteltyjä juonijaotteluja on olemassa, mutta varsinkin tietyn erityiskysymyksen ympärille rakentuvat tarinat muodostavat usein omaan kontekstiinsa sopivan juonijaottelun.<sup>25</sup>

Juonirakenteen tutkiminen auttaa löytämään eri kertomusten väliset erot ja yhtäläisyydet. Sen lisäksi se on avain kertomusten merkitysrakenteen tutkimiseen.<sup>26</sup> Juonirakenteita tutkimalla voidaan välttää juuttuminen kertomuksen lukemattomiin yksityiskohtiin ja kyetään tekemään johtopäätöksiä näistä eri kertomuksia yhdistävistä ja erottavista piirteistä, esimerkiksi kertomuksissa ilmenevistä maailmankuvista tai identiteeteistä.<sup>27</sup>

<sup>25</sup> Hänninen (2015), s. 178.

<sup>26</sup> Alasuutari (2014), s. 131.

<sup>27</sup> Sama, s. 133–134.



## 2.4. Narratiivien tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Luotettavuuden arviointi on yksi narratiivien tutkimuksen keskeisistä kysymyksistä. Luotettavuutta on arvioitava tulkinnallisista ja konstruktivistisista lähtökohdista, koska kerronnallinen tutkimus perustuu näihin paradigmoihin.

Heikkisen (2015) mukaan validiteetin ja reliabiliteetin käsitteitä käytetään yleisesti tutkimuksen luotettavuuden mittareina. Validiteetti kertoo, kuinka harhattomasti mittari mittaa sitä, mitä sillä halutaan mitata. Reliabiliteetti tarkoittaa sitä, että analyysistä on karsittu satunnaiset tekijät pois ja tutkimus on toistettavissa myös muiden tutkijoiden toimesta. Ongelmana näiden soveltamisessa on se, että niiden määrittely perustuu realistiseen paradigmaan ja klassiseen tiedekäsitykseen. Tällöin tutkimuskohde ja tutkija ovat erillisiä tutkijan ollessa subjekti ja tutkimuskohteen objekti. Narratiivien tutkimuksen tulkinnallisessa tutkimusotteessa tutkija nähdään osana tutkimuskohdettaan ja vuorovaikutuksessa sen kanssa. Laadullisen tutkimuksen kehittyessä onkin vähitellen luovuttu validiteetin ja reliabiliteetin käsitteistä ja luotu tilalle uusia.

Heikkinen ehdottaa laadullisen tutkimuksen laadun arviointiin konstruktivistisen lähestymistavan mukaista validointia, joka on jatkuva ja kehittyvä prosessi ja jossa käsitys maailmasta kehittyy vähitellen Heikkinen erottaa validoinnin käsitteen validiteetistä, joka viittaa realismin mukaiseen pysyvään toisiasioiden tilaan. Validoinnin viisi periaatetta ovat: 1) historiallisen jatkuvuuden periaate 2) refleksiivisyyden periaate 3) dialektisuuden periaate 4) toimivuuden periaate ja 5) havahduttavuuden periaate.<sup>28</sup> Omassa tutkielmassani sovellan tätä validointimenetelmää tutkimuksen kritiikki -osiossa.

*Historiallisen jatkuvuuden periaate* tarkoittaa, että kertomuksen paikalliset ja ajalliset yhteydet pyritään tuomaan lukijalle tietäväksi<sup>29</sup>. Itse käsitän tämän niin, että narratiivinen tutkimus on taustoitettava riittävän tarkasti, varsinkin aiempi tutkimus.

*Refleksiivisyyden periaate* tarkoittaa, että tutkijan on syytä tarkastella omia ymmärtämisyhteyksiään suhteessa tutkimukseen ja kohteeseen. Käsittääkseni tämä tarkoittaa sitä, että tutkija ymmärtää olevansa osa tutkimuskohdetta ja tutkimusprosessia ja pohtii omia

---

<sup>28</sup> Heikkinen (2015), s. 163–165.

<sup>29</sup> Sama.

ennakkokäsityksiään ja mahdollista esiymmärrystään tutkimuskohteesta ja miten nämä ennakkokäsitykset vahvistuvat tai heikentyvät tutkimuksen edetessä.

*Dialektisuuden periaate* tarkoittaa, että tutkimus on osa vuorovaikutusta tutkimuskohteen ja muun maailman kanssa<sup>30</sup>. Itse käsitän tämän niin, että tutkija ja tutkimuskohde ovat osa kansainvälistä tutkijayhteisöä ja jatkuvassa vuoropuhelussa keskenään. Tutkimuksen vertaisarviointi on tällainen dialektinen prosessi.

*Toimivuuden periaate* tarkoittaa sitä, että tutkimus tuottaa jotakin hyödyllistä ja käyttökelpoista<sup>31</sup>. Tämä kohta Heikkisen luokittelussa jäi itselleni jossain määrin epäselväksi. Kuka määrittelee hyödyllisyyden tai käyttökelpoisuuden? Olettaisin, että tämä määrittely tapahtuu vuorovaikutuksessa muun maailman kanssa. Lukijat ja tutkijayhteisö antavat palautetta tutkijalle, jolloin päästään arvioimaan tutkimuksen hyödyllisyyttä ja käyttökelpoisuutta.

Lopuksi Heikkinen esittää *havahduttavuuden periaatteen*, joka tarkoittaa uusien näkökulmien avaamista. Parhaimmillaan tämä voi saada lukijan katselemaan maailmaa hieman toisella tavalla kuin aikaisemmin.<sup>32</sup> Käsitän tämän periaatteen siten, että kyse ei ole siitä, että uusien tutkimustulosten tai uusien teorioiden kehittäminen olisi aina välttämätöntä. Kyse on ennemminkin oivaltavasta kysymyksenasettelusta ja analyysistä.

---

<sup>30</sup> Heikkinen (2015), s. 163–165.

<sup>31</sup> Sama.

<sup>32</sup> Sama.

### 3. KEHYSTARINA: VENÄJÄN ARKTINEN ALUE

#### 3.1 Kehystarinan tarkoitus

Ennen varsinaisen analyysin aloittamista sijoitin tutkimuksen aihealuetta taustoittavan kehystarinan (framing narrative), jonka olen rakentanut tämän tutkimuksen lähdeaineiston pohjalta. Tässä kehystarinassa kerron Venäjän arktisten aluevaatimusten kehityksestä ja näiden aluevaatimusten kansainvälisoikeudellisesta asemasta. Tarinan alkuosa rakentui tapahtumista ennen Venäjän arktisten tukikohtien uudelleen rakentamista. Tarinan fokuksessa sen keskeisenä tapahtumana oli turvallisuusjärjestelmien rakentaminen. Lopuksi esittelin tarinan muut toimitukset ja sen, miten kehystarina jatkuu, vaikka tutkittavana oleva osatarina päättyi.

Luvussa 2.2 kuvatulla tavalla kehystarinalla on tärkeä tehtävä osatarinoiden kulkeutuvien ja yksittäisten tarinoiden rajat ylittävien merkitysten rakentumisessa. Kehystarina kytkee näin tutkittavat tarinat osaksi laajempaa kulttuurista jatkumoa. Luvussa 4 tarkastelin tätä merkitysisältöjen kulkeutumista kehystarinan ja osatarinoiden välillä. Kehystarinasta lähti rakentumaan myös toisia tarinamaailmoja jotka eivät ole tämän tutkimuksen kohteena.

Kehystarinan avulla on myös mahdollista opinnäytetyöltä vaadittavan tason mukaisesti osoittaa perehtymistä tutkimusaiheeseen ja siitä käytävään keskusteluun ja keskustelijoihin laajemmin kuin pelkästään Venäjän arktisten tukikohtien uudelleenrakennuksen osalta. Kehystarinan kirjoitustyö oli myös tutkimustyön kannalta opettavainen ja itseymmärrystä lisäävä prosessi.

Kirjoitustyön alkuvaiheessa lisäsin alaluvun, jossa kuvailin kansainvälisen merioikeusyleissopimuksen periaatteita. Lopulta päädyin poistamaan luvun, koska sillä ei ole itse tutkimusprosessin kannalta suurta merkitystä. Ne, jotka haluavat tietää enemmän kansainvälisestä merilaista, voivat lukea sen Finlexistä hakusanalla *Yhdistyneiden kansakuntien meriyleisöoikeussopimus 21.7.1996/50*. Kansainvälisen merilain määrittelemät vyöhykkeet on havainnollistettu myös tämän tutkimuksen liitteessä 1. Ymmärtämisen helpottamiseksi olen lisännyt seuraavassa alaluvussa sulkeisiin kirjoitettuna liitteessä käytetyt vyöhykkeiden englanninkieliset nimitykset.

### 3.2 Kehystarinan tapahtumat ennen arktisten tukikohtien uudelleen rakentamista

Neuvostoaikaan Venäjä noudatti aluevaatimuksissaan ns. sektoriperiaatetta, jossa aluemerren (territorial waters) rajat vedetään maantieteellisten koordinaattien mukaan huomioimatta rantaviivan kulkua. Tämän periaatteen mukaisesti joissakin neuvostoaajan kartoissa on nähtävissä merirajan kulku Norjan rajalta meridiaania pitkin suoraan Pohjoisnavan kautta Beringin salmeen. Tätä yleisperiaatetta Neuvostoliitto ei kuitenkaan kyennyt soveltamaan käytäntöön ja glasnostin aikaan 1980-luvulla Neuvostoliitto otti käyttöön mannerjalustan reunaa mukailevan vyöhykerajan.<sup>33</sup>

Neuvostoliitto oli ratifioinut vaikutuksiltaan rajoitetumman aluemerta koskevan sopimuksen vuonna 1958. Neuvostoliitto ei kuitenkaan tunnustanut muiden valtioiden aluksille sopimuksen myöntämää oikeutta viattomaan kauttakulkuun omalla vyöhykkeellään. 1985 Neuvostoliitto veti aluemerren rajat 12 meripenikulman etäisyydelle omistamistaan Jäämeren saariryhmistä ja julisti yksipuolisesti Vienen meren, Karanmeren ja osia Barentsinmerestä omaksi aluemerekseen. Itä-Siperian meri ja Laptevinmeri oli jo aiemmin julistettu osaksi Neuvostoliiton aluevesiä.<sup>34</sup>

Neuvostoliiton hajottua Venäjä havaitsi edullisemmaksi noudattaa kansainvälisen merioikeusyleissopimuksen periaatteita aluekiistoissaan Kaspian merellä entisten neuvostotasavaltojen kanssa<sup>35</sup>. 1990-luvun alussa Venäjä julkaisi säännöt, joiden puitteissa kansainväliset alukset saavat purjehtia Koillisväylällä. Venäjä kuitenkin pitää edelleen Koillisväylää historiallisen perinteen mukaisesti kansallisessa omistuksessa olevana vesiväylänä.<sup>36</sup>

1997 Venäjä ratifioi kansainvälisen merioikeussopimuksen (UNCLOS), joka määrittelee aluevesirajojen ja talousvyöhykkeiden (exclusive economic zone) rajat liitteen 2. esittämällä tavalla. Venäjä on hakenut perusteita vaatimukselleen Koillisväylän kansallisesta omistuksesta myös kansainvälisen merioikeussopimuksen artiklasta 234. Artikla on alun perin laadittu arktisen ympäristön suojelemiseksi, mutta Venäjä käyttää artiklaa kansallisten etujensa ajami-

---

<sup>33</sup> Laruelle, Marlène: *Russia's Arctic strategies and the future of the Far North*. 2nd ed. Armonk, New York 2014, s. 97.

<sup>34</sup> Sama, s. 171.

<sup>35</sup> Sama, s. 97.

<sup>36</sup> Sama, s. 172.

seen.<sup>37</sup> Artiklassa todetaan, että jään suurimman osan vuodesta peittämällä merialueilla, jotka ovat vaikeakulkuisia ja vaarallisia, rantavaltio voi talousvyöhykkeellään yleisesti asettaa rajoituksia ja antaa siellä kulkevia aluksia koskevia määräyksiä, jos ne eivät ole luonteeltaan diskriminoivia, eli eivät kohdistu pelkästään jonkin tietyn valtion lipun alla purjehtiviin aluksiin.<sup>38</sup> Artiklan on tulkittu koskevan myös arktisella alueella sijaitsevia kansainväliseen merenkulkuun käytettävä salmia.<sup>39</sup> Tällä perusteella Venäjä tulkitsee, että sen Jäämeren talousvyöhykkeellä kulkevat Koillisväylän reitit eivät ole miltään osin vapaaseen merenkulkuun tarkoitettua kansainvälistä vesialuetta.<sup>40</sup>

Sopimuksessa tarjotaan rantavaltiolle mahdollisuus mannerjalustan (continental shelf) taloudelliseen hyödyntämiseen talousvyöhykkeen ulkopuolella, mikäli laajennetun vyöhykkeen mannerjalustan alue on tieteelliset kriteerit täyttävällä tavalla määritelty ja hyväksytty mannerjalustan rajaamista käsittelevässä toimikunnassa. (CLCS).<sup>41</sup>

Toimikunnan päätösvaltaa rajoittaa kuitenkin se, että se ei saa tehdä sellaisia ratkaisuja, joiden voidaan katsoa aiheuttavan haittaa jollekin toiselle valtiolle. Rajakiistoissa toimikunta voi antaa ratkaisun vain, mikäli kaikki kiistan osapuolet hyväksyvät komission tuomiovallan. Monet asiantuntijat ovat myös kritisoineet merioikeussopimuksen artiklan 76 mannerjalustan määritelmää, jota pidetään liian tulkinnanvaraisena.<sup>42</sup>

Venäjä oli ensimmäinen valtio, joka jätti talousvyöhykkeen laajennuspyynnön komissiolle vuonna 2001.<sup>43</sup> Hakemuksessaan Venäjä vaatii itselleen 1,2 miljoonan neliökilometrin laajuista aluetta Lomonosovin harjanteen ja Mendelejev-Alpha -harjanteen välisellä alueella liitteen 2. esittämällä tavalla. Vaatimuksen perusteena on tulkinta, jonka mukaan molemmat harjanteet ovat geologisesti osa Siperian mannerjalustaa.<sup>44</sup>

---

<sup>37</sup> Carlsson, Märta & Niklas Granholm: *Russia and the Arctic: analysis and discussion of Russian strategies*. Department of Defence Analysis, Swedish Defence Research Agency, Stockholm 2013, s. 18.

<sup>38</sup> Carlsson et al. (2013) s. 18.

<sup>39</sup> Laruelle (2014), s. 169.

<sup>40</sup> Carlsson et al. (2013), s. 18.

<sup>41</sup> Sama.

<sup>42</sup> Laruelle (2014), s. 98.

<sup>43</sup> Sama.

<sup>44</sup> Sama, s. 99.

Vuonna 2002 CLCS vaati Venäjältä lisäselvityksiä, jotka piti toimittaa komissiolle vuoteen 2009 mennessä. Nämäkään Venäjän toimittama lisäselvitykset eivät komission mielestä olleet riittävän tarkkoja. Lopulta Venäjä jätti täydennetyn hakemuksen elokuussa 2015. Lo-monosovin harjanteeseen ovat esittäneet aluevaatimuksia myös Tanska, Norja ja Kanada. Näistä Tanska jätti hakemuksensa toimikunnalle joulukuussa 2014.<sup>45</sup>

Venäjä on hakemusprosessin aikana järjestänyt tieteellisiä tutkimusretkiä alueelle. Syyskuussa 2012 Venäjä teki toisen tutkimusretken Mendeļevin harjanteen alueelle ja otti geologisia näytteitä.<sup>46</sup>

### 3.3 Tarinan keskeinen tapahtuma: Venäjän arktisten turvallisuusjärjestelmien rakentaminen

Arktisten valtioiden yhteisen *meripelastusjärjestelmän* kehitys alkoi kun ensimmäinen kahdeksan arktisen valtion välinen oikeudellisesti sitova sopimus etsintä- ja pelastussopimuksesta allekirjoitettiin Arktisen neuvoston Nuukin ministerikokouksessa vuonna 2011. Nuukin sopimuksessa määritellään vastuualueet, yhtenäiset toimenpiteet onnettomuustapauksissa, veloitetaan osapuolet perustamaan valvontajärjestelmä ja perustamaan meripelastuskeskuksia, sekä pitämään yhteisiä harjoituksia. Venäjän hätätilaministeriön ja rannikkovartioston asettuminen sopimushankkeen puolelle vaikutti olennaisesti ministerikokouksen onnistumiseen.<sup>47</sup> Etsintä- ja pelastussopimuksen artiklassa 8 sovitaan niistä menettelytavoista, joiden perusteella pelastusalukset voivat mennä toisen valtion aluevesille. Tällä tavoin helpotetaan kahden tai useamman valtion yhteisiä operaatioita arktisella alueella.<sup>48</sup>

Vuoden 2017 alussa Koillisväylän varrelle suunnitelluista meripelastuskeskuksista (MRCC) Dikson, Murmansk ja Arkangeli ovat aloittaneet toimintansa, meripelastuslohkokeskuksista (MRCSC) Tiksi, Pevek ja Provideniya. Paikallisten meripelastusasemien perustaminen on vielä kesken. Kymmenestä asemasta neljä (Arkangeli, Naryn-Mar, Murmansk ja Dudinka)

---

<sup>45</sup> Zagorski, Andrei: Russia's Arctic governance policies. *The New Arctic Governance, SIPRI Research Report n:o 25*. Linda Jakobson (ed.), Oxford University Press 2016, s. 83.

<sup>46</sup> Laruelle (2014), s. 99.

<sup>47</sup> Sama, s. 127–128.

<sup>48</sup> Sama, s. 199.

on toiminnassa. Liikenneturvallisuuden lisäksi asemien tehtävänä on torjua öljyvuotoja ja muita ympäristöonnettomuuksia.<sup>49</sup>

*Rajavalvonnasta* Venäjän arktisella alueella vastaa Venäjän federaation turvallisuuspalvelu FSB. Lisäksi se vastaa Koillisväylällä kulkevan liikenteen valvonnasta. Vuonna 2013 julkaisiin suunnitelma, jonka mukaan vuoteen 2020 mennessä merivartiostolle rakennetaan neljä uutta arktisiin olosuhteisiin soveltuvaa partioalusta ja perustetaan 10-11 rajavalvonta-asemaa.<sup>50</sup> Suurin osa asemista on suunniteltu perustettavaksi uusien meripelastusasemien yhteyteen. Myös Sabettan nesteytetyn kaasun terminaaliin Jamalin niemimaalla on rakenteilla rajavalvonta-asema.<sup>51</sup>

Rajavalvontatehtävien lisäksi FSB:n tehtäviin arktisilla alueilla kuuluu ns. epätavanomaisten uhkien torjunta, kuten terrorismin ja rikollisuuden torjunta. Arktisten alueiden turvallisuusviranomaiset pitävät säännöllisesti harjoituksia, jossa harjoitellaan öljy- ja kaasutermiinalien ja pumppuasemien suojausta. FSB:n toimialaan kuuluu myös ympäristöaktivistien torjunta, josta esimerkkinä on Greenpeacen aluksen kiinniotto Petsoranmerellä vuonna 2013.<sup>52</sup> Vuosina 2015–16 Suomen ja Norjan Venäjän vastaisella rajalla tapahtuneet turvapaikanhakijoiden rajanylitykset ovat osoittaneet myös pakolaisongelman levinneen arktisille alueille.

Venäjä valvoo arktista aluetta myös *arktisten sotilastukikohtien* avulla. Vuoden 2014 lopussa perustettiin pohjoinen strateginen johtoporras (OSK Sever). Johtovastuu on Venäjän Pohjoisella laivastolla, jonka tukena on muiden aselajien yksiköitä, erityisesti kaksi Petsamoon ja Alakurttiin sijoitettua arktista prikaatia. Arktisten prikaatien tehtävin kuuluu partioida ja valvoa Koillisväylää ja Siperian rannikkoa yhdessä FSB:n rajajoukkojen kanssa sekä puolustaa uudelleen rakennettavia arktisia tukikohtia.<sup>53</sup> Neuvosto aikaisten arktisten tukikohtien uudelleenrakennusohjelma käynnistettiin. Rakennusohjelmaan kuuluu tutkaverkosto, majoitustiloja, lentokenttiä, polttoaine- ja tarvikevarastoja sekä torjuntaohjusjärjestelmiä.<sup>54</sup> Venäjän vara-

---

<sup>49</sup> Sevastyanov, Sergey, & Aleksey Kravchuk: The Russian Approach to National Security in the Arctic. *Korean Journal Of Defense Analysis*, vol. 29 n:o 1, s. 141. [www.kida.re.kr], luettu 14.3. 2017.

<sup>50</sup> Conley, Heather A. & Rohloff Caroline: *The New Ice Curtain: Russia's Strategic Reach to the Arctic*. A Report of the CSIS Europe Program, August 2015, s. 71.

<sup>51</sup> Staalesen, Atle: FSB opens new Arctic complex, *The Independent Barents Observer* 9.8.2016 [https://thebarentsobserver.com/en/borders-security/2016/08/fsb-opens-new-arctic-complex], luettu 10.3.2017.

<sup>52</sup> Conley et al. (2015), s. 73.

<sup>53</sup> Sama, s. 75.

<sup>54</sup> Sama, s. 73–74.

pääministeri Dmitri Rogozinin mukaan nämä tukikohdat on rakennettu suojelemaan Venäjän taloudellisia etuja mannerjalustan alueella ja Koillisväylää.<sup>55</sup>

Tukikohtiin kykenee majoittumaan 150–200 henkilöä vuodeksi ilman huoltotäydennyksiä. Vuoden 2016 loppuun mennessä rakennustyöt oli käynnistetty Frans Josefin maan Nagurskojessa, Novaja Zemljan Rogatshevossa, Severnaja Zemljan Srednyyssä, Uuden Siperian saarten Tempissä, Tiksissä, Wrangelinsaarella ja Cape Schmidtissä (kuva 2.) Näiden on suunniteltu valmistuvan vuoden 2017 aikana.<sup>56</sup>

Venäjä on koko rakennusprojektin ajan korostanut arktisten tukikohtien merkitystä sisäiselle turvallisuudelle arktisen alueen rajavalvonnan, pelastustoiminnan, rikollisuuden ja terrorismin torjunnan sekä taloudellisen toiminnan turvallisuuden lisääjänä ja vähätellyt niiden sotilaallista merkitystä.<sup>57</sup> Venäjä esittää sotilaalliset toimensa arktisella alueella vain reagoinniksi muiden valtioiden ja liittoutumien toimiin. Eräät läntiset turvallisuuspolitiikan asiantuntijat ovat puolestaan huomauttaneet, että Venäjän arktisen alueen hiipuva talouskehitys ja vähäiset liikennemäärät eivät riitä oikeuttamaan Venäjän kiihtyvää sotilaskaluston tuontia, sotaharjoituksia ja turvallisuusinfrastruktuurin voimakasta rakentamista. Todelliseksi syyksi tukikohtien uudelleen rakentamiseen arvellaan Venäjän halua palata kylmän sodan aikaiseen asevarusteluun arktisella alueella.<sup>58</sup> Toisaalta Venäjän toimet arktisella alueella nähdään osana Venäjän ydinasejoukkojen ja armeijan kokonaisuudistusta sekä laajempaa Venäjän strategiaa, joiden päämäärät ovat arktisen alueen ulkopuolella.<sup>59</sup>

---

<sup>55</sup> Staalesen, Atle: We must colonize the Arctic, *The Independent Barents Observer* 24.11.2015 [https://thebarentsobserver.com/en/security/2015/11/rogozin-we-must-colonize-arctic], luettu 21.3.2017.

<sup>56</sup> Staalesen, Atle: 700 men building new airfield in Franz Josef Land, *The independent Barents Observer* 26.10.2016 [https://thebarentsobserver.com/en/security/2016/10/700-men-building-new-airfield-franz-josef-land], luettu 14.3.2017.

<sup>57</sup> Staalesen, 24.11.2015.

<sup>58</sup> Conley et al. (2015), s. 19.

<sup>59</sup> Wezeman, Siemon : *Military Capabilities in the Arctic: A New Cold War in The High North?*, SIPRI Background Paper October 2016, s. 34. [https://www.sipri.org/publications/2016/sipri-background-papers/military-capabilities-arctic], luettu 14.1.2017.



### 3.4 Kehystarinan muut toimijat: kilpailijoita, vastustajia vai yhteistyökumppaneita?

*Kiina* on omalla jäänmurtajallaan testannut Pohjoisnavan läheltä kulkevaa reittiä syksyllä 2012.<sup>60</sup> Reitin etuna on se, että se kulkee Venäjän talousvyöhykkeen ulkopuolella. Reitin haasteena on ympärivuotinen jääpeite. Ilmastonmuutoksen aiheuttaman merijään sulamisen vaikutukset ulottuvat Jäämeren keskiosiin vasta sen jälkeen kun eteläisempien reittivaihtoehtojen varrelta jäät ovat jo sulaneet. Tämä vähentää Pohjoisnavan ympäristössä kulkevien reittien kannattavuutta eteläisempiin verrattuna.<sup>61</sup> Mikäli jään sulaminen tapahtuu nopeammin ja pahimmat ennusteet myrskyjen sekä jäävuorien lisääntymisestä jäävät toteutumatta, voi tästäkin reittivaihtoehdosta tulla nykyistä kannattavampi lähitulevaisuudessa. Se merkitsisi Venäjälle Koillisväylän eteläisempien reittivaihtoehtojen ylläpidon kustannusten nousua, koska Venäjän sisäinen liikenne ei riitä kattamaan kustannuksia.<sup>62</sup>

Kiinalla on myös oma aluekiistansa Etelä-Kiinan merellä, jota se vaatii kansalliseen alueeseensa kuuluvaksi. Oman aluekiistansa vuoksi ja säilyttääkseen uskottavuutensa Kiina tuskin lähtee haastamaan Venäjän suvereniteettia arktisella alueella, koska molemmat maat ovat kansainvälisoikeudellisesti samankaltaisessa tilanteessa, eli ne haluavat pitää itselleen strategisesti tärkeän vesialueen kansallisessa valvonnassa. Kiina ja Venäjä ovat myös tukeneet toistensa aluevaatimuksia lähettämällä aluksiaan yhteisiin sotaharjoituksiin kiistanalaisille alueille tai niiden läheisyyteen. Tilanne voi kuitenkin muuttua, mikäli Kiina ei saa Etelä-Kiinan merta koskevaa aluevaatimustaan läpi mannerjalustan rajaamista käsittelevässä toimikunnassa. Tämä voisi saada Kiinan hakemaan hyvitystä kaukaisemmilta vesialueilta.<sup>63</sup>

*Yhdysvallat* on perinteisesti toiminut vapaan merenkulun periaatteen kannattajana. Yhdysvaltojen ulkomaankauppa on hyvin riippuvainen siitä, että sen alukset voivat purjehtia esteettömästi maailman merillä. Yhdysvallat on ainoa arktinen valtio, joka ei ole ratifioinut kansainvälistä merioikeusyleissopimusta. Kylmän sodan aikaan Jäämerellä oli lähes pelkästään sotilaallista merkitystä; se oli mannertenvälisten ohjusten, ydinkoealueiden ja strategisten pommituskoneiden muodostama ”jääsirippu”. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen Venäjä ja Yhdys-

<sup>60</sup> Conley et al. (2015), s. 16.

<sup>61</sup> Carlsson et al.(2013), s. 13, Conley et al. (2015), s. 168.

<sup>62</sup> Conley et al. (2015), s. 17.

<sup>63</sup> Virtanen, Vesa: *The Arctic in world politics. The United States, Russia, and China in the Arctic - implications for Finland*. Erweko, Oulu 2013, s. 48.

vallat aloittivat yhteistyön meripelastus- ja merivartiotoiminnan aloilla.<sup>64</sup> Yhdysvaltojen ydinvoimalla toimivat hyökkäyssukellusveneet partioivat ja harjoittelevat säännöllisesti arktisella alueella. Niiden päätehtävä on tiedustelu sekä venäläisten sukellusveneiden etsintä ja seuranta.<sup>65</sup>

Arktisen alueen turvallisuuskysymykset ovat olleet Yhdysvalloille toissijaisia Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen. Vuoden 2010 Yhdysvaltojen kansallisessa turvallisuusstrategiassa ja vuoden 2011 kansallisessa sotilasstrategiassa arktinen alue mainitaan vain ohimennen.<sup>66</sup> Tämän vuoksi on epätodennäköistä, että Yhdysvallat lähtisi aktiivisesti kiistämään Venäjän Koillisväylän hallintaa merenkulun vapauden tai taloudellisten syiden vuoksi.

Venäjän ja *Kanadan* arktinen politiikka muistuttavat paljon toisiaan. Kumpikin pitää alueensa tuntumassa kulkevia vesiväyliä (Venäjän Koillisväylä ja Kanadan Luoteisväylä) kansallisina vesiväylinä. Samoin molemmat näkevät arktisen alueen kansallisesti ja historiallisesti tärkeänä energia- ja mineraalivarojen lähteenä. Kanadalla on enemmän syytä tukea kuin vastustaa Venäjän vaatimuksia Koillisväylän kansallisesta statuksesta koska sillä itsellään on samanlaisia vaatimuksia Luoteisväylään.<sup>67</sup>

2010 -luvulle tultaessa *Tanskan* puolustuspolitiikassa korostetaan arktisen alueen geostrategista merkitystä ja arktisiin olosuhteisiin erikoistuneiden joukkojen vahvistamista Grönlannissa. Lokakuussa 2012 Färsaaret ja Grönlanti yhdistettiin yhden arktisen johtoportaan alaisuuteen. Tanska on vuokrannut Yhdysvalloille Thulen lentotukikohdan ja tutka-aseman Grönlannissa. Tanskan joukkojen määrä arktisella alueella on pieni, vain parin- kolmensadan hengen luokkaa, ja joukot ovat pääasiassa keskittyneet pelastuspalvelu- ja rajavalvontatehtäviin.<sup>68</sup>

Tanskan ulkomaankauppa on riippuvainen merenkulusta. Maailman suurin rahtilaivavarustamo Maersk on tanskalainen. Tanskalaiset ovat erikoistuneet valmistamaan korkean teknologian aluksia, erityisesti kaas- ja kemikaalialuksia. Tämän vuoksi kysymys merenkulun vapaudesta on tanskalaisille elintärkeä myös Koillisväylällä. Mikäli Venäjän kuljetusministeriön

---

<sup>64</sup> Conley et al. (2015), s. 102.

<sup>65</sup> Wezeman (2016), s. 20.

<sup>66</sup> Wezeman (2016), s. 17.

<sup>67</sup> Sevastyanov et al. (2017), s. 142.

<sup>68</sup> Wezeman (2016), s. 7.

määräys venäläisten öljyn ja kaasun kuljetusalusten käytöstä Koillisväylällä astuu voimaan, se vaikuttaisi suoraan tanskalaisten laivanvarustamoiden liiketoimintaan.<sup>69</sup>

Tanska on esittänyt vaatimuksia samaan Lomonosovin selänteen rajaamaan alueeseen kuin Venäjä. Tanska jätti oman hakemuksensa mannerjalustan rajaamista käsittelevälle toimikunnalle vuonna 2014. Tämä hakemus jätettiin kuitenkin varustettuna huomautuksella, jossa aluevaatimusten toivottiin ratkeavan rauhanomaisesti Ilulissatin sopimuksen periaatteita kunnioittaen<sup>70</sup> Laillinen, kansainvälisesti hyväksytty hakemusprosessi tuo maiden vaatimuksille painoarvoa, olipa prosessin lopputulos mikä tahansa.

Toisaalta Tanska on tehnyt tieteellistä tutkimusyhteistyötä Kanadan kanssa siitä huolimatta että niillä on keskinäisiä aluekiistoja Grönlannin alueella. Molemmat maat toivovat voivansa esittää tieteellisesti pätevät todisteet sitä, että Lomonosovin selänne on Pohjois-Amerikan mantereen jatke ja geologisesti samaa alkuperää.<sup>71</sup>

*Norjan* ja Venäjän väliset vuosikymmeniä kestäneet neuvottelut Barentsin meren talousvyöhykkeen rajoista päättyivät sopimukseen 2010. Toisaalta Venäjä ja Norja ovat edelleen kiistelleet Huippuvuoria ympäröivän mannerjalustan sekä saarilla sijaitsevien norjalaisten tutkaja satelliittikeskusten laillisesta asemasta.<sup>72</sup> Venäjä ja Norja ovat säännöllisesti pitäneet yhteisiä öljyntorjuntaharjoituksia Varanginvuonon alueella myös Ukrainan kriisin jälkeen.<sup>73</sup> Huolimatta yhteistyön jatkumisesta pelastuspalvelualalla, Ukrainan kriisi on herättänyt norjalaisissa turvallisuuspolitiikan asiantuntijoissa huolta siitä, että kriisi voi heijastua myös arktisen alueen turvallisuustilanteeseen ja pahimmassa tapauksessa haitata tai estää liikennettä Barentsinmerellä, Norjanmerellä ja Huippuvuorten ympärillä.<sup>74</sup> Norjan hallituksen mielestä kyseessä on pidempiaikainen Venäjän sotilaallisen aktiviteetin nousu, joka on alkanut jo ennen Ukrai-

---

<sup>69</sup> Staalesen, Atle: Russian Arctic for Russian ships, *Barents Observer* 19.6.2015 [<http://barentsobserver.com/en/energy/2015/06/russian-arctic-russian-ships-19-06>], luettu 9.3.2017

<sup>70</sup> Bergh, Kristoffer & Ekaterina Klimenko: Understanding national approaches to security in the Arctic. *The New Arctic Governance, SIPRI Research Report n:o 25*. Linda Jakobson (ed.), Oxford University Press 2016 s. 61–62.

<sup>71</sup> Laruelle (2014), s. 100.

<sup>72</sup> Sama, s. 125.

<sup>73</sup> Klimenko, Ekaterina: *Russia's Arctic Security Policy. Still quiet in the High North?* SIPRI Policy Paper N:o 45, February 2016, s. 31. [<https://www.sipri.org/publications/2016/sipri-policy-papers/russias-arctic-security-policy-still-quiet-high-north>], luettu 14.1.2017.

<sup>74</sup> Sama, s. 32.

nan kriisiä arktisella alueella.<sup>75</sup> Tähän Norja on vastannut siirtämällä operatiivisia toimintoja ja kalustoa Pohjois-Norjaan.<sup>76</sup>

Tanskan tapaan myös Norjalla on merkittävä kauppalaivasto ja laivanvarustamotoimiala. Norjalle on elintärkeää, että merenkulku arktisella alueella sujuu esteettömästi. Toisaalta Norjalla on aluevaatimuksia Huippuvuoria ympäröivään mannerjalustaan. Norjan valtion energiayhtiö Statoil on osakkaana Venäjän arktisen alueen energiahankkeissa.

Venäjää lukuun ottamatta muut neljä Jäämeren rantavaltiota ovat *Naton* jäseniä. Venäjä on pyrkinyt tiukasti rajaamaan *Naton* järjestönä pois arktisen alueen politiikasta ja neuvottelemaan kahdenvälisesti kunkin Nato-maan kanssa arktisista kysymyksistä. Myös *Naton* arktisten jäsenmaiden välillä on näkemyseroja siitä, kuinka suuri rooli Natolla pitäisi arktisella alueella olla. Norja toivoo *Naton* roolin kasvua arktisella alueella. Norja on toiminut isäntävaltiona joka toinen vuosi järjestettävälle Cold Response -harjoituksille, joihin osallistuu *Nato*-maiden lisäksi myös *Naton* rauhankumppanuusohjelmaan kuuluvia maita, kuten Suomi. Kanada puolestaan on halunnut pitää *Naton* roolin arktisella alueella vähäisenä, etteivät ne maat, jotka eivät ole Jäämeren rantavaltioita, pääsisi mukaan arktisen alueen päätöksentekoon.<sup>77</sup> Kanada on isännöinyt kahdeksan arktisen valtion puolustusvoimien ylipäällikköiden kokousta vuonna 2012 ja 2013. Tämän jälkeen yhteistä kokousta ei ole pidetty.<sup>78</sup>

Erityisesti Ukrainan kriisin alkamisen jälkeen *Nato*-maat ovat tiivistäneet kahden- ja monenvälistä yhteistyötään, kun taas yhteistyö Venäjän kanssa on vähentynyt. Sekä *Nato* että Venäjä ovat järjestäneet arktisella alueella sotaharjoituksia samaan aikaan ja lähellä toisiaan, mikä lisää konfliktin vaaraa ja osapuolien välistä epäluottamusta. Tämä epäluottamus puolestaan voi johtaa Venäjän kanssa tehtävän yhteistyön edelleen vähenemiseen ja jatkuvaan sotilaalliseen varustelukierteeseen.

*EU* on toiminut arktisella alueella pääasiassa sen pohjoisen ulottuvuuden ohjelman kautta. Ohjelmaan osallistuvat tahot ovat *EU*, Venäjä, Norja ja Islanti. Pohjoisen ulottuvuuden tavoitteena on käytännön yhteistyön avulla tukea vakautta, hyvinvointia ja kestäväää kehitystä alueella. Hallitustenvälisen yhteistyön lisäksi pohjoinen ulottuvuus on laajentunut myös yliopis-

---

<sup>75</sup> Klimenko (2016), s. 32.

<sup>76</sup> Wezeman (2016), s. 10.

<sup>77</sup> Sama, s. 29.

<sup>78</sup> Sama, s. 30.

tojen ja tutkimuslaitosten sekä liike-elämän väliseksi yhteistyöksi..<sup>79</sup> EU:n intressit arktisella alueella ovat ilmastonmuutokseen vaikuttaminen, taloudelliset, erityisesti kalastukseen ja energiaan liittyvät intressit sekä merenkulun vapaus.<sup>80</sup> Venäjä noudattaa EUn suhteen samaa menettelytapaa kuin Naton kanssa, eli pyrkii sopimaan arktisen alueen asioista kahdenvälisesti kunkin EU-maan kanssa.

### 3.5 Miten kehystarina jatkuu tukikohtien valmistuttua?

Lomonosovin selänteiden alueella olevia energia- tai mineraalivaroja ei kyetä hyödyntämään lähitulevaisuudessa ankarien olosuhteiden vuoksi. Alue sijaitsee Jäämeren keskiosissa, jossa jääpeite säilyy ennusteiden mukaan vielä vuosikymmenien ajan. Arktisilla rantavaltioilla on omalla talousvyöhykkeellään runsaasti hyödyntämättömiä energia- ja mineraalivaroja, joiden laillinen omistusoikeus on kiistaton. Mannerjalustan hyödyntämiseen ei ole siksi mitään kiirettä.

Venäjän Jäämeren talousvyöhykkeellä kulkevien laivareittien ja luonnonvarojen käytön oletetaan helpottuvan ja käyttökustannusten laskevan, mikäli merijään pinta-ala vähenee ennustusten mukaisesti. Tällöin sulan veden aika pitenee kesäkuukausien aikana, mikä pidentäisi purjehduskautta ja vähentäisi jäänmurtajien tarvetta reitillä. Venäjän kuljetusministeriö on esittänyt ennusteen, jonka mukaan rahdin määrä Koillisväylällä voisi nousta 64 miljoonaan tonniin vuoteen 2020 mennessä ja 85 miljoonaan tonniin vuoteen 2030 mennessä. Tällaiset ennusteet tuntuvat nykytietojen valossa liian optimistisilta, koska esimerkiksi vuonna 2015 kulkeneen rahdin määrä oli vain 0,04 miljoonaa tonnia. Lisäksi Venäjän jäänmurtajakalusto on nopeasti vanhenemassa ja sen uudistaminen on kohdannut viivytyksiä. Vaikka yhtenäisen merijään pinta-ala väheneisi ennusteiden mukaisesti, suuret vuosittaiset sääolojen vaihtelut heikentävät Koillisväylän kulkukelpoisuutta tulevaisuudessakin.<sup>81</sup>

Venäjän kanta Koillisväylästä kansallisena vesiväylänä on ristiriidassa kansainvälisen merioikeusyleissopimuksen aavan meren vapaan purjehdusoikeuden ja viattoman kauttakulun periaatteiden kanssa. Venäjä tulkitsee sopimuksen artikloja siten, että sillä on historiallisista syistä

---

<sup>79</sup> Sergunin, Alexander & Valery Konyshov: *Russia in the Arctic: Hard or Soft Power?* Ibidem-Verlag, Stuttgart 2016, s. 113–116.

<sup>80</sup> Sama.

ja merenkulun turvallisuuden ylläpidon kannalta perustellut oikeudet valvoa Koillisväylän liikennettä myös talousvyöhykkeellään.<sup>82</sup>

Venäjän kuljetusministeriön suunnittelema lakiehdotus kieltää venäläisiä energiayhtiöitä käyttämästä ulkomaille rekisteröityjä aluksia öljyn ja kaasun kuljetuksiin.<sup>83</sup> Tämä lakiehdotus ei ole enää pelkkä tulkintaerimielisyys vaan selvä rikkomus kansainvälisen meriyleisoikeussopimuksen diskriminoinnin vastaisia periaatteita vastaan. Lisäksi on esitetty epäilyjä, joiden mukaan venäläiset alukset olisi vapautettu Koillisväylällä perittävistä liikennemaksuista. Diskriminointiepäilyjen vuoksi kansainvälinen kauppakamari ICC on esittänyt että viattoman kauttakulun periaate tulee asettaa rantavaltioiden valvontaoikeuksien edelle kansainväliseen merenkulkuun käytettävissä salmissa.<sup>84</sup> Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että Venäjällä ei olisi oikeutta kieltää aluksilta pääsyä Koillisväylälle tai peria reitillä todellisiin kuluihin perustumattomia liikennemaksuja. Mikään osapuoli ei ole toistaiseksi lähtenyt haastamaan Venäjän valvontaoikeuksia Koillisväylällä. Vain harvalla maalla on jäänmurtajia, jotka kykenisivät toimimaan arktisissa olosuhteissa ilman Venäjän apua.

Todennäköisesti mannerjalustaa ja Koillisväylän asemaa koskevat kiistakysymykset tullaan ratkaisemaan rauhanomaisesti ja sopimusteitse, koska osapuolet ovat sitoutuneet 2008 Ilulissatin sopimuksella ratkaisemaan päällekkäiset vaatimukset neuvotteluteitse.<sup>85</sup> Arktinen alue ei ole kuitenkaan mikään erillinen turvallisuuspoliittinen saareke, vaan geopolitiikan yleisellä kehityksellä ja muun maailman tapahtumilla on vaikutus myös arktisen alueen politiikkaan.<sup>86</sup>

Kehystarinassa tapahtui merkittävä käännekohta, kun venäläiset ottivat myönteisen kannan kansainvälisen pelastuspalvelujärjestelmän rakentamiseen. Tämän järjestelmän rakentamisen kautta Venäjän arktisella alueella rakentamat tukikohdat saavat sotilaallisen merkityksen lisäksi siviiliturvallisuuteen liittyviä merkityksiä.

---

<sup>81</sup>Käpylä, Juha, Harri Mikkola & Toivo Martikainen: *Moscow's Arctic Dreams turned Sour? FIIA Briefing Paper 192 (2016)*, s. 5.

<sup>82</sup> Laruelle (2014), s. 172.

<sup>83</sup> Staalesen, Atle: Russian Arctic for Russian ships, *Barents Observer* 19.6.2015 [<http://barentsobserver.com/en/energy/2015/06/russian-arctic-russian-ships-19-06>], luettu 9.3.2017. Keväällä 2018 Venäjällä tuli voimaan kyseinen laki.

<sup>84</sup> Laruelle (2014), s. 172.

<sup>85</sup> Zagorski (2016), s. 79–80.

<sup>86</sup> Wezeman (2016), s. 35.

## 4. NARRATIIVIEN ANALYYSI

### 4.1. Analyysin eteneminen juonirakenteista kokonaisesitykseen

Analyysiluku noudattelee kuvan 1. mukaista järjestystä. Ensin olen analysoinut tutkijoiden tekstit ja sen jälkeen uutisartikkelit. Esittelin juonirakennetta analysoidessani lyhyesti analysoitavan tekstin pääkohdat, arktisten tukikohtien osuuden tarinassa ja oman tulkintani tekijöiden kertomasta narratiivista. Jokaisen analysoitavan tekstin loppuun laadin alkuperäiseen lähdeaineistoon perustuvan juonirakenteen analysointiin tarkoitetun nelikentän.<sup>87</sup> Nelikentässä erottuvat omaksi ryhmäkseen tekstissä kuvatun tilanteen toimijoiden *toiminnan päämäärät, käytetyt keinot* päämäärien saavuttamiseksi, *toiminnan esteet tai vastustajat* sekä *vastuksen keinot tai muodot*. Tämä perustuu siihen, että päämääriä, keinoja ja esteitä sisältävä toiminnan elementtien kuvaus voidaan aina periaatteessa esittää jonkinlaisen kertomuksen muodossa, vaikka alkuperäinen teksti ei sitä sellaisena esittäisikään.<sup>88</sup>

Onko tämä nelikenttämalli vain tarinan pakottamista ennalta määrättyyn kehikkoon? Eikö tämä ole ristiriidassa sen laadullisen tutkimuksen periaatteen kanssa, että aineiston annetaan kertoa tarinansa mahdollisimman vapaasti? Tämän ristiriidan pyrin välttämään siten, että koostin nelikenttämallin vasta juonirakenneanalyysin viimeisessä vaiheessa. Ensin luin lähdetekstit läpi, sitten kirjoitin vapaamuotoisen tekstin esittelyn ja oman tulkintani juonirakenteesta. Vasta tämän jälkeen koostin nelikenttämallit alkuperäisen lähdetekstin pohjalta. Vapaamuotoinen tekstiosuus on siis oma esitykseni juonirakenteesta, sen sijaan nelikenttämalli perustuu alkuperäiseen lähdetekstiin.

Nelikenttänä esitetty juonirakenne ei kuitenkaan ole vielä mikään analyysituloksellaisenaan, se on vain työkalu jolla voidaan vertailla eri tekstien yhtäläisyyksiä ja eroja. Jos tietyt juonirakenteen yhtäläisyydet toistuvat useimmissa tarinoissa, niistä voidaan muodostaa päätarina. Tarinoiden eroavaisuudet puolestaan antavat viitteitä toistensa kanssa kilpailevista narratiiveista. Abbott vertaa tällaista ”tarinoiden taistelua” oikeudenkäyntiin, jossa syyttäjän ja puolustusasianajajan tarinat esitetään rinnakkain.<sup>89</sup> Päätarinoiden muodostaminen ja ”tarinoiden

---

<sup>87</sup> Alasuutari (2014), s. 138.

<sup>88</sup> Alasuutari (2014), s. 139. Tämä nelikenttäänalyysi muistuttaa strategisessa analyysissä käytettyä SWOT-työkalua.

<sup>89</sup> Abbott (2008), s. 177–178.

taistelu”, eli päätarinoiden välisten ristiriitojen ja jännitteiden analysointi oli analyysin seuraava vaihe. Päätarinoita rakentamalla löytyivät yksittäisen tekstin rajat ylittävät jatkuvuus ja vakiintuneet merkitykset.

Kertomusta ei kuitenkaan voi pelkistää tarinoihin tai juonirakenteisiin, vaan se on kokonaisuus. Analyysin toisessa vaiheessa tarinan vaihtelevat esitystavat, kertojat ja yleisö toivat mukaan kertomuksellisen näkökulman luvussa 4.5 ”Kuka tarinoita kertoo?” ja luvussa 4.6. ”Kenelle tarinoita kerrotaan?”.

## 4.2. Juonirakenteen analyysi

### 4.2.1. Tutkijoiden tekstit

#### **Sergunin ja Konyshev (2016), Konyshev ja Sergunin (2014)**

Aleksander Serguninin ja Valery Konyshevin vuonna 2016 ilmestyneessä *Russia in the Arctic*-monografiassa<sup>90</sup> tekijät esittävät yksityiskohtaisen analyysin Venäjän kansallisista intresseistä arktisella alueella. Tekijät arvioivat Venäjän arktista diskurssia kansallisten prioriteettien muodostamassa järjestelmässä sekä kahden- ja monenvälisiä suhteita muihin arktisen alueen keskeisiin toimijoihin. Temaattisesti kirjassa käsitellään arktista energia-, ympäristö-, sosiaali-, kulttuuri- ja sotilaspolitiikkaa. Samoja teemoja tekijät käsittelevät suppeammin vuonna 2014 julkaistussa artikkelissa ”Is Russia revisionist military power in the Arctic?”<sup>91</sup>

Venäjän arktiset tukikohdat mainitaan luvussa 9. ”Russian Military Strategies in the Arctic” ilmavoimien<sup>92</sup> ja arktisten prikaatien<sup>93</sup> uudistusten yhteydessä ja toisaalta osana rajavartiostolle rakennettavaa havaintoasemaverkostoa.<sup>94</sup> Serguninin ja Konyshevin kertomassa narratiivissa arktiset tukikohdat sisältyvät kovan turvallisuuden kategoriaan, mutta monikansalliset

---

<sup>90</sup> Sergunin et al. (2016).

<sup>91</sup> Konyshev, Valery & Alexander Sergunin: Is Russia a revisionistic military power in the Arctic? *Defense & Security Analysis*, Vol. 30, Issue 4, 2014.s.323-335. [<https://www.researchgate.net/publication/269775653>] Luettu 17.2.2017. Viitteissä on käytetty Researchgateen tallennetun version sivunumerointia, joka poikkeaa alkuperäisestä.

<sup>92</sup> Sergunin et al. (2016), s. 149.

<sup>93</sup> Sama s. 152.

<sup>94</sup> Sama s. 153, Konyshev et al. (2014), s. 10.



pelastuspalveluoperaatiot voivat olla merkki painopisteen siirtymisestä pehmeään turvallisuuteen päin.<sup>95</sup>

Sergunin ja Konyshev esittävät Venäjän arktisen turvallisuuspolitiikan kommentoijien jakaantuvan eri kategorioihin: kansallismielisiin, venäjämönteisiin, venäjäkriittisiin ja objektiivisiin.<sup>96</sup> *Kansallismieliset*<sup>97</sup> ovat laajentumishaluisia ja lännenvastaisia, äänekkäs mutta marginaalinen ryhmä. *Venäjämönteiset* näkevät Venäjän arktisen politiikan ”viattomana”, Venäjän arktisen alueen sisäiseen kehitykseen keskittyvänä, Venäjän laillisia oikeuksia puolustavana ja yhteneväisenä muiden arktisten valtioiden politiikan kanssa.<sup>98</sup> *Venäjäkriittiset* näkevät Venäjän politiikan aggressiivisena, laajentumishaluisena ja militaristisena.<sup>99</sup> *Objektiiviset* ovat Serguninin ja Konyshevin mielestä kykeneviä analysoimaan Venäjän motiiveita, toimintaa ja strategiaa asettumatta liian selvästi Venäjää vastaan tai sen puolelle.<sup>100</sup>

Serguninin ja Konyshevin tekemää jaottelua voidaan tarkastella myös narratiiveina, tarinakategorioina. Narratiivien analyysin kannalta on kiinnostavaa Serguninin ja Konyshevin esittämä Venäjän arktisen diskurssin jako viiteen eri lähestymistapaan: arvoperusteiseen (value-based approach), intressiperusteiseen (interest-based approach), turvallistamisperusteiseen (securitization-based approach) ja teknokraattiseen (de-securitized, technocratic/instrumentalist)<sup>101</sup>.

Serguninin ja Konyshevin kertomassa narratiivissa Venäjän arktinen turvallisuuspolitiikka on kovan ja pehmeän vallankäytön yhdistelmä, jossa pehmeän vallankäytön osuus tulee kasvamaan. Narratiivi korostaa uhkien ja haasteiden liittyvän tulevaisuudessa yhä enemmän sisäiseen turvallisuuteen Venäjän arktisella alueella<sup>102</sup>. Venäjä tunnustaa Serguninin ja Konyshevin mukaan sosioekonomisten ja ympäristöongelmien ratkaisun merkityksen arktisen strategian toteutumiselle. Asevoimien uudistaminen merkitsee Serguninin ja Konyshevin mielestä vain vanhan korvaamista uudella, ei Venäjän sotilaallisen voiman kasvattamista arktisella

<sup>95</sup> Sergunin et al (2016). s. 153. Konyshev et al. (2014), s. 10.

<sup>96</sup> Sergunin et al. (2016), s.15–16. Konyshev et al. (2014), s. 1–2.

<sup>97</sup> Esimerkkeinä mainitaan Dugin ja Indzhev, mutta Chilingarov jätetään mainitsematta.

<sup>98</sup> Esimerkkeinä tekijät mainitsevat mm. Alexandrovin, Kharamchikin ja Heinisen.

<sup>99</sup> Esimerkiksi Kraska, Huebert ja Mcallister.

<sup>100</sup> Esimerkiksi. Gorenburg, Heininen, Laruelle ja tietenkin Sergunin ja Konyshev itse!

<sup>101</sup> Sergunin et al. (2016), s. 37–38.

<sup>102</sup> Sama, s. 155.

alueella.<sup>103</sup> Itä-Aasian maat nähdään tässä narratiivissa Venäjän kilpailijoina ja toisaalta mahdollisina yhteistyökumppaneina.<sup>104</sup>

Taulukko 1. Juonirakenneanalyysi Sergunin ja Konyshv (2016), Konyshv ja Sergunin (2014).

<p><b>TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT</b></p> <p>Venäjän arktinen alue on vakaa, kehittyvä ja turvallinen toimintaympäristö kansallisille ja kansainvälisille toimijoille</p>	<p><b>TOIMINNAN KEINOT</b></p> <p>energia- ja liikenneinfrastruktuurin rakentaminen asevoimien uudistaminen rajavaivonnan ja pelastuspalvelun kehittäminen ympäristönsuojelun ja sosioekonomisten palveluiden kehittäminen kansainvälinen ja alueellinen yhteistyö</p>
<p><b>ESTEET TAI VASTUSTAJAT</b></p> <p>NATOn ja USAn sotilaallisen suorituskyvyn lisääntyminen terroristit, salakuljettajat separatismi tekniset ja taloudelliset ongelmat sosiaaliset ongelmat ympäristöongelmat</p>	<p><b>VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT</b></p> <p>talouspakotteet rikollisuus terrorismi sotilaallinen kilpavarustelu</p>

### Sevastyanov ja Kravchuk (2017)

Sergei Sevastyanovin ja Aleksei Kravchukin maaliskuussa 2017 ilmestynyt artikkeli ”The Russian Approach to National Security in the Arctic”<sup>105</sup> keskittyy Venäjän kansallisen turvallisuuden sotilaalliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen arktisella alueella. Artikkelissa kuvataan Venäjän viimeaikaisia sotilaallisia ja taloudellisia toimia arktisella alueella. Artikkelissa analysoidaan myös Venäjän energia- ja infrastruktuuriprojekteihin vaikuttavia positiivisia ja negatiivisia tekijöitä. Lopuksi artikkelissa arvioidaan Venäjän ja Aasian alueen maiden, erityisesti Kiinan, Etelä-Korean ja Japanin, yhteistyötä arktisella alueella.

<sup>103</sup> Sergunin et al. (2016), s. 155–158. Konyshv et al. (2014), s. 11.

<sup>104</sup> Sergunin et al (2016), s. 107–109.

<sup>105</sup> Sevastyanov et al (2017), s. 131–149.

Sevastyanov ja Kravchuk mainitsevat arktiset tukikohdat kovan turvallisuuden kontekstissa luvussa ”Ensuring Russia’s military security in the Arctic”<sup>106</sup> Tukikohtien rooli pelastuspalvelukeskuksina esitellään Koillisväylän infrastruktuuria kuvaavassa luvussa.<sup>107</sup> Arktisten tukikohtien muodostaman verkoston rakentaminen aluevalvonnan, liikenneyhteyksien ja sotilaallisen toiminnan päivittäisiin tarpeisiin nähdään tässä narratiivissa yhdeksi pohjoisen strategisen johtoportaan tärkeimmistä tehtävistä tulevana vuosina.<sup>108</sup>

Sevastyanovin ja Kravchukin kertomassa narratiivissa korostetaan Venäjän sotilaallisen potentiaalin kasvattamisen olevan vain pyrkimistä voimatasapainoon tilanteessa, jossa Venäjä on ilman liittolaisia.<sup>109</sup> Kansallisia luonnonvaroja ja niistä saatavaa taloudellista hyötyä on suojattava tämän sotilaallisen potentiaalin suomin keinoin.<sup>110</sup> Yhtenä keskeisenä teemana on myös Venäjän ja Itä-Aasian maiden kasvava kiinnostus keskinäiseen taloudelliseen ja poliittiseen yhteistyöhön.<sup>111</sup> Tässä tarinassa Itä-Aasian maiden yhteistyöhalua verrataan Yhdysvaltain ja Euroopan Unionin kriittiseen asenteeseen Venäjää kohtaan.<sup>112</sup>

---

<sup>106</sup> Sevastyanov et al. (2017), s. 138.

<sup>107</sup> Sama, s. 141.

<sup>108</sup> Sama, s. 138.

<sup>109</sup> Sama, s. 139.

<sup>110</sup> Sama.

<sup>111</sup> Sama, s. 144–145.

<sup>112</sup> Sama, s. 142.

Taulukko 2. Juonirakenneanalyysi Sevastyanov ja Kravchuk (2017).

<b>TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT</b> Venäjän arktisen alueen energiavarojen ja liikenneyhteyksien kansallinen hyödyntäminen ja turvaaminen	<b>TOIMINNAN KEINOT</b> Valvonta- pelastuspalvelu- ja sotilastukikohtien infrastruktuurin rakentaminen sotilaallisen suorituskyvyn rakentaminen yhteistyö Kiinan, Japanin ja Korean kanssa
<b>ESTEET TAI VASTUSTAJAT</b> sotilaallisen voimatasapainon muutos Venäjälle epäedulliseksi liittolaisten puute	<b>VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT</b> asevarustelu talouspakotteet

### Conley ja Rohloff (2015)

Heather A. Conleyn ja Caroline Rohloffin elokuussa 2015 ilmestyneen artikkelin ”The New Ice Curtain”<sup>113</sup> pääkysymyksenä on: miksi Venäjän arktinen alue on tärkeä Venäjän tulevaisuudelle? Artikkelin kirjoittamisen aikaan Yhdysvallat oli Arktisen neuvoston puheenjohtaja ja etsi keinoja vahvistaa Venäjän ja Yhdysvaltojen bilateraalista yhteistyötä arktisella alueella Ukrainan kriisin jälkeisessä muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa.<sup>114</sup> Artikkelissa käydään läpi Venäjän arktisen alueen talous- ja energiapolitiikkaa, turvallisuuspolitiikkaa, ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa sekä bilateraalista yhteistyötä Yhdysvaltain kanssa.

Narratiivien analyysin kannalta kiinnostavaa on se, että artikkelissa jaetaan Venäjän 2000-luvun arktinen politiikka kolmeen vaiheeseen.<sup>115</sup> Vaiheessa 1. vuosina 2004–2009 Venäjän arktinen politiikka haki vielä lopullista muotoaan, kunnes tavoitteet vakiinnutettiin vuoden 2008 arktisessa strategiassa. Vaiheessa 2. vuosina 2011–2013 Putinin toisella presidenttikaudella Venäjän arktinen politiikka konkretisoitui, esitettiin suunnitelmat arktisten prikaatien

<sup>113</sup> Conley et al. (2015).

<sup>114</sup> Sama, s. V.

<sup>115</sup> Sama, s. 20–22.

perustamisesta ja arktisten tukikohtien uudelleenrakentamisesta. Samalla kansalaisjärjestöjen asemaa vaikeutettiin. Conleyn ja Rohloffin mukaan kolmannessa vaiheessa vuosina 2014–2015 oli jäljellä vain yksi narratiivi: *Venäjä on vihollisten ympäröimä ja länsivaltojen nöyryyttämä*. Tämän vuoksi Venäjä tarvitsee vahvan johtajan. Sotilaallista voimaa voidaan käyttää Venäjän kansallisten etujen suojelemiseksi arktisella alueella. Pohjoinen strateginen johtoporras perustettiin. Sotaharjoituksia käynnistetään nopealla aikataululla arktisella alueella. Taloudellinen yhteistyö Itä-Aasian maiden, erityisesti Kiinan, kanssa lisääntyy, mutta niiden ei haluta lisäävän vaikutusvaltaansa arktisella alueella.<sup>116</sup>

Conley ja Rohloff mainitsevat Venäjän arktiset tukikohdat luvussa 3. ”Securing Russia’s Arctic Frontier”.<sup>117</sup> Tukikohdat ovat osa viimeisen parin vuoden aikana alkanutta ”rakennusbuumia” (construction blitz)<sup>118</sup>, jossa Venäjän arktiselle alueelle rakennetaan lentokenttiä, pelastuspalvelukeskuksia, satamia ja tutka-asemia. Tukikohdista tehdään yhdistelmäkäyttöisiä sotilas- ja siviilikäyttöön.<sup>119</sup> Sekä tukikohtien että asejärjestelmien uudistukset ovat kuitenkin edenneet suunniteltua hitaammin talouspakotteiden vuoksi.<sup>120</sup>

Conleyn ja Rohloffin kertomassa narratiivissa Venäjän perustelut sotilaallisen toiminnan lisäämiselle arktisella alueella nähdään ristiriitaisina.<sup>121</sup> Venäjän arktisten merireittien tai luonnonvarojen turvaaminen ja valvonta eivät edellytä ydinaseiden tuontia tai massiivisia sotaharjoituksia. Venäjän arktinen politiikka ja retoriikka ovat muuttuneet aggressiivisemmaksi ja nationalistisemmaksi parin viime vuoden aikana.<sup>122</sup> Pelastuspalveluiden, ympäristönsuojelun ja merireittien kartoituksen osalta yhteistyö Venäjän kanssa on kuitenkin mahdollista. Kovan turvallisuuden osalta Conley ja Rohloff suosittelevat samanlaisia luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien käyttöönottoa arktisella alueella kuin Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (OSCE) piirissä.<sup>123</sup> Tämä tarkoittaisi joukkojen vahvuusilmoitusten tekemistä, mahdollisuutta tehdä tarkastuksia arktisiin tukikohtiin ja ilmoitusvelvollisuutta suurista sotaharjoituksista arktisella alueella. Yhdysvaltain ja Venäjän arktisen yhteistyön edellytyksenä on Venä-

---

<sup>116</sup> Conley et al (2015), s. 15–16.

<sup>117</sup> Sama, s. 69–88.

<sup>118</sup> Sama, s. 73.

<sup>119</sup> Sama, s. 71.

<sup>120</sup> Sama, s. 75.

<sup>121</sup> Sama, s. 88.

<sup>122</sup> Sama, s. 112.

<sup>123</sup> Sama, s. 114–115.

jän arktisen politiikan muuttuminen ennakoitavaksi, läpinäkyväksi ja luottamusta herättäväksi.<sup>124</sup>

Taulukko 3. Juonirakenneanalyysi Conley ja Rohloff (2015).

TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT	TOIMINNAN KEINOT
Venäjän kansallisen edun suojeleminen Venäjän tunnustaminen suurvallaksi	vahva johtaja sotilaallisen voiman lisääminen valvontajärjestelmien rakentaminen Koillisväylän kansallinen hallinta arktisten energiavarojen kansallinen hallinta ja käyttö aluevaatimukset Jäämeren mannerjalustaan
ESTEET TAI VASTUSTAJAT	VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT
NATO Yhdysvallat terroristit ulkovaltojen agenteiksi määritellyt kansalaisjärjestöt	talouspakotteet rikollisuus terrorismi sotilaallinen kilpavarustelu kilpailevat aluevaatimukset

### Laruelle (2014)

Marlene Laruellen teos: ”Russian Arctic Strategies and the Future of the Far North”<sup>125</sup> ilmestyi vuonna 2014 juuri Ukrainan kriisin puhjetessa, eikä se näin ollen ehtinyt ottaa kantaa kriisin seurauksiin arktisessa turvallisuuspolitiikassa. Silti kirja on kestänyt aikaa hyvin, eivätkä siinä esitetyt näkemykset ole vanhentuneita, koska sen näkökulma ja tarkastelutaso on Venäjän pitkän aikavälin arktisessa strategiassa. Kirjassa kuvataan perusteellisesti Venäjän arktisen turvallisuuspolitiikan sisäisiä ja ulkoisia haasteita, keskeisiä toimijoita, historiallisia kehityskulkuja ja tulevaisuudennäkymiä. Myös alkuperäiskansojen, ilmastonmuutoksen ja sosiaalisten kysymysten vaikutusta Venäjän arktiseen politiikkaan käsitellään omissa luvuissaan.

<sup>124</sup> Conley et al (2015), s. 115.

<sup>125</sup> Laruelle (2014).

Laruelle mainitsee Venäjän arktiset tukikohdat luvussa 6. ”Projecting Military Power in the Arctic”.<sup>126</sup> Nagurskoje mainitaan Venäjän pohjoisimpana sotilastukikohtana.<sup>127</sup> Laruelle näkee Venäjän arktiset tukikohdat ja niiden uudelleen rakentamisen osana Venäjän aktivoitumista arktisissa turvallisuuskysymyksissä.<sup>128</sup> Pohjoisen laivaston ja arktisten prikaatien lisäksi myös rajavartiosto rakentaa Koillisväylän valvontaverkostoa Murmanskista Wrangelinsaarelle ulottuvalla alueella.<sup>129</sup>

Laruellen kertoma narratiivi kuvaa Venäjän arktista politiikkaa proaktiiviseksi<sup>130</sup> ja toteaa geopoliittisen epävarmuuden ja arktisia turvallisuuskysymyksiä käsittelevän institutionaalisen foorumin puutteen saavan Venäjän toimimaan arktisella alueella turvallisuuspoliittisia uhkia ennaltaehkäisevällä tavalla.<sup>131</sup> Laruellen mukaan poliittiset ja taloudelliset reformit Venäjällä ovat välttämättömiä, mutta hallitus lykkää uudistusten tekoa peläten 1990-luvun kaltaisen hajaannuksen toistuvan.<sup>132</sup> Venäjän arktinen alue on Laruellen mukaan avainasemassa hallituksen poliittisen ja sosiaalisen vakauttamispolitiikan onnistumisessa.<sup>133</sup> Arktisten energia- ja luonnonvarojen tuottoihin perustuva talouspolitiikka voi toimia hallituksen autoritäärisen ja uudistuksia lykkäävän politiikan käyttövoimana, mutta sitä voitaisiin Laruellen mukaan käyttää myös uudistuspolitiikan käyttövoimana.<sup>134</sup>

---

<sup>126</sup> Laruelle (2014), s. 113–134.

<sup>127</sup> Sama, s. 126.

<sup>128</sup> Sama, s. 124.

<sup>129</sup> Sama, s. 127.

<sup>130</sup> Sama, s. xvii.

<sup>131</sup> Sama, s. 128.

<sup>132</sup> Sama, s. 210.

<sup>133</sup> Sama.

<sup>134</sup> Sama, s. 201.

Taulukko 4. Juonirakenneanalyysi Laruelle (2014).

<b>TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT</b> Venäjän tunnustaminen suurvallaksi Venäjän taloudellinen, poliittinen ja sosiaalinen vakauttaminen turvallisuuspoliittisten uhkien ennaltaehkäiseminen	<b>TOIMINNAN KEINOT</b> arktisten energia- ja luonnonvarojen hyödyntäminen liikenneväylien, pelastuspalvelu- ja valvontainfrastruktuurin rakentaminen asevoimien uudistaminen sosiaalisten ja taloudellisten uudistusten lykkääminen
<b>ESTEET TAI VASTUSTAJAT</b> NATO ja USA sosiaalinen ja taloudellinen epävakaus demokratiavaatimukset ympäristöongelmat	<b>VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT</b> asevarustelu mielenosoitukset ympäristökatastrofit

### Zagorski (2016)

Andrei Zagorskin helmikuussa 2016 ilmestynyt artikkeli ”Russia’s Arctic governance policies”<sup>135</sup> keskittyy Venäjän mannerjalustaan kohdistamiin aluevaatimusten, arktisten kalastusalueiden ja Koillisväylän kansainvälisoikeudelliseen asemaan. Artikkelin viimeisessä, turvallisuuden keskittyvässä luvussa mainitaan Venäjän uudelleen rakentamat arktiset tukikohdat<sup>136</sup> kaksikäyttöisinä (dual use). Sotilaallisen toiminnan lisäksi tukikohtia voitaisiin Zagorskin mukaan käyttää myös siviili- ja poliisiviranomaisten toimintaan, kuten rajavalvontaan, pelastuspalvelutoimintaan ja arktisen alueen tutkimukseen.<sup>137</sup>

Zagorskin kertomassa narratiivissa Venäjän turvallisuuspolitiikan välttämättömät elementit ovat kansallisen suvereniteetin ja kansainvälisen lainsäädännön kunnioittaminen. Venäjä suhtautuu myönteisesti kansainväliseen yhteistyöhön arktisella alueella, mutta on haluton luopumaan kansallisen suvereniteetin piiriin kuuluviksi katsomistaan oikeuksista esimerkiksi Koil-

<sup>135</sup> Zagorski, (2016), s. 76–110.

<sup>136</sup> Sama, s. 102.

<sup>137</sup> Sama.



lisvöylän kauttakulun valvonnassa. Zagorskin mukaan Venäjän arktinen politiikka muodostuu eri intressiryhmien usein ristiriitaisten tavoitteiden tasapainosta.<sup>138</sup>

Taulukko 5. Juonirakennepälyysi Zagorski (2016).

<p><b>TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT</b></p> <p>Kansallisen itsemääräämisoikeuden ja lainsäädännön priorisointi arktisella alueella</p>	<p><b>TOIMINNAN KEINOT</b></p> <p>kansallisen lainsäädännön ulottaminen Koillisvöylälle</p> <p>kansallisten valvontajärjestelmien rakentaminen Koillisvöylälle</p> <p>Sotilas- ja turvallisuusinfrastruktuurin yhteiskäyttö</p>
<p><b>ESTEET TAI VASTUSTAJAT</b></p> <p>taloudellisten ja poliittisten intressiryhmien ristiriidat globalistit</p>	<p><b>VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT</b></p> <p>kansainvälisen hallinnon ja lainsäädännön ulottaminen arktiselle alueelle</p>

### Klimenko (2016), Bergh ja Klimenko (2016)

Ekaterina Klimenkon helmikuussa 2016 ilmestyneessä artikkelissa ”Russia’s Arctic Security Policy -Still quiet in the High North?”<sup>139</sup> Klimenko toteaa, että Venäjän intressit ovat siirtymässä kovan turvallisuuden (hard security) suuntaan arktisella alueella Ukrainan kriisin puhkeamisen jälkeen.<sup>140</sup> Tämä puolestaan on herättänyt huolta muissa arktisissa valtioissa.

Samaan aikaan julkaistussa Kristoffer Berghin ja Ekaterina Klimenkon artikkelissa ”Understanding national approaches to security in the Arctic”<sup>141</sup> arktisia turvallisuusongelmia on käsitelty yksityiskohtaisemmin kahdeksan arktisten valtion kansallisesta näkökulmasta. Artikkelin

<sup>138</sup> Zagorski (2016), s. 109–110.

<sup>139</sup> Klimenko (2016).

<sup>140</sup> Sama, s. 2.

<sup>141</sup> Bergh et al (2016), s. 41–75.

mukaan arktisen valtioiden näkemykset turvallisuuspolitiikasta erityisesti arktisen alueen ulkopuolella eroavat niin paljon toisistaan, että ne eivät kykene arktisella alueellakaan yhdessä muodostamaan toimivaa turvallisuusyhteisöä.<sup>142</sup> Muilta osin artikkelissa päädytään samoihin johtopäätöksiin kuin edellä mainitussa, Klimenkon yksin kirjoittamassa artikkelissa. Siksi nämä kaksi artikkelia muodostavat yhteisen narratiivin.

Klimenkon mukaan nykytilanne nostaa esiin avainkysymyksiä Venäjän näkemistä turvallisuusongelmista, Venäjän retoriikassa ja sotilaallisen voiman kasvattamisen perusteluissa tapahtuneista muutoksista sekä arktisten turvallisuuskysymysten yhteydestä Venäjän ja euroatlanttisen yhteisön väliseen suhteeseen. Voiko yhteistyö jatkua Venäjän ja muiden arktisten valtioiden välillä viilenevistä suhteista huolimatta?<sup>143</sup> Artikkelin tarjoaa joitakin vastauksia näihin kysymyksiin.

Venäjän arktiset tukikohdat mainitaan Klimenkon artikkelissa luvussa 3. ”Russia’s security policy in the Arctic” Klimenkon mukaan Rubezh- ja Pansir - järjestelmillä varustettuja ilmapuolustusjoukkoja on ryhmitetty Venäjän arktisilla saarilla sijaitseviin neuvostoaikaisiin tukikohtiin yhteisen johtoportaan alaisuuteen.<sup>144</sup> Kaiken kaikkiaan alueelle suunnitellaan uudestaan rakennettavaksi 13 lentokenttää ja 10 tutka-asemaa, joista ensimmäisenä valmistuvat Kotelnyn ja Nagurskojen tukikohdat.<sup>145</sup> Rajavartioston valvonta-asemia on Klimenkon mukaan suunniteltu rakennettavaksi seitsemän Nagurskojen ja Wrangelinsaaren tukikohtien lisäksi.<sup>146</sup>

Berghin ja Klimenkon mukaan Venäjän arktisen politiikan kolme avaintekijää ovat energia, Koillisväylä ja sotilaallinen suorituskyky. Nämä tekijät ovat ratkaisevia Venäjän narratiiville, jossa se näkee itsensä kansainvälisesti tunnustettuna suurvaltana.<sup>147</sup> Uudelleen rakennettavat arktiset tukikohdat ovat sotilaallisen suorituskyvyn yhtenä tekijänä osa tätä narratiivia.

Venäjän sotilaallisen aktiviteetin kasvu arktisella alueella ei johdu suoraan Ukrainan kriisistä, vaan varustautumissuunnitelmat on julkaistu jo paljon aikaisemmin strategisissa dokumen-

---

<sup>142</sup> Bergh et al (2016), s. 74–75.

<sup>143</sup> Klimenko (2016), s. 2.

<sup>144</sup> Sama, s. 21.

<sup>145</sup> Sama, s. 21. Kotelnyn ja Nagurskojen tukikohdat valmistuivat keväällä 2017.

<sup>146</sup> Sama, s. 24.

<sup>147</sup> Bergh et al (2016), s. 50

teissa.<sup>148</sup> Ukrainan kriisi kuitenkin kiihdytti tätä kehityskulkua. Narratiivissaan Klimenko käyttää ilmausta ”epävarmuuden spiraali” (spiral of insecurity).<sup>149</sup> siitä turvallisuuspoliittisesta kehityskulusta, johon Pohjolan valtiot joutuivat Ukrainan kriisin jälkeen.<sup>150</sup> Klimenkon mukaan Pohjoismaiden keskinäinen ja NATO:n kanssa tehtävä puolustusyhteistyö voimistui ja Venäjä reagoi tähän syyttämällä Pohjoismaita liittoutumisesta keskenään ja NATO:n kanssa Venäjää vastaan.<sup>151</sup> Yhteistyö Venäjän ja muiden arktisten valtioiden välillä voi kuitenkin Klimenkon mukaan jatkua pehmeän turvallisuuden, pelastuspalvelujen ja ympäristönsuojelun aloilla ja kansainvälisillä foorumeilla, kuten Arktisessa neuvostossa.<sup>152</sup>

Taulukko 6. Juonirakenneanalyysi Klimenko (2016), Bergh ja Klimenko (2016).

<p><b>TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT</b></p> <p>Venäjän arktisen alueen ja luonnonvarojen säilyminen kansallisessa hallinnassa</p>	<p><b>TOIMINNAN KEINOT</b></p> <p>asevoimien uudistaminen arktisten luonnonvarojen hyödyntäminen kansainvälinen yhteistyö</p>
<p><b>ESTEET TAI VASTUSTAJAT</b></p> <p>NATO Kansainvälisen ilmapiirin kiristyminen kasvava epäluottamus Venäjän ja muiden arktisten valtioiden välillä</p>	<p><b>VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT</b></p> <p>asevarustelu Venäjän lähialueilla järjestetyt sotaharjoitukset talouspakotteet</p>

<sup>148</sup> Klimenko (2016), s. 26.

<sup>149</sup> Sama, s. 31. Klimenko käyttää myös ilmausta ”spiral of security concerns”, s. 35.

<sup>150</sup> Klimenko (2016), s. 31–33.

<sup>151</sup> Sama, s. 33.

<sup>152</sup> Sama, 25–26, Bergh et al (2016), s. 59.

## Carlsson ja Granholm (2013)

Märta Carlssonin ja Niklas Granholmin maaliskuussa 2013 monografiana ilmestyneessä raportissa: ”Russia and the Arctic. Analysis and Discussion of Russian Strategies”<sup>153</sup> analysoidaan Venäjän arktista strategiaa ja keinoja joilla Venäjä pyrkii asettamiinsa tavoitteisiin. Raportissa esitetyt tutkimuskysymykset ovat: Mitkä ovat Venäjän toimintatavat arktisen alueen kehittämisessä? Miten alueen kehittäminen on edistynyt? Mitä esteitä alueen kehittämislle on?<sup>154</sup> Raportin ilmestyessä maaliskuussa 2013 Venäjän uusin arktinen strategia oli juuri ilmestynyt, mutta raportissa tehdyt johtopäätökset perustuvat aikaisempaan vuoden 2008 strategiaan.<sup>155</sup>

Venäjän uudelleen rakennettavat arktiset tukikohdat mainitaan luvussa 6. ”The Northern Sea Route”<sup>156</sup> ja luvussa 7. ”Military Assets”.<sup>157</sup> Tukikohdat nähdään Carlssonin ja Granholmin kertomassa narratiivissa toisaalta Koillisväylää valvovien rajavartiolaitosten tukikohtina<sup>158</sup> ja toisaalta strategisten pommikoneiden välilaskupaikkoina, johon myös aluevalvontaa suorittavat hävittäjät voivat tukeutua. Vakavat puutteet ja viat kenttien navigointijärjestelmissä, kiitoratojen kunnossa sekä huolto- ja majoitusolosuhteissa ovat kuitenkin esteenä. Kenttien korjauksen arvioidaan raportissa kestävän kauan (considerable time).<sup>159</sup>

Energia, Koillisväylä ja sotilaallinen suorituskyky ovat myös Carlssonin ja Granholmin kertomassa narratiivissa Venäjän arktisen politiikan kolme päätekijää. Tarvittavan uuden kaluston ja teknologian puute sekä investointien kalleus nähdään merkittävimminä esteinä Venäjän arktisen strategian toteutumiselle vuoteen 2020 mennessä.<sup>160</sup>

---

<sup>153</sup> Carlsson et al. (2013)

<sup>154</sup> Carlsson et al (2013), s. 9.

<sup>155</sup> Sama, s. 16.

<sup>156</sup> Sama, s. 22–25.

<sup>157</sup> Sama, s. 26–31.

<sup>158</sup> Sama, s. 24. Wrangelinsaari ja Sredniy mainitaan rajavartioston tukikohtina.

<sup>159</sup> Sama, s. 26

<sup>160</sup> Sama, s. 32–33.

Taulukko 7. Juonirakenneanalyysi Carlsson ja Granholm (2013).

<b>TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT</b> Venäjän turvallisuuden ja talouskehityksen vahvistaminen arktista aluetta kehittämällä	<b>TOIMINNAN KEINOT</b> arktisten energia- ja luonnonvarojen hallinta ja käyttö turvallisuus- ja valvontajärjestelmien kehittäminen Koillisväylän infrastruktuurin kehittäminen
<b>ESTEET TAI VASTUSTAJAT</b> tekniset ja taloudelliset ongelmat vanhentunut tai puuttuva infrastruktuuri	<b>VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT</b> uuden teknologian puute uuden kaluston puute investointien kalleus

### Käpylä, Mikkola ja Martikainen (2016)

Juha Käpylän, Harri Mikkolan ja Toivo Martikaisen artikkelissa ”Moscow’s Arctic Dreams turned sour?”<sup>161</sup> pohditaan Venäjän arktisen politiikan viimeaikaista dynamiikkaa. Artikkelin painopistealueita ovat talous, turvallisuus ja arktinen hallinto. Ensin artikkelin tekijät analysoivat sisäpolitiikan vaikutusta Venäjän arktiseen politiikkaan. Sitten artikkelissa esitellään Venäjän taloudellisia tavoitteita arktisella alueella ja niitä haasteita joita tavoitteiden toteutumisen tiellä on.<sup>162</sup>

Venäjän uudelleen rakentamat arktiset tukikohdat mainitaan alueen viimeaikaista turvallisuusdynamiikkaa pohtivassa osiossa ”Security: Growing uncertainty”.<sup>163</sup> Artikkelin kirjoittajien kertomassa narratiivissa tukikohdat ovat osa arktisen alueen valvontakyvyn kehittämistä ja toisaalta asevoimien uudistamisen osana ne palvelevat myös Venäjän laajempia geostrategisia tavoitteita ja Venäjän halua nähdä itsensä suurvaltana.<sup>164</sup> Venäjä hyötyy kansainvälisen merenkulkua ja mannerjalustan taloudellista hyödyntämistä koskevan lainsäädännön tuomasta

<sup>161</sup> Käpylä et al (2016).

<sup>162</sup> Sama, s. 3.

<sup>163</sup> Sama, s. 6.

<sup>164</sup> Sama.

vakaudesta. Tarvittaessa se on kuitenkin valmis tarvittaessa rikkomaan kansainvälisiä normeja, kuten Ukrainan kriisi ja Krimin miehitys ovat osoittaneet<sup>165</sup>. Venäjän kasvava sotilaallinen kyky ja epävarmuus Venäjän aikeista voivat tuoda vastakkainasettelun takaisin arktiselle alueille.<sup>166</sup>

Taulukko 8. Juonirakenneanalyysi Käpylä, Mikkola ja Martikainen (2016).

<p><b>TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT</b></p> <p>Venäjän arktisen alueen kansallinen hallinta ja luonnonvarojen käyttö</p>	<p><b>TOIMINNAN KEINOT</b></p> <p>Kansainvälisen lainsäädännön hyödyntäminen valvontakyvyn ja sotilaallisen toimintakyvyn kehittäminen kansainvälisen ja alueellisen yhteistyön kehittäminen vallan keskittäminen vahva johtaja</p>
<p><b>ESTEET TAI VASTUSTAJAT</b></p> <p>Yhdysvallat ja NATO taloudellisten ja sosiaalisten uudistusten lykkäytyminen teknologiset ongelmat kansainvälisen tilanteen luoma epävarmuus</p>	<p><b>VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT</b></p> <p>sotilaallinen toiminta arktisella alueella teknologian puute investointien puute eristäminen kansainvälisestä yhteistyöstä</p>

### Virtanen (2013)

Prikaatinkenraali Vesa Virtasen vuonna 2013 ilmestyneessä monografiassa ”The Arctic in Word Politics. The United States, Russia and China in the Arctic – implications for Finland”<sup>167</sup> arvioidaan sitä, miksi arktinen alue on tullut yhä kiinnostavammaksi alueeksi erityisesti Yhdysvalloille, Venäjälle ja Kiinalle. Kirjassa käydään läpi kahdeksan arktisen valtion, NATOn ja EUn sekä Kiinan, Etelä-Korean ja Japanin arktista politiikkaa. Lopuksi pohditaan arktisen turvallisuuspolitiikan muutosten vaikutusta Suomeen.<sup>168</sup>

<sup>165</sup> Käpylä et al (2016), s. 7.

<sup>166</sup> Sama, s. 8.

<sup>167</sup> Virtanen (2013)

<sup>168</sup> Sama, s. 4–5.

Virtasen teksti pohjautuu realistiseen paradigmaan, ja sen mukaisesti tekijä pääättelee kansallisvaltioiden pyrkivän hankkimaan itselleen mahdollisimman paljon etuja arktisella alueella tapahtuvista muutoksista.<sup>169</sup> Kilpailu arktisen alueen resursseista voi johtaa yhteistyöhön tai konflikteihin valtioiden välillä.

Venäjän arktiset tukikohdat mainitaan luvussa 3.2. ”Russia in the Arctic”.<sup>170</sup> Luvussa todetaan, että Venäjä on avaamassa joukon kylmän sodan aikaisia tukikohtia, pelastuspalvelukeskuksia ja tietoliikenneyhteyksiä arktiselle rannikkoalueelleen.<sup>171</sup> Tukikohdat nähdään Virtasen kertomassa narratiivissa osana Koillisväylän ja sitä ympäröivien energiavarantojen säilyttämistä Venäjän kansallisessa hallinnassa. Venäjä on kuitenkin valmis yhteistyöhön pehmeän turvallisuuden aloilla ja energia-alalla.<sup>172</sup>

Kiina nähdään tässä narratiivissa merkittävänä tulevaisuuden toimijana arktisella alueella energiayhteistyössä ja arktisten kuljetusväylien hyödyntäjänä. Kiinan aluekiista Etelä-Kiinan merellä heijastuu Kiinan arktisen alueen politiikkaan siinä, että se välttää esittämästä mitään sellaisia kansainväliseen oikeuteen liittyviä kannanottoja arktisella alueella, jotka voisivat heikentää Kiinan asemaa Etelä-Kiinan merellä.<sup>173</sup>

Virtasen kertomassa narratiivissa Venäjän sotilaallinen voima kasvaa arktisella alueella, mutta ei todennäköisesti johda sotilaalliseen konfliktiin. Todennäköisempiä ristiriitojen ja ongelmien aiheuttajia ovat ympäristö-, energia-, ja pelastuspalveluihin liittyvät kysymykset.<sup>174</sup>

---

<sup>169</sup> Virtanen (2013), s. 4.

<sup>170</sup> Sama, s. 37–43.

<sup>171</sup> Sama, s. 41.

<sup>172</sup> Sama, s. 41, 43.

<sup>173</sup> Sama, s. 48.

<sup>174</sup> Sama, s. 83.

Taulukko 9. Juonirakenneanalyysi Virtanen (2013).

<p>TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT</p> <p>Mahdollisimman suuren vaikutusvallan saavuttaminen arktisella alueella</p> <p>arktisten energiavarojen ja kulkuväylien kansallinen valvonta ja hyödyntäminen</p>	<p>TOIMINNAN KEINOT</p> <p>Valvonta- ja pelastuspalvelujärjestelmien sekä tietoliikenneyhteyksien rakentaminen</p> <p>sotilaallisen voiman kasvattaminen</p>
<p>ESTEET TAI VASTUSTAJAT</p> <p>Yhdysvallat</p> <p>muut arktiset rannikkovaltiot</p> <p>Kiina</p>	<p>VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT</p> <p>taloudellinen ja teknologinen kilpailu arktisella alueella</p> <p>sotilaallinen kilpavarustelu</p> <p>Koillisväylän kansallisen aseman kyseenalaistaminen</p>

### Zysk (2014)

Katarzyna Zyskin vuonna 2014 ilmestyneessä artikkelissa ”Asian Interests in the Arctic: Risks and Gains for Russia”<sup>175</sup> tarkastellaan Venäjän asennetta Aasian valtioiden arktiseen alueeseen kohdistuvia intressejä kohtaan. Artikkelin kirjoitusaikaan viisi aasialaista valtiota oli esittänyt anomuksen päästä Arktisen neuvoston tarkkailijajäseniksi.

Myös Zyskin kertomassa narratiivissa Venäjän arktisen politiikan päätekijöiksi nousevat energia, Koillisväylän hallinta ja sotilaallinen suorituskyky.<sup>176</sup> Sotilaallisen toimintakyvyn osana Zysk mainitsee yhdistettyyn sotilas- ja siviilikäyttöön uudelleen rakennettavat arktiset tukikohdat.<sup>177</sup> Venäjän suhtautuminen Aasian valtioiden, erityisesti Kiinan, aktiivisuuteen

<sup>175</sup> Zysk, Katarzyna: Asian Interests in the Arctic: Risks and Gains for Russia, *Asia Policy*, no. 18, s. 30–38. 2014.

<sup>176</sup> Zysk (2014), s. 31–32.

<sup>177</sup> Sama.



arktisella alueella on ambivalentti. Toisaalta ne ovat asiakkaita ja yhteistyökumppaneita, toisaalta mahdollisia kilpailijoita.<sup>178</sup>

Taulukko 10. Juonirakenneanalyysi Zysk (2014).

TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT	TOIMINNAN KEINOT
Venäjän arktisen alueen kansallinen valvonta ja käyttö strategisena resurssina	yhdistetyn siviili- ja sotilasinfrastruktuurin rakentaminen asevoimien uudistaminen Koillisväylän kehittäminen kansainvälinen yhteistyö
ESTEET TAI VASTUSTAJAT	VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT
tekniset ja taloudelliset ongelmat vanhentunut infrastruktuuri ympäristöongelmat intressiryhmien ristiriidat ei-arktisten valtioiden pyrkimys hyödyntää arktisen alueen resursseja	investointien puute alhainen tuottavuus arktisten hankkeiden koordinoinnin puute ei-arktisten valtioiden vaikutusvallan kasvu

### Wezeman (2016)

Siemon T. Wezemanin lokakuussa 2016 ilmestynyt artikkeli ”Military Capabilities in the Arctic: A New Cold War in the High North?”<sup>179</sup> kuvaa lyhyesti viiden arktisen valtion sotilaallista suorituskyyä arktisella alueella. Artikkelin mukaan suhteet Venäjän ja neljän NATOon kuluvan arktisen rannikkovaltion välillä ovat heikentyneet dramaattisesti Ukrainan kriisin jälkeen.<sup>180</sup>

Venäjän arktiset tukikohdat mainitaan luvussa 5. jossa kuvataan Venäjän sotilaallista suorituskyyä.<sup>181</sup> Wezemanin kertomassa narratiivissa tukikohdat ovat osa Venäjän arktisen alueen ilmapuolustusta.<sup>182</sup> Tässä narratiivissa kaikkien viiden arktisen rannikkovaltion sotilaallisen

<sup>178</sup> Zysk (2014), s. 37–38.

<sup>179</sup> Wezeman (2016).

<sup>180</sup> Sama, s. 1.

<sup>181</sup> Sama, s. 14.

<sup>182</sup> Wezeman (2016), s. 14.

suorituskyvyn rakentaminen alueelle nähdään kansallisten maa- ja vesialueiden suojelun ja valvonnan välineenä ennemmin kuin voiman projisointina aluevaatimusten tueksi.<sup>183</sup> Riski vastakkainasettelun leviämislle arktiselle alueelle on kuitenkin kasvanut.<sup>184</sup>

Taulukko 11. Juonirakennepöytä Wezeman (2016).

<p><b>TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT</b></p> <p>Venäjän kansallisen maa- ja vesialueen suojelu ja hallinta</p>	<p><b>TOIMINNAN KEINOT</b></p> <p>asevoimien uudistaminen tutka-asemien, lentotukikohtien ja valvontajärjestelmien rakentaminen sotaharjoitusten järjestäminen</p>
<p><b>ESTEET TAI VASTUSTAJAT</b></p> <p>muut arktiset valtiot NATO</p>	<p><b>VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT</b></p> <p>asevarustelu kilpailevat aluevaatimukset kasvava epäluottamus ilmapiiri voiman projisointi arktiselle alueelle</p>

#### 4.2.2. Toimittajien tekstit

Tämän tutkimustyön lähdeaineistoksi valikoitui edellä mainittujen teemallisten ja ajallisten rajausten jälkeen 18 uutisartikkelia, The Independent Barents Observer- verkkojulkaisusta 2 kappaletta, venäläisiltä uutistoimistoilta Sputnikilta 4 kappaletta, Russia Todayltä 3 kappaletta ja arctic.ru -verkkojulkaisulta 3 kappaletta, Jane's Information Groupin artikkeleita on 2 kappaletta. CBS Newsiltä 2 kappaletta. Näiden lisäksi BBC: ltä ja Fox Newsiltä kummaltakin on mukana yksi uutisartikkeli.

#### **The Independent Barents Observer**

<sup>183</sup> Sama, s. 22.

<sup>184</sup> Sama, s. 23.

Norjalainen The Independent Barents Observer perustettiin vuonna 2015, kun The Barents Observer -nimisen verkkojulkaisun toimittajat erosivat omistajan (The Norwegian Barents Secretariat) kanssa syntyneiden mielipide-eroavaisuuksien vuoksi ja perustivat toimittajien omistaman uuden verkkojulkaisun. Uutisartikkelien pääteemoja ovat lähialueyhteistyö, ympäristö, talous, turvallisuus, alkuperäiskansat, ilmaisunvapaus ja ihmisoikeudet. The Independent Barents Observer on pitänyt artikkeleissaan esillä mm. Venäjän ihmisoikeustilannetta ja ympäristöongelmia, erityisesti Kuolan niemimaan ydinjäte- ja ydinasevarastoja.<sup>185</sup> Hakiessani lähdeaineistoa Venäjän arktisten tukikohtien uudelleenrakennuksesta kävin läpi kaikkiaan 25 The Independent Barents Observerin uutisartikkelia. Nagurskojen tukikohdan valmistumisesta huhtikuussa 2017 näistä käsiteltiin pääaiheena kahdessa artikkelissa.

30.3.2017 julkaistussa uutisessa kerrotaan presidentti Putinin käynnistä keskeisimpien ministereidensä kanssa Frans Joosefin maalla.<sup>186</sup> Putinin kerrottiin korostaneen taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen nopeuttamista alueella ja haluavansa yhteistyötä alueen muiden valtioiden kanssa. Tarina yhteistyöhaluisesta ja rauhanomaista taloudellista ja sosiaalista kehitystä haluavasta Venäjästä tulee tässäkin uutisessa voimakkaasti esiin. Uutisartikkelin lopussa toimittaja tekee kuitenkin kiinnostavan havainnon: Putinin lehdistöpalvelun edustaja ei halunnut sanoa mitään vastavalmistuneesta Nagurskojen sotilastukikohdasta.

18.4.2017 julkaistussa uutisessa<sup>187</sup> kerrotaan Nagurskojen tukikohdan olevan valmis ja toimintakuntoinen. Uutisessa korostetaan tukikohdan merkitystä sotilaallisen suorituskyvyn osana Venäjän arktisen alueen säilyttämiseksi kansallisessa hallinnassa. Uutisessa viitataan myös Putinin vierailuun tukikohdassa maaliskuussa. Putinin mukana olleen delegaation kerrotaan olleen korkea-arvoisin ja arvovaltaisin milloinkaan arktisella alueella.

---

<sup>185</sup> *The Independent Barents Observer*: About Us [<https://thebarentsobserver.com/en/content/about-us>]. Luettu 21.3.2017.

<sup>186</sup> Nilsen, Thomas: Putin instructs Government to speed up Arctic development. *The Independent Barents Observer*, 30.3.2017, [<https://thebarentsobserver.com/en/arctic/2017/03/putin-instructs-government-speed-arctic-development>]. Luettu 4.11.2017.

<sup>187</sup> Nilsen, Thomas: Take a look inside Russia's northernmost Arctic military base. *The Independent Barents Observer*, 18.4.2017. [<https://thebarentsobserver.com/en/security/2017/04/take-look-inside-russias-northernmost-arctic-military-base>]. Luettu 4.11.2017.

Taulukko 12. Juonirakenneanalyysi The Independent Barents Observer.

<p>TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT</p> <p>Venäjän arktisen alueen kansallinen hallinta Venäjän arktinen alue on kansainvälisen yhteistyön, tieteellisen tutkimuksen ja taloudellisen kehityksen alue</p>	<p>TOIMINNAN KEINOT</p> <p>arktisten tukikohtien rakentaminen sotilaallisen suorituskyvyn kehittäminen taloudellisten ja sosiaalisten sektorin kehittäminen kansainvälinen yhteistyö</p>
<p>ESTEET TAI VASTUSTAJAT</p> <p>sosiaaliset ja taloudelliset ongelmat muut arktiset valtiot ympäristöongelmat</p>	<p>VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT</p> <p>kilpavarustelu investointien puute ympäristökatastrofit</p>

### Jane's

Turvallisuuteen ja sotilasalaan keskittyneet *Jane's Defence Weekly*, *Jane's Country Risk Daily Report* sekä *Jane's Intelligence Review* ovat brittiläisen Jane's Information Group-nimisen kustannusyhtiön julkaisuja.<sup>188</sup> Näissä julkaisuissa käsitellään säännöllisesti myös arktiseen turvallisuuspolitiikkaan liittyviä teemoja. Nagurskojen arktisen tukikohdan avaamista on käsitelty kahdessa artikkelissa. 18.4.2017 ilmestyneessä artikkelissa<sup>189</sup> ja 28.12.2017 ilmestyneessä artikkelissa<sup>190</sup> kerrotaan tukikohdan olevan maailman pohjoisin sotilastukikohta. Artikkeleissa kerrotaan lyhyesti tukikohdan infrastruktuurista ja rakentamisen historiasta. Tukikohdan rakentamisen motiivina nähdään Venäjän halu osoittaa sotilaallista suorituskykyään arktisella alueella ja turvata Venäjän arktisen alueen kansallinen hallinta. Myös Venäjän esit-

<sup>188</sup> [ [www.janes.com](http://www.janes.com) ]

<sup>189</sup> *Jane's Country Risk Daily Report*, 18.4.2017, New military base on Franz Josef Land likely designed to demonstrate Russian control of its Arctic territories. [ <http://janes.ihs.com/Janes/Display/iv24n043b-iwr-2017/> ], luettu 3.11.2017.

<sup>190</sup> Kokcharov, Alex & Elena Ostanina: Russia to increase its military capabilities in Arctic region to project power and protect its commercial opportunities, *Jane's Intelligence Weekly*, 28.12.2017. [ [https://janes.ihs.com/Janes/Display/FG\\_708176-JIWK/](https://janes.ihs.com/Janes/Display/FG_708176-JIWK/) ], luettu 8.2.2018.

tämät aluevaatimukset Jäämeren mannerjalustaan nähdään yhtenä motiivina Nagurskojen ja muiden arktisten tukikohtien rakentamiselle.

Tässä narratiivissa Nagurskojen ja muiden arktisten tukikohtien päätehtävät ovat toimia Venäjän sotilaallisen suorituskyvyn esimerkkeinä ja varmistaa Venäjän arktisen alueen sekä sen energiavarojen ja merireittien hallinta ja mannerjalustaan kohdistuvat aluevaatimukset. Tulevat infrastruktuuriprojektit ovat kuitenkin uhattuna talousongelmien, pakotteiden ja teknologian tuontirajoitusten vuoksi.

Taulukko 13. Juonirakenneanalyysi Jane's.

TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT	TOIMINNAN KEINOT
Koillisväylän ja arktisten energiavarojen kansallinen hallinta	arktisten tukikohtien, valvontajärjestelmien ja sotilaallisen suorituskyvyn rakentaminen arktiseen mannerjalustaan kohdistetut aluevaatimukset
ESTEET TAI VASTUSTAJAT	VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT
muut arktisen alueen rantavaltiot tekniset ja taloudelliset ongelmat	talouspakotteet teknologian puute

### Sputnik News

Sputnik News on valtiollisessa omistuksessa oleva venäläinen uutistoimisto, jonka muiden Venäjän virallisten uutistoimistojen tavoin edustaa Venäjän hallituksen näkemyksiä ja toimii niiden levityskanavana. Sputnik International toimii useilla kielillä, mm englanniksi.

29.3.<sup>191</sup> ja 30.3.2017<sup>192</sup> julkaistut Sputnik Internationalin artikkelit poikkeavat tyyliltään muusta uutisaineistosta. Niissä kuvaillaan presidentti Putinin käyntiä alueella. Käynnin tarkoituksiksi kerrotaan seitsemänvuotisen jätteidenpuhdistuskampanjan tulosten tarkastaminen ja alueen historiallisen ja luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen. Myös kansainvälinen yhteistyö muiden valtioiden tutkijoiden ja tiedemiesten kanssa mainitaan artikkeleissa. Huomattavaa on, että Putinin käynti Nagurskojen sotilastukikohdassa jää näissä artikkeleissa täysin vaille mainintaa.

Tässä tarinassa Putin ja Venäjä nähdään kansainvälisen yhteistyön, arktisen luonnonsuojelun ja tieteellisen tutkimuksen tukijoina, rahoittajina ja puolestapuhujina. Venäjä on arktisen alueen tieteellinen tutkimuksen tekijä, ympäristön puhdistaja ja suojelija. Venäjän sotilaallisesta suorituskyvystä, luonnonvarojen hyödyntämisestä tai Koillisväylän kansallisesta hallinnasta ei tässä tarinassa kerrota mitään.

Perinteinen kansalliseen turvallisuuteen perustuva narratiivi näkyy puolestaan kahdessa muussa, 17.4.2017 ilmestyneessä artikkelissa<sup>193</sup> ja 18.4.2017 ilmestyneessä artikkelissa<sup>194</sup>. Artikkeleissa Nagurskojen tukikohdan tarkoitus palautuu jo aiemmista teksteistä tuttuun kolmeen päätekijään, Koillisväylän ja arktisten energiavarojen hallintaan ja käyttöön sekä sotilaallisen toimintakyvyn varmistamiseen arktisella alueella.

---

<sup>191</sup> *Sputnik International*, 29.3.2017, Putin Visiting Russia's Northwesternmost Franz Joseph Land. [<https://sputniknews.com/russia/201703291052085498-putin-franz-joseph-land/>], luettu 4.11.2017.

<sup>192</sup> *Sputnik International*, 30.3.2017, What Putin Did During His Visit to Franz Joseph Land in the Arctic Ocean. [<https://sputniknews.com/russia/201703301052132811-putin-franz-joseph-land/>], luettu 4.11.2017.

<sup>193</sup> *Sputnik International*, 17.4.2017, Russian Defense Ministry Unveils Virtual Tour of Unique Arctic Military Base. [<https://sputniknews.com/military/201704171052707690-russia-military-base-arctic-region/>], luettu 4.11.2017.

<sup>194</sup> *Sputnik International*, 18.4.2017, Take a Virtual 3D Tour of Russia's New Arctic Military Base. [<https://sputniknews.com/videoclub/201704181052750769-russia-arctic-trefoil/>], luettu 4.11.2017.

Taulukko 14. Juonirakenneanalyysi Sputnik News.

<p><b>TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT</b></p> <p>Venäjän arktinen alue on vakaa , kehittyvä ja turvallinen toimintaympäristö kansallisille ja kansainvälisille toimijoille Koillisväylän ja Venäjän arktisen alueen energiavarojen kansallinen hallinta sotilaallinen voimatasapaino vallitsee arktisella alueella</p>	<p><b>TOIMINNAN KEINOT</b></p> <p>Ympäristönsuojelun ja tieteellisen tutkimustoiminnan kehittäminen arktisella alueella kansainvälinen yhteistyö vahva johtaja asevoimien uudistaminen</p>
<p><b>ESTEET TAI VASTUSTAJAT</b></p> <p>vieraiden valtioiden sotilaallinen suorituskyky ympäristöongelmat taloudelliset ongelmat</p>	<p><b>VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT</b></p> <p>vieraiden valtioiden sotilaallisen toiminnan kasvu arktisella alueella investointien puute Venäjän eristäminen</p>

### Russia Today

Russia Today on nykyään nimeltään pelkkä RT. Se saa merkittävän osan vieraskielisen toiminnan rahoituksestaan Venäjän valtiolta ja toimii muiden virallisten uutistoimistojen kanssa Venäjän valtion edustamien näkemysten levityskanavana.

29.3. ja 30.3.2017 RT julkaisi internetsivustollaan uutisartikkelit<sup>195 196</sup>, joissa kerrottiin Putinin käynnistä Frans Joosefin maalla. Artikkeleissa jätteidenpuhdistus, ympäristönsuojelu, kansainvälinen yhteistyö ja tieteellinen tutkimus on nostettu tarinan pääosaan. Artikkeleista löytyy kuitenkin myös suppeammin käsiteltynä Venäjän kansallisten etujen suojelun narratiivi, jossa rakennetaan sotilaallista suorituskykyä arktisten tukikohtien avulla. Itse Nagurskojen sotilastukikohtaa tai Putinin käyntiä siellä ei kuitenkaan mainittu näissä uutisartikkeleissa.

<sup>195</sup> RT, 29.3.2017, Putin tours desolate northern archipelago amid international Arctic summit. [<https://www.rt.com/news/382701-putin-arctic-summit-tour/>], luettu 4.11.2017.

<sup>196</sup> RT, 30.3.2017, Putin grabs ice pick, carves out shards from glacier in Arctic Russia. [<https://www.rt.com/news/382826-putin-ice-glacier-arctic/>], luettu 4.11.2017.

17.4.2017 julkaistussa uutisartikkelissa<sup>197</sup> kansalliseen turvallisuuteen perustuva narratiivi on jälleen hallitseva. Nagurskojen tukikohta on rakennettu varmistamaan Venäjän pysyvä läsnäolo arktisella alueella, sekä kansallisten etujen ja luonnonvarojen valvonta. Tässä artikkelissa kansainvälisen yhteistyön, ympäristönsuojelun ja tieteellisen tutkimuksen narratiivi on jätetty kokonaan pois.

Taulukko 15. Juonirakenneanalyysi RT.

TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT	TOIMINNAN KEINOT
Venäjän Arktiksesta tulee kansallisen ja kansainvälisen vuoropuhelun, yhteistyön tutkimuksen ja kehityksen alue Venäjän arktisen alueen kansallinen hallinta	Kansainvälinen yhteistyö arktisten resurssien hyödyntämiseksi ympäristönsuojelun, teknisen ja tieteellisen tutkimuksen kehittäminen. sotilaallisen suorituskyvyn rakentaminen
ESTEET TAI VASTUSTAJAT	VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT
ympäristöongelmat ankarat olosuhteet muut arktisen alueen valtiot	ympäristöonnettomuudet investointien puute muiden valtioiden sotilaallisen läsnäolon lisääntyminen arktisella alueella

## Arctic.ru

Arctic.ru -uutissivusto on osa Venäjän presidentinhallinnon ohjauksessa olevaa Rossiya Segodnja -mediakonsernia. Myös Venäjän maantieteellinen seura mainitaan sivuston tukijana.

Kirjaston perustaminen Nagurskojen tukikohtaan on aiheena 1.12.2016 julkaistussa uutisartikkelissa<sup>198</sup>. Kirjastoa kuvaillaan ”kulttuurin solmukohdaksi lähellä Pohjoisnapaa”. Tässä lähes idyllisessä narratiivissa kovien arktisten olosuhteiden piirittämät, rajavartioina, huolto-

<sup>197</sup> RT, 17.4.2017, Arctic Shamrock: Russian MoD offers interactive 360° tour of unique military base. [https://www.rt.com/viral/384986-russian-arctic-military-base-tour/], luettu 4.11.2017.

<sup>198</sup> arctic.ru, 1.12.2016, A library opens on Franz Josef Land. [https://arctic.ru/population/20161201/505643.html]. Luettu 4.11.2017.



miehinä ja tutkijoina toimivat miehet ja naiset hakevat sivistynyttä ajankulua kirjoista. Tarina on perinteistä roolijakoa korostava: miehet lukevat manuaaleja ja naiset romaaneja. Nagurskojeen rakennettavan lentokentän valmistuminen on aiheena 25.1.2017 julkaistussa uutisessa<sup>199</sup>. Tässä tarinassa tukikohdan rakentaminen liitetään osaksi sotilaallisen suorituskyvyn parantamista ja Venäjän turvallisuusstrategiaa vuoteen 2020 saakka.

21.4.2017 julkaistussa uutisessa<sup>200</sup> kerrotaan arktisten lentokenttien uudelleen avaamisesta osana infrastruktuurihankkeita jotka valmistuvat 2017. Näiden hankkeiden joukossa on Frans Joosefin maan sotilastukikohta (Nagurskoje) ekologisine kierrätysjärjestelmineen. Lopuksi uutisessa mainitaan myös meneillään oleva jätteidenpuhdistuskampanja. Tässä narratiivissa tukikohdat ovat osa kuljetusinfrastruktuuria, mutta myös turismi mainitaan. Pääpaino tässä tarinassa on ei-sotilaallisissa asioissa: kuljetus, turismi ja luonnonvarojen säästävä teknologia nostetaan tarinan pääteemoiksi.

Taulukko 16. Juonirakenneanalyysi Arctic.ru.

<p><b>TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT</b></p> <p>Venäjän Arktis on kansallisessa hallinnassa oleva kulttuurin, liikenneyhteyksien, turismin ja luonnonvarojen säästävän teknologian alue</p>	<p><b>TOIMINNAN KEINOT</b></p> <p>teknologian, sotilaallisen suorituskyvyn ja talouden kehittäminen arktisella alueella</p>
<p><b>ESTEET TAI VASTUSTAJAT</b></p> <p>sosiaaliset ja taloudelliset ongelmat ympäristöongelmat tekniset ongelmat</p>	<p><b>VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT</b></p> <p>tekniikan puute investointien puute ympäristöonnettomudet</p>

<sup>199</sup> *arctic.ru*, 25.1.2017, Nagurskoye Airfield to be completed in Alexandra Land in 2017. [<http://arctic.ru/infrastructure/20170125/534047.html>]. Luettu 4.11.2017.

<sup>200</sup> *arctic.ru*, 21.4.2017, Shoigu: Russia is reopening Arctic airfields under transport and tourist plans. [<http://arctic.ru/infrastructure/20170421/596157.html>]. Luettu 4.11.2017

## CBS

Yhdysvaltalaisen CBS (Columbia Broadcasting Service) -mediakonsernin sivustolta löytyi kaksi Nagurskojen tukikohdan avaamista koskevaa uutista. 19.4.2017 julkaistussa uutisessa<sup>201</sup> Nagurskoje ja muut Venäjän arktiset tukikohdat nähdään voiman osoituksena, jonka tarkoitus on tukea Venäjän mannerjalustaan ja sen luonnonvaroihin kohdistuvia aluevaatimuksia. 10.9.2017 julkaistussa uutisessa<sup>202</sup> Putinin käynnin syyksi esitetään nimenomaan uuden sotilastukikohdan avaaminen, kun taas venäläisissä uutislähteissä Putinin käynnin syyksi esitetään tieteelliseen tutkimukseen ja ympäristönsuojeluun liittyvät projektit. CBS Newsin kertomassa narratiivissa tukikohtien rakentaminen ja Venäjän pyrkimys saada Koillisväylä kansalliseen hallintaan nähdään arktista aluetta ja maailmantaloutta epävakauttavana tekijänä ja venäläisen kansallistunteen lietsontana.

Taulukko 17. Juonirakenneanalyysi CBS.

<p>TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT</p> <p>Venäjän hallitseva asema arktisella alueella</p>	<p>TOIMINNAN KEINOT</p> <p>sotilaallisen suorituskyvyn kehittäminen arktisten energiavarojen hyödyntäminen aluevaatimukset arktiseen mannerjalustaan Koillisväylän kansallinen hallinta</p>
<p>ESTEET TAI VASTUSTAJAT</p> <p>muut arktiset valtiot taloudelliset ongelmat tekniset ongelmat</p>	<p>VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT</p> <p>sotilaallinen kilpavarustelu investointien puute</p>

<sup>201</sup> CBS News, 19.4.2017, Russia's military buildup in Arctic puts U.S. on alert. [<https://www.cbsnews.com/news/russia-arctic-military-base-trefoil-vladimir-putin/>]. Luettu 4.11.2017.

<sup>202</sup> CBS News, 10.9.2017, What's at stake with Russia's Arctic military buildup. [<https://www.cbsnews.com/news/whats-at-stake-with-russias-arctic-military-buildup/>]. Luettu 4.11.2017

## Fox News

Yhdysvaltalaisen mediakonserni Fox Entertainment Groupin omistama uutiskanava on julkaissut 20.4.2017 Nagurskojen arktisen tukikohdan avaamista koskevan uutisen.<sup>203</sup> Tässä narratiivissa venäläisten puheiden ja tekojen esitetään olevan ristiriidassa keskenään. Tukikohtien rakentaminen, sotaharjoitukset, strategisten pommittajien lennot ja torjuntaohjusten tuominen arktiselle alueelle nähdään uhkaavina toimenpiteinä, joihin Yhdysvaltojen pitää vastata uudella arktisella strategialla ja rakentamalla infrastruktuuria arktiselle alueelle.

Taulukko 18. Juonirakenneanalyysi Fox News.

TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT	TOIMINNAN KEINOT
Venäjän sotilaallinen johtoasema arktisella alueella	asevarustelu, ja asevoimien uudistaminen sotilastukikohtien ja muun infrastruktuurin rakentaminen arktiselle alueelle harhauttaminen ja todellisten aikeiden salaaminen
ESTEET TAI VASTUSTAJAT	VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT
Yhdysvallat muut arktiset valtiot kansainvälinen oikeus	kilpailevien tukikohtien ja infrastruktuurin rakentaminen asevarustelu

<sup>203</sup> Fox News, 20.4.2017, A new Cold War in the Arctic? Russia unveils virtual tour new military base. [<http://www.foxnews.com/world/2017/04/20/new-cold-war-in-arctic-russia-unveils-virtual-tour-new-military-base.html>]. Luettu 4.11.2017.

## BBC

BBC (British Broadcasting Corporation) on Ison-Britannian julkisrahoitteinen yleisradioyhtiö. 18.4.2017 julkaistussa uutisartikkelissa<sup>204</sup> kerrotaan Nagurskojen tukikohdan avaamisesta. Presidentti Putinin mainitaan käyneen tukikohdassa. Myös Venäjän arktisen politiikan kolme peruspilaria, Koillisväylän hallinta, arktisten energiavarojen hyödyntäminen ja sotilaallinen sorituskyky mainitaan uutisessa.

BBCn kertomassa narratiivissa korostuu kuva Venäjästä päämäärätietoisena ja kyvykkäänä arktisena toimijana, mutta amerikkalaisiin uutistoimistoihin verrattuna uhkakuvia ei tuoda yhtä selkeästi esiin.

Taulukko 19. Juonirakenneanalyysi BBC.

TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT	TOIMINNAN KEINOT
Venäjän arktinen alue, sen luonnonvarat ja Koillisväylä ovat kansallisessa hallinnassa	arktisten tukikohtien rakentaminen sotilaallisen suorituskyvyn kehittäminen Koillisväylän valvonta arktisten luonnonvarojen hyödyntäminen
ESTEET TAI VASTUSTAJAT	VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT
muiden valtioiden asevoimat muiden valtioiden energia-yhtiöt	asevarustelu investointien puute taloudelliset ja tekniset ongelmat

<sup>204</sup> BBC, 18.4.2017. Russia's new Arctic Trefoil military base unveiled with virtual tour. [<http://www.bbc.com/news/world-europe-39629819>]. Luettu 4.11.2017.

### 4.3 Mitkä ovat päätarinat?

Juonirakenneanalyysissä eri tarinoiden yhtäläisyyksiä ja eroja vertailemalla olen löytänyt arktisten tukikohtien uudelleen rakentamisen teemasta kaksi päätarinaa. Kansainvälisen yhteistyön tarina ja kansallisen edun tarina voidaan nähdä toistensa kanssa kilpailevina narratiivisina diskursseina.

Taulukko 20. Kansainvälisen yhteistyön päätarinan juonirakenneanalyysi.

TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT	TOIMINNAN KEINOT
Venäjän arktinen alue on vakaa, kehittyvä ja turvallinen toimintaympäristö kansallisille ja kansainvälisille toimijoille  sotilaallinen voimatasapaino vallitsee arktisella alueella	infrastruktuurin rakentaminen asevoimien uudistaminen rajavaivonnan ja pelastuspalvelun kehittäminen ympäristönsuojelun kehittäminen sosioekonomisten palveluiden kehittäminen kansainvälinen yhteistyö
ESTEET TAI VASTUSTAJAT	VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT
terroristit salakuljettajat taloudelliset ongelmat sosiaaliset ongelmat ympäristöongelmat sotilaallisen voimatasapainon muutos Venäjälle epäedulliseksi	talouspakotteet rikollisuus terrorismi asevarustelu

*Kansainvälisen yhteistyön päätarinassa* arktisten tukikohtien uudelleenrakentaminen nähdään Venäjän mahdollisuutena toimia palveluiden tuottajana ja yhteistyökumppanina. Tukikohdat ovat tässä kertomuksessa palveluntarjoajia kansainväliselle liikenteelle, taloudelle ja tutkijayhteisölle. Pelastuspalvelut, luotsipalvelut, tieteelliset tutkimusprojektit ja turvallisuuspalvelut vahvistavat tieteen edistymistä sekä kollektiivisen turvallisuuden, taloudellisen vaurauden, ja poliittisen vakauden luomista tukikohtien valvomalle alueelle Koillisväylän alueella ja sen läheisyydessä. Tässä kertomuksessa Venäjä näkee itsensä ja muut toimijat mahdollisuutena, arvostettuina ja luotettavina yhteistyökumppaneina ja asiakkaina.

Taulukko 21. Kansallisen edun päätarinan juonirakenneanalyysi.

TOIMINNAN PÄÄMÄÄRÄT	TOIMINNAN KEINOT
Venäjän kansallisen edun suojeleminen Venäjän tunnustaminen suurvallaksi	vahva johtaja sotilaallisen voiman lisääminen valvontajärjestelmien rakentaminen Koillisväylän kansallinen hallinta arktisten energiavarojen kansallinen hallinta ja käyttö aluevaatimukset Jäämeren mannerjalustaan
ESTEET TAI VASTUSTAJAT	VASTUKSEN KEINOT TAI MUODOT
NATO Yhdysvallat terroristit ulkovaltojen agenteiksi määritellyt kansalaisjärjestöt	talouspakotteet rikollisuus terrorismi sotilaallinen kilpavarustelu kilpailevat aluevaatimukset

*Kansallisen edun päätarinassa* tukikohdat nähdään Venäjän etuvartiona turvaamassa taloudellisia, poliittisia ja sotilaallisia etuja kilpailevien valtioiden, sotilasliittojen ja merirosvojen muodostamaa uhkaa vastaan. Tukikohtien rakentaminen ja ylläpito, mannerjalustan luonnonvarojen hallinta ja käyttö, arktisen meri- ja ilmatilan kontrollointi ja sotilaalliset harjoitukset arktisella alueella osoittavat tässä teemassa Venäjän kykyä ja taitoa hallita suvereenisti etupiiriään. Tässä kertomuksessa Venäjä näkee muut alueen toimijat myös potentiaalisina uhkina, jotka Venäjän on pidettävä tiukasti valvonnassa.

Tutkimustyön aikana laadin kaiken kaikkiaan 22 juonirakenneanalyysiä. Näistä kuudessa on kansainvälisen yhteistyön päätarinaa viittaavia teemoja. Kansallisen edun päätarinaa viittaavia teemoja on 16 juonirakenneanalyysissä. Kahden päätarinan välisessä ”tarinoiden taistelussa” kansallisen edun päätarina on siis selkeästi voitolla tässä tutkitulla ajanjaksolla.

#### 4.3.1 Mitä jätetään kertomatta?

Aineistossa ei tullut esiin luonnon tai ihmisen aiheuttamiin onnettomuuksiin liittyviä tarinoita. Esimerkiksi tulvien tai roudan aiheuttamat vauriot, jääkarhujen hyökkäykset, rakennustyömailla tapahtuneet onnettomuudet, psyykkiset tai fyysiset sairaudet, päihteiden käyttö, pakko-

työ, väkivalta, korruptio ja rikollisuus eivät olleet arktisiin tukikohtiin liittyvien tarinoiden aiheina. Neuvostoaikainen jäteongelma kyllä tuotiin tarinoissa esiin, mutta menneisyydessä tapahtuneena asiana, jota ollaan korjaamassa. Toisissa tarinoissa, esimerkiksi arktisen energia- ja kaivosteollisuuden rakentamisen yhteydessä edellä mainitut teemat, käsitteet ja niiden merkityssisällöt ovat löydettävissä, mutta ne eivät siirry arktisten tukikohtien tarinaan. *Tarina arktisten tukikohtien uudelleen rakentamisen ongelmista* on jäänyt kertomatta.

Edellä kuvatuissa uutisaineistojen juonirakenneanalyysissä tuli esiin selkeä ero Putinin maaliskuussa 2017 Frans Joosefin maalla tapahtunutta vierailua kuvaavissa teksteissä. Läntiset uutistoimistot yhdistivät Putinin vierailun Nagurskojen tukikohdan valmistumiseen ja sen vaikutukseen Venäjän sotilaalliseen suorituskykyyn. Venäläiset kansainväliselle yleisölle kirjoitetut englanninkieliset uutisartikkelit tai niiden kuvitus eivät yhdistäneet Putinin käyntiä Nagurskojen tukikohtaan, vaan korostivat käynnin liittyvän ei-sotilaallisiin asioihin, kuten ilmastontutkimukseen, ympäristönsuojeluun ja kansainväliseen yhteistyöhön. Tarinan yksi pääteipiste jäi venäläisten uutistoimistojen kertomuksessa ilman yhtä tarinan toimijaa, Vladimir Putinia. *Tarina Putinin vierailusta Nagurskojen arktisessa sotilastukikohdassa maaliskuussa 2017* jäi venäläisiltä uutistoimistoilta kertomatta.

#### 4.4 Kehys- ja osatarinoissa esiintyvät vakiintuneet merkityssisällöt.

Tarinoissa esiintyvät käsitteet ja niiden merkitys on rakentunut laajemmassa kulttuurisessa tekstien ja keskustelujen virrassa. Kehystarinan kautta nämä merkitykset siirtyvät osatarinoihin liitteen X. esittämällä tavalla.

Venäjän arktisen tukikohdan käsitteellä on tarinoissa kaksi vakiintunutta merkitystä. Ensimmäisessä Venäjän arktisella alueella sijaitsevat tavanomaiset varuskunnat, strategisten pommitusyksiköiden ja hävittäjien käyttämät lentokentät<sup>205</sup> sekä arktisilla saarilla sijaitsevat tukikohdat.<sup>206</sup> ovat sotilaskohteita. Tässä merkityksessä tukikohtien tarkoitus on Venäjän arktisen alueen sotilaallinen puolustaminen ja valvonta. Tämä tukikohtien merkitys on kansallisen edun päätarinassa keskeinen.

Tarinoissa esiintyy myös toinen merkitys, joka tuo esiin tukikohdissa tapahtuvaa siviilitoimintaa, esimerkiksi pelastuspalveluja. Venäjän arktisten tukikohtien toiminnasta kertovissa teks-

<sup>205</sup> Esimerkiksi Naryn-Mar tai Anadyr ovat tällaisia.

<sup>206</sup> Näihin lasketaan kuuluvaksi Nagurskoje, Rogatshevo, Srednij, Tiksi, Temp, Cape Schmidt ja Wrangelinsaari.

teissä esiintyy usein englanninkielinen termi ”dual-use”<sup>207</sup>, joka kuvaa tukikohtien yhdistettyä sotilas- ja siviilikäyttöä. Tässä tukikohtien merkitys on sotilaallisen lisäksi myös humanitaarinen. Aluetta ei pelkästään puolusteta ja valvota, vaan alueella liikkuvia myös opastetaan ja tarvittaessa pelastetaan. Tämä tukikohtien merkitys on kansainvälisen yhteistyön päätarinassa keskeinen.

Tarinoissa nousee toistuvasti esiin kuvan 3. esittämällä tavalla kolme Venäjän arktisen politiikan tukipylvästä, jotka ovat: *energiavarannot*, *Koillisväylän hallinta* ja *sotilaallinen suorituskyky*. Nämä kolme käsitettä ja niille rakentuneet merkitykset eivät ole syntyneet tyhjästä, vaan niiden merkitys on rakentunut laajemmassa kulttuurisessa tekstien ja keskustelujen virrassa. Kehystarinan kautta nämä merkitykset siirtyvät osatarinoihin. Sekä kehys- että osatarinoissa kunkin käsitteen merkityssisältö pysyy varsin yhdenmukaisena. Näiden kolmen käsitteen osalta kertomisen tapa on vakiintunut ja niillä on tarinasta toiseen esiintyvää jatkuvuutta.

Käsitteellä Venäjä on näissä tarinoissa kaksi vakiintunutta merkityssisältöä. Joissakin tarinoissa Venäjä koostuu monista erilaisista toimijoista ja intresseistä, jotka voivat olla myös toisilleen vastakkaisia. Venäjän arktinen politiikka nähdään eri intressiryhmien tavoitteiden tasapainotilana. Tällaista näkökulmaa edustavat selkeimmin Sergunin ja Konyshev, joiden tarinassa alueelliset ja ei-valtiolliset toimijat pyrkivät toteuttamaan omia tavoitteitaan valtiolisten toimijoiden rinnalla.<sup>208</sup> Tämä merkitys on kuitenkin tutkimusaineistossa selvästi harvinaisempi, se esiintyy kaikkiaan vain kolmessa tarinassa.<sup>209</sup>

Toisessa merkityssisällössä Venäjä on yksi, yhtenäinen toimija. Useimmissa teksteissä tätä yhden Venäjän merkityssisältöä ei avata sen enempää. Kahdessa lähteessä tämä yhden Venäjän merkitys on kuvattu tarkemmin.<sup>210</sup> Valta on keskitetty pois paikalliselta tasolta ja ei-valtiollisilta toimijoilta Putinille ja hänen lähipiirilleen.

#### 4.5 Kuka tarinoita kertoo?

Edellisessä alaluvussa mainittu, juonirakenneanalyysin perusteella tarinoissa usein toistuva teema on: ”Kolme Venäjän arktisen politiikan tukipylvästä ovat energiarannat, sotilaallinen

<sup>207</sup> Esimerkiksi Zagorski (2016), s. 102, Sergunin et al. (2014), s. 71, Zysk (2014), s. 31.

<sup>208</sup> Sergunin et al. (2016), s. 59–80.

<sup>209</sup> Sergunin et al. (2016), Zagorski (2016) ja Laruelle (2014).

<sup>210</sup> Esimerkiksi Käpylä et al. (2016), s. 8 ja Conley et al. (2015), s. 22.



suorituskyky ja Koillisväylän hallinta.” Tämä teeman toistuvuus tarinasta toiseen osoittaa sen keskeistä merkitystä tarinan kertojille ja samalla antaa vihjeen siitä, ketkä tarinaa kertovat. Venäjän sotilasjohdolle on tärkeää pitää esillä sotilaallista suorituskyvyn merkitystä. Venäläisille suurliikemiehille on tärkeää pitää esillä arktisten energiavarojen merkitystä ja Koillisväylän kansallista hallintaa. Venäjän hallitukselle on hyödyllistä pitää esillä kaikkia kolmea merkitystä. Näille kolmelle ryhmälle on tärkeää vakiinnuttaa tämä teema, koska sen kautta kyseiset toimijat voivat perustella omaa toimintaansa ja tuoda tarinaan omia tavoitteitaan ja keinoja niihin pääsemiseksi. Tämä teema on näkyvästi esillä sekä uutisaineistossa että tieteellisissä artikkeleissa riippumatta siitä onko lähde venäläinen tai ei-venäläinen. Tämä osoittaa sen, että Venäjän hallitus, sotilasjohto ja suurliikemiehet ovat saaneet tarinansa näkyvästi kerrotuksi. Arktisten tukikohtien sotilaallisen merkityksen yksinomainen korostaminen voisi kuitenkin johtaa siihen, että kansainvälinen yleisö kokisi tukikohdat ja Venäjän arktisen politiikan uhkaksi kansainväliselle järjestelmälle. Siksi venäläiset tarinakertojat tuovat esiin merkitystä, jossa tukikohdat ovat yhdistetyssä sotilas- ja siviilikäytössä.

Tarinoissa esiintyy myös juonirakenne, jossa Venäjä ei pelkästään pyri oman arktisen alueensa kansalliseen hallintaan, vaan pyrkii johtoasemaan koko Arktisella alueella aluevaatimusten, Koillisväylän hallinnan ja asevarustelun avulla. Yhdysvaltain tehtävä on torjua Venäjän valta-yritykset. Juonirakenne löytyy tutkimusaineistosta kahden uutistoimiston, CBS:n ja Foxin uutisartikkeleista. Foxia pidetään yleisesti Yhdysvaltojen konservatiivien näkemyksiä edustavana, kun taas CBS:ää ei pidetä erityisen konservatiivisena tai liberaalina, vaan poliittisesti keskellä olevana mediakonsernina. Yhdysvaltain ja muiden länsimaiden konservatiivisille ja poliittisesti keskellä oleville ryhmille on hyödyllistä tuoda esiin tarinoita, joissa Venäjän arktisten tukikohtien merkitys on yksinomaan sotilaallinen. Tätä kautta ne pystyvät vaikuttamaan kansainväliseen yleisöön ja perustelemaan omia poliittisia turvallisuus- ja talousintresseihin liittyviä tavoitteitaan ja keinoja niihin pääsemiseksi.

Kävin läpi aineistoa etsiessäni myös kansalaisjärjestöjen, kuten Bellonan, Greenpeacen ja WWF:n sivustoja. Vaikka näiden järjestöjen arktista aluetta käsittelevä englanninkielinen aineisto on laajaa, en löytänyt Venäjän arktisten tukikohtien uudelleenrakennusta käsitteleviä tekstejä. Sama ilmiö oli havaittavissa myös englanninkielisten liberaaleina pidettyjen mediakonsernien ja uutistoimistojen<sup>211</sup> kohdalla. Näillä ryhmillä on kuitenkin näkyvyyttä ja tehokkaat viestintäkanavat tarinoiden kertomiseen. Näiden ryhmien kohdalla tarinoiden puuttuminen ei siis merkitse sitä, että ne eivät pääsisi kertomaan tarinaansa Venäjän arktisista tu-

<sup>211</sup> Esimerkiksi The Guardian ja New York Times.

kikohdista. Näiden ryhmien kiinnostuksen kohteena ovat enemmän ydinaseet, ydinjätteet, ympäristön suojelu ja ihmisoikeudet kuin arktiset tukikohdat. Kansalaisjärjestöt ja liberaalit uutismediat saavat näihin asioihin liittyvät tavoitteensa esille ilmeisesti paremmin kertomalla toisia tarinoita.

The Independent Barents Observer -verkkomediaa ei ole helppoa sijoittaa yksiselitteisesti konservatiivi/liberaali -akselille. Se uutisoi paljon teemoista, jotka mielletään erityisesti liberaalin median esillä pitämiksi. Näitä ovat muun muassa kansalaisaktivismi, ympäristöasiat ja ydinvoima. Toisaalta turvallisuuspolitiikkaan ja Venäjän arktisiin tukikohtiin liittyvät uutiset korostavat Venäjän sotilaallisen suorituskyvyn uhkaa länsimaille ja erityisesti Norjalle. The Independent Barents Observerin teksteistä välittyvä kertojan näkökulma on siis länsimaisiin ja norjalaiskansallisiin turvallisuus- ja talousintresseihin keskittyvä.

Useimmat tämän tutkimuksen tieteelliset artikkelit on julkaistu turvallisuuspolitiikan tutkimuslaitosten julkaisusarjoissa. Tutkimuslaitosten tausta vaihtelee, jotkut ovat enemmän kyöksissä valtiollisiin organisaatioihin ja jotkut toimivat itsenäisesti. CSIS (Center for Strategic and International Studies) -tutkimuslaitoksen julkaiseman artikkelin<sup>212</sup> kysymyksenasettelussa ja johtopäätöksissä tarina kerrotaan Yhdysvaltain hallinnon virallisesta näkökulmasta. Tässä tarinassa Venäjän arktinen politiikka on ensisijaisesti kansallisten etujen valvontaa. Toisaalta nähdään myös mahdollisuus saada Venäjä mukaan kansainväliseen yhteistyöhön. Yhdysvaltain hallinnolle on hyödyllistä omien kansallisten turvallisuus- ja talousintresseihin liittyvien tavoitteidensa edistämiseksi vahvistaa sellaista tarinankerrontaa, jossa yhteistyö Venäjän kanssa arktisella alueella on mahdollista.<sup>213</sup>

SIPRI:n (Stockholm International Peace Research Institute), FOI:n (Totalförsvarets forskningsinstitut) ja FIIA:n (Finnish Institute for International Affairs) julkaisuista rakentuvat tarinat eivät tuo esiin mitään erityisesti ruotsalaiskansalliseksi tai suomalaiskansalliseksi identifioitavaa kertojan näkökulmaa tai turvallisuus- ja talousintresseihin liittyviä tavoitteita, vaan tarinoiden näkökulma on yleisellä tasolla länsimainen. Sen sijaan Virtasen monografiassa<sup>214</sup> kysymyksenasettelu osoittaa, että tarina kerrotaan myös Suomen kansallisesta näkökulmasta.<sup>215</sup>

---

<sup>212</sup> Conley et al (2015).

<sup>213</sup> Merenkulun vapaus ja erityisesti Koillisväylän aseman säilyttäminen kansainvälisenä ja vapaana vesiväylänä on tällainen tavoite.

<sup>214</sup> Virtanen (2013).

<sup>215</sup> Virtasen teoksessa näkökulma painottuu Suomen kansallisiin talous- ja turvallisuusintresseihin.

#### 4.6 Kenelle tarinoita kerrotaan?

Johdantoluvussa totesin, että englanninkielisen kansainvälisen yleisön mielipiteen vaikutus turvallisuuspoliittiseen päätöksentekoon erityisesti kansainvälisissä organisaatioissa on merkittävä. Tähän yleisöön kuuluvat kansainvälisten organisaatioiden tutkimuslaitosten ja valtioiden johtavat poliitikot, virkamiehet ja tutkijat. Tarinoiden kertojat vetoavat tähän vaikutusvaltaiseen yleisöön saadakseen omalle tarinalleen ja tavoitteilleen kansainvälisesti jaettua ymmärrystä ja hyväksyntää. Esimerkiksi venäläisten kertomissa tarinoissa pelastuspalvelutoiminnan merkityksen nostaminen näkyvästi esille tarinoissa auttaa tekemään arktisten tukikohlien rakentamisen merkityksen hyväksyttäväksi kansainvälisen yleisön silmissä. Pelastuspalvelutoimintaan liittyvät humanitaariset arvot ja kansainvälinen yhteistyö luovat yhteisen arvopohjan tarinan kertojien ja kansainvälisen yleisön välille.

Kansainväliseen yleisöön vedotaan myös niissä Venäjän arktisiin tukikohtiin liittyvissä tarinoissa, joissa on mukana yhtenä teemana Itä-Aasian maiden kasvava kiinnostus arktista aluetta kohtaan liikenneväylänä ja energiareurssina.<sup>216</sup> Venäläiset kertovat tarinan tavalla, jossa korostetaan Itä-Aasian maiden ja Venäjän välisen arktisen yhteistyön merkitystä erimielisyyksistä huolimatta. Tavoitteena on kertoa kansainväliselle yleisölle, että Venäjä on taloudellisesti riippumaton länsimaista. Länsimaiset tarinankertoajat puolestaan korostavat Venäjän ja Itä-Aasian maiden välistä kilpailuasetelmaa ja ristiriitoja arktisella alueella.

Englanninkielisissä maissa näiden tarinoiden yleisö on myös kansallista. Näissä maissa kansainväliselle yleisölle suunnatut tarinat voivat vaikuttaa myös kansalliseen yleisöön ja tätä kautta sisäpolitiikkaan näissä maissa. Sisäpolitiikalla on puolestaan vaikutusta näiden maiden kahdenvälisiin suhteisiin Venäjän kanssa.<sup>217</sup> Esimerkiksi Yhdysvalloissa Alaskan osavaltio vastustaa arktisen yhteistyön lisäämistä Venäjän kanssa.<sup>218</sup> Venäjän ja Yhdysvaltain välinen sopimus talousvyöhykkeiden rajoista herätti vastustusta.<sup>219</sup> Myös Kanadassa sisäpolitiikalla on vaikutusta arktiseen politiikkaan. Siellä konservatiivit pitävät arktisen alueen turvallisuuspolitiikkaan ja talousintresseihin liittyviä teemoja näkyvästi esillä.<sup>220</sup>

<sup>216</sup> Esimerkiksi Sevastyanov et al. (2017), s. 142–144, Conley et al. (2015), s. 43, Zysk (2014), s. 34–36.

<sup>217</sup> Sergunin et al. (2016), s. 93.

<sup>218</sup> Laruelle (2014), s. 17.

<sup>219</sup> Sergunin et al. (2016), s. 125.

<sup>220</sup> Sama, s. 97.

## 5. JOHTOPÄÄTÖKSET

### 5.1 Minkälaisia tarinoita rakentuu?

Juonirakenneanalyysissä hahmottui kaksi päätarinaa: kansallisen edun tarina ja kansainvälisen yhteistyön tarina. Kansallisen edun päätarinassa Venäjä pyrkii varmistamaan alueensa ja avainresurssiensa kansallisen hallinnan kaikilla käytettävissään olevilla keinoilla. Muut valtiot nähdään kilpailijoina ja/tai liittolaisina. Sotilaallisen konfliktin mahdollisuus on tässä tarinassa jatkuvasti läsnä ja siihen valmistaudutaan omaa suorituskyykyä lisäämällä. Venäjän arktiset tukikohdat ovat tässä tarinassa ennen kaikkea osa sotilaallista suorituskyykyä ja aluevalvontajärjestelmien verkostoa.

Kansainvälisen yhteistyön päätarinassa uhkat ovat enimmäkseen sisäiseen turvallisuuteen, talouteen ja elinympäristöön liittyviä. Kansainväliset organisaatiot ja valtionraajat ylittävä alueiden välinen yhteistyö ovat tässä tarinassa yhtä tärkeällä tai jopa tärkeämmällä sijalla kuin valtioiden toiminta. Alueen kansallisen hallinnan sijaan kansainvälinen yhteistyö ja lainsäädäntö kaupan, liikenteen, tieteellisen tutkimuksen, ympäristönsuojelun ja pelastuspalveluiden aloilla ovat tämän tarinan päämääriä. Venäjän arktiset tukikohdat ovat tässä tarinassa osa sisäisen turvallisuuden ja pelastuspalvelujärjestelmien sekä kansainvälisen tutkimus- ja suojelutoiminnan verkostoa.

Tutkimuksen kattamalla ajanjaksolla kansallisen edun päätarinaan liittyvät teemat esiintyvät juonirakenneanalyysin perusteella useammin osatarinoissa kuin kansainvälisen yhteistyön päätarinaan liittyvät teemat. ”Tarinoiden taistelussa” kansallisen edun päätarina on siis hallitsevampi tällä ajanjaksolla. Uusia tarinoita kuitenkin rakentuu jatkuvasti. Myöhemmin päätarinoiden välinen suhde voi muuttua tai kokonaan uusia päätarinoita voi syntyä.

Venäjän arktisista tukikohdista kerrottavien tarinoiden kansainvälinen yleisö koostuu pääosin kansainvälisissä organisaatioissa toimivista poliitikoista, virkamiehistä ja tutkijoista. Tällä yleisöllä on vaikutusvaltaa arktisessa turvallisuuspolitiikassa. Siksi tarinoiden kertojat haluavat tavoitella tämän yleisön hyväksyntää ja saada yhteisesti jaettua ymmärrystä omille tavoitteilleen ja tukikohtien merkitykselle.

Venäläisten tarinankertojien tavoitteena on saada kansainvälinen yleisö hyväksymään Koillisväylän merkitys kansallisena vesiväylänä ja tukikohtien rakentamisen merkitys tämän kansallisen vesiväylän turvallisuuden takaajana. Tähän tavoitteeseen päästäkseen venäläiset tarinankertajat tuovat esiin ja vakiinnuttavat tarinoissa sellaista merkitystä, jossa tukikohdalla on myös siviilitehtäviä sotilastoiminnan lisäksi. Tukikohtien keskeisenä siviilitehtävänä on toimia pelastuspalvelukeskuksina. Pelastuspalvelutehtäviin liittyvät humanitaariset arvot ja kansainvälinen yhteistyö muodostavat yhteisen arvopohjan kansainvälisen yleisön ja venäläisten välille. Tuomalla tarinoihin mukaan tämän yhteisen arvopohjan ja tukikohtien humanitaarisen merkityksen venäläiset koettavat saada yhteisesti jaettua ymmärrystä ja hyväksyntää omille tavoitteilleen Koillisväylän ja arktisten tukikohtien rakentamisen merkityksestä.

Länsimaisten tarinankertojien tavoitteena on saada kansainvälinen yleisö hyväksymään Koillisväylän merkitys kansainvälisenä vesiväylänä ja Venäjän arktisten tukikohtien rakentamisen merkitys tämän vesiväylän kansainvälisen aseman mahdollisena uhkana. Tähän tavoitteeseen päästäkseen länsimaaiset tarinankertajat tuovat esiin ja vakiinnuttavat sellaista merkitystä, jossa arktinen tukikohta on sotilaskohde.

## 5.2 Kritiikki: teorian asettamisrajoissa pysyminen ja ennakko-oletukset

Laadullista tutkimusta kritisoidaan siitä, että se ei tavoita ilmiöiden syy-seuraussuhteita tai korrelaatiota. Kun tutkimustyön alkuvaiheessa valitsin menetelmäkseni laadullisen tutkimuksen, olin samalla myös tietoinen tämän menetelmän rajoitteista ja siihen suunnatusta kritiikistä. Valittuun teoriaan suuntautuva kritiikki on erotettava itse tutkimustyöhön suuntautuvasta kritiikistä. Oman tutkimukseni arvioinnissa on olennaista katsoa sitä, olenko pysynyt valitun teorian asettamisrajoissa. Olen laatinut tutkimuskysymykset ja analyysit siten, että kertomukset, puheet ja tekstit suhteutetaan toisiin kertomuksiin, puheisiin ja teksteihin episteemisen konstruktionismin mukaisesti.

Johdantoluvussa kerroin, että minulle on muodostunut aiheesta jo ennen tämän tutkimustyön aloittamista esiymmärrys tutkimuskohteesta. Tekstien ja tarinoiden jakautuminen kahteen kategoriaan, joista toisessa korostuu Venäjän kansallinen etu ja toisessa kansainvälinen yhteistyö, oli ennakko-oletukseni tutkimustyötä aloittaessani. Asetin tavoitteekseni löytää sellaista uutta tietoa, joka ei sovi ennakko-oletukseeni. Tämä olisi tutkimuksen kannalta hyvä asia, koska se lisäisi ymmärrystä tutkimusaiheesta enemmän kuin ennakko-oletusten mukainen tieto. Päätarinat ovat lopulta kuitenkin samankaltaisia kuin ennakko-oletukseni. Tulos ei

ole ennakko-oletuksistani riippuvainen, koska suhtautumiseni asiaan on ollut tiedostava ja kriittinen koko tutkimusprosessin ajan. Siksi tämä lopputulos on aidosti tutkimusprosessin tulos.

Laadullinen tutkimus pohjautuu vahvasti tulkinnalliseen näkökulmaan, ja sen vuoksi analyysien toistettavuus muodostuu helposti ongelmaksi. Tässä tutkimuksessa käyttämäni nelikenttämalliin perustuva juonirakenneanalyysi on kuitenkin toistettavissa ja siitä saamani tutkimustulokset siten verifioitavissa.

### 5.3 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi <sup>221</sup>

Kuinka hyvin olen onnistunut tuomaan esiin kertomuksen ajalliset ja paikalliset yhteydet historiallisen jatkuvuuden validointiperiaatteen mukaisesti? Olen läpi koko tutkimuksen korostanut sitä, että Venäjän arktisten tukikohtien uudelleen rakentaminen on osa suurempaa kehystarinaa, jonka kautta se on yhteydessä toisiin tarinoihin. Kehyskertomuksessa tuon esille tapahtumien historiallista taustaa ja tarinoiden jatkumista tulevaisuudessa.

Kuinka hyvin olen onnistunut tarkastelemaan omia ymmärtämysyhteyksiäni tutkimuksen kohteeseen refleksiivisyyden periaatteen mukaisesti? Entä kuinka hyvin olen onnistunut huomiomaan, että tutkimus on vuorovaikutteinen ja dialektinen prosessi ja miten tutkimuksen ”toisuus” on konstruoitu dialektisuuden periaatteen mukaisesti? Olen tuonut jo tutkimuksen johdannossa esiin sen periaatteen, että omaa esiymmärrystäni ja ennakko-oletuksiani tutkimuskohteesta on tarkasteltava kriittisesti ja oivallettava sen vaikutukset tutkimuksen kulkuun. Tämän kriittisen tarkastelun olen tehnyt alaluvussa 5.2.

Onko tämä tutkimus tuottanut jotain hyödyllistä ja käyttökelpoista toimivuuden periaatteen mukaisesti? Olen löytänyt yksittäisen tutkimusartikkelin tai uutisen ylittävää jatkuvuutta ja vakiintuneita merkityksiä niissä tavoissa, joilla Venäjän arktisista tukikohdista kerrotaan. Olen tuottanut uutta tietoa ja uusia näkökulmia siitä, miten venäläiset ja länsimaiset tarinoiden kertojat käyttävät näitä vakiintuneita merkityksiä omien tavoitteidensa edistämiseen.

Tämä tutkimustyö on hyödyllinen, koska siinä on osoitettu että tällaista hyvin kaukana perinteisen tarinatutkimuksen aihepiiristä olevaa tutkimusaihettakin voidaan tarkastella tarinallises-

---

<sup>221</sup> Tässä luvussa arvioin tutkimuksen luotettavuutta Heikkisen esittämien arviointiperusteiden mukaan, jotka olen esitellyt alaluvussa 2.4.

ta näkökulmasta. Juonirakenneanalyysin käyttö tutkimusmateriaalin vertailussa on ollut käytökelpoinen menetelmä tekstien yhteisten piirteiden ja eroavaisuuksien löytämisessä.

Olenko oivaltanut jotain uutta ja löytänyt uusia näkökulmia maailmaan havahduttavuuden periaatteen mukaisesti? Tarinallisen näkökulman käyttö tutkimuksessa oli minulle jokseenkin tuntematonta ennen kuin aloitin tämän tutkimustyön tekemisen. Valitsin tarkoituksellisesti minulle vieraamman teoreettis- metodologisen viitekehyksen juuri oppiakseni uusia näkökulmia tutkimustyöhön. Tämä ”hyppy tuntemattomaan” on ollut uusia oivalluksia tuottava kokemus. Olen oppinut tarkastelemaan maailmaa tulkinnallisesta ja tarinallisesta näkökulmasta ja soveltamaan oppimiani metodeja tutkimustyössä.

#### 5.4 Jatkotutkimuksen tarve

Venäjän arktisten tukikohtien ympärille rakentuneiden tarinoiden analyysiä olisi hyödyllistä laajentaa tekstien ulkopuoliseen maailmaan ja jatkaa tutkimusta tarinoissa ilmenevien instituutioiden ja valtasuhteiden analyysillä. Narratiivinen näkökulma liittyy läheisesti myös informaationsodankäynnin tutkimukseen. Venäjän arktisiin tukikohtiin liittyviä tarinoita olisi hyödyllistä tarkastella informaationsodankäynnin näkökulmasta. Löytyykö tutkimusaineistosta valeutisia tai muuta disinformaatiota? Kuinka laajaa ja järjestäytynyttä toiminta on ja kuka sitä harjoittaa? Uusien lähdeaineistojen ottaminen mukaan tutkimukseen parantaisi tutkimuksen kattavuutta. Tällaisia aineistoja voisivat olla esimerkiksi blogikirjoitukset, videoklipit tai keskustelupalstat.

## LÄHTEET

### Kirjallisuus

Abbott, H. Porter: *The Cambridge Introduction to Narrative*. 2nd ed. Cambridge University Press, Cambridge 2008.

Alasuutari, Pertti: *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino, Riika 2014.

Carlsson, Märta & Niklas Granholm: *Russia and the Arctic: analysis and discussion of Russian strategies*. Department of Defence Analysis, Swedish Defence Research Agency, Stockholm 2013.

Conley, Heather A & Rohloff Caroline: *The New Ice Curtain: Russia's Strategic Reach to the Arctic*. A Report of the CSIS Europe Program, August 2015. [<https://www.csis.org/analysis/new-ice-curtain>], luettu 18.2.2017.

Jokinen, Arja, Kirsi Juhila & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi: teorian, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino. Tampere 2016.

Klimenko, Ekaterina: *Russia's Arctic Security Policy. Still quiet in the High North?* SIPRI Policy Paper N:o 45, February 2016. [<https://www.sipri.org/publications/2016/sipri-policy-papers/russias-arctic-security-policy-still-quiet-high-north>], luettu 14.1.2017.

Laruelle, Marlène: *Russia's Arctic strategies and the future of the Far North*. 2<sup>nd</sup> ed. Armonk, New York. M.E. Sharpe, Inc 2014.

Sergunin, Alexander & Valery Konyshev: *Russia in the Arctic: Hard or Soft Power?* Ibidem-Verlag, Stuttgart 2016.

Virtanen, Vesa: *The Arctic in world politics. The United States, Russia, and China in the Arctic – implications for Finland*. Erweko, Oulu 2013.



Wezeman, Siemon : *Military Capabilities in the Arctic: A New Cold War in The High North?*, SIPRI Background Paper October 2016. [<https://www.sipri.org/publications/2016/sipri-background-papers/military-capabilities-arctic>], luettu 14.1.2017.

## Artikkelit

*arctic.ru*, 1.12.2016, A library opens on Franz Josef Land. [<https://arctic.ru/population/20161201/505643.html>]. Luettu 4.11.2017.

*arctic.ru*, 25.1.2017, Nagurskoye Airfield to be completed in Alexandra Land in 2017. [<http://arctic.ru/infrastructure/20170125/534047.html>]. Luettu 4.11.2017.

*arctic.ru*, 21.4.2017, Shoigu: Russia is reopening Arctic airfields under transport and tourist plans. [<http://arctic.ru/infrastructure/20170421/596157.html>]. Luettu 4.11.2017

*BBC*, 18.4.2017. Russia's new Arctic Trefoil military base unveiled with virtual tour. [<http://www.bbc.com/news/world-europe-39629819>]. Luettu 4.11.2017.

Bergh, Kristoffer & Ekaterina Klimenko: Understanding national approaches to security in the Arctic. *The New Arctic Governance, SIPRI Research Report n:o 25*. Linda Jakobson (ed.), Oxford University Press 2016, s. 41–75.

*CBS News*, 19.4.2017, Russia's military buildup in Arctic puts U.S. on alert. [<https://www.cbsnews.com/news/russia-arctic-military-base-trefoil-vladimir-putin/>]. Luettu 4.11.2017.

*CBS News*, 10.9.2017, What's at stake with Russia's Arctic military buildup. [<https://www.cbsnews.com/news/whats-at-stake-with-russias-arctic-military-buildup/>]. Luettu 4.11.2017

*Fox News*, 20.4.2017, A new Cold War in the Arctic? Russia unveils virtual tour new military base. [<http://www.foxnews.com/world/2017/04/20/new-cold-war-in-arctic-russia-unveils-virtual-tour-new-military-base.html>]. Luettu 4.11.2017.

Heikkinen, Hannu: Kerronnallinen tutkimus, *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.), PS-kustannus, Jyväskylä 2015, s. 149–167

Hänninen, Vilma: Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.), PS-kustannus, Jyväskylä 2015, s. 168–184.

*Jane's Country Risk Daily Report*, 18.4.2017, New military base on Franz Josef Land likely designed to demonstrate Russian control of its Arctic territories. [<http://janes.ihs.com/Janes/Display/iv24n043b-iwr-2017/>], luettu 3.11.2017.

Kiviniemi, Kari: Laadullinen tutkimus prosessina. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Raine Valli (toim.), PS-kustannus, Jyväskylä 2015, s. 74–88.

Kokcharov, Alex & Elena Ostanina: Russia to increase its military capabilities in Arctic region to project power and protect its commercial opportunities, *Jane's Intelligence Weekly*, 28.12.2017. [[https://janes.ihs.com/Janes/Display/FG\\_708176-JIWK/](https://janes.ihs.com/Janes/Display/FG_708176-JIWK/)], luettu 8.2.2018.

Konyshchev, Valery & Alexander Sergunin: Is Russia a revisionistic military power in the Arctic? *Defense & Security Analysis*, Vol. 30, Issue 4, 2014, s. 323–335. [<https://www.researchgate.net/publication/269775653>] Luettu 17.2.2017. Viitteissä on käytetty Researchgateen tallennetun version sivunumerointia, joka poikkeaa alkuperäisestä.

Käpylä, Juha, Harri Mikkola & Toivo Martikainen: Moscow's Arctic Dreams turned Sour? *FIIA Briefing Paper 192 (2016)*

Nilsen, Thomas: Putin instructs Government to speed up Arctic development. *The Independent Barents Observer*, 30.3.2017, [<https://thebarentsobserver.com/en/arctic/2017/03/putin-instructs-government-speed-arctic-development>]. Luettu 4.11.2017.

Nilsen, Thomas: Take a look inside Russia's northernmost Arctic military base. *The Independent Barents Observer*, 18.4.2017.

[<https://thebarentsobserver.com/en/security/2017/04/take-look-inside-russias-northernmost-arctic-military-base/>]. Luettu 4.11.2017.

*RT*, 29.3.2017, Putin tours desolate northern archipelago amid international Arctic summit. [<https://www.rt.com/news/382701-putin-arctic-summit-tour/>], luettu 4.11.2017.

*RT*, 30.3.2017, Putin grabs ice pick, carves out shards from glacier in Arctic Russia. [<https://www.rt.com/news/382826-putin-ice-glacier-arctic/>], luettu 4.11.2017.

*RT*, 17.4.2017, Arctic Shamrock: Russian MoD offers interactive 360° tour of unique military base. [<https://www.rt.com/viral/384986-russian-arctic-military-base-tour/>], luettu 4.11.2017.

Sevastyanov, Sergey, & Aleksey Kravchuk: The Russian Approach to National Security in the Arctic. *Korean Journal Of Defense Analysis*, vol. 29 n:o 1, s. 131–149. [www.kida.re.kr], luettu 14.3. 2017.

*Sputnik International*, 29.3.2017, Putin Visiting Russia's Northwesternmost Franz Joseph Land. [<https://sputniknews.com/russia/201703291052085498-putin-franz-joseph-land/>], luettu 4.11.2017.

*Sputnik International*, 30.3.2017, What Putin Did During His Visit to Franz Joseph Land in the Arctic Ocean. [<https://sputniknews.com/russia/201703301052132811-putin-franz-joseph-land/>], luettu 4.11.2017.

*Sputnik International*, 17.4.2017, Russian Defense Ministry Unveils Virtual Tour of Unique Arctic Military Base. [<https://sputniknews.com/military/201704171052707690-russia-military-base-arctic-region/>], luettu 4.11.2017.

*Sputnik International*, 18.4.2017, Take a Virtual 3D Tour of Russia's New Arctic Military Base. [<https://sputniknews.com/videoclub/201704181052750769-russia-arctic-trefoil/>], luettu 4.11.2017.

Staalesen, Atle: Russian Arctic for Russian ships, *Barents Observer* 19.6.2015 [<http://barentsobserver.com/en/energy/2015/06/russian-arctic-russian-ships-19-06/>], luettu 9.3.2017

Staalesen, Atle: We must colonize the Arctic. *The Independent Barents Observer* 24.11.2015 [<https://thebarentsobserver.com/en/security/2015/11/rogozin-we-must-colonize-arctic>], luettu 21.3.2017.

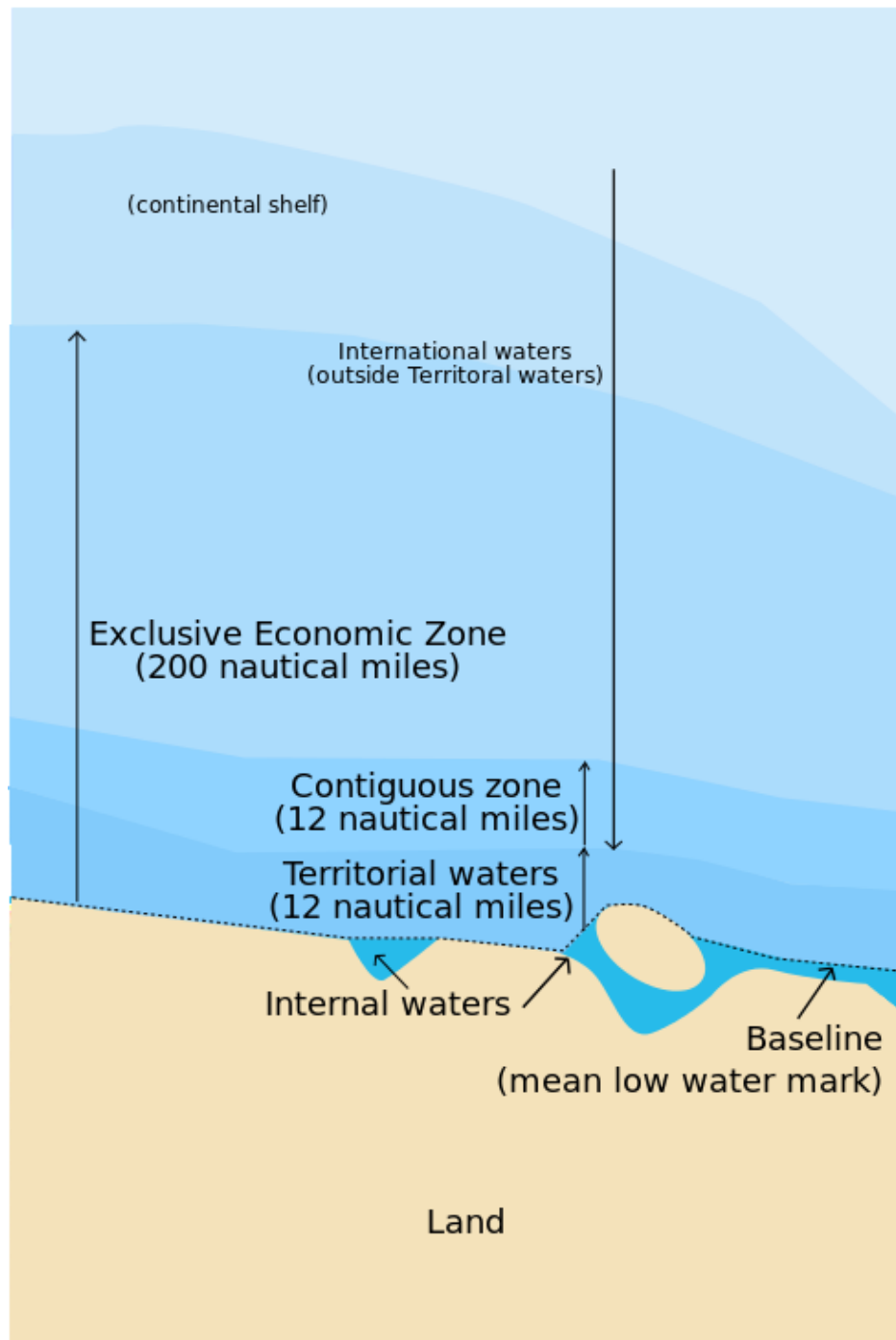
Staalesen, Atle: FSB opens new Arctic complex, *The Independent Barents Observer* 9.8.2016 [<https://thebarentsobserver.com/en/borders-security/2016/08/fsb-opens-new-arctic-complex>], luettu 10.3.2017.

Staalesen, Atle: 700 men building new airfield in Franz Josef Land. *The independent Barents Observer* 26.10.2016. [<https://thebarentsobserver.com/en/security/2016/10/700-men-building-new-airfield-franz-josef-land>], luettu 14.3.2017.

Zagorski, Andrei: Russia's Arctic governance policies. *The New Arctic Governace, SIPRI Research Report n:o 25*. Linda Jakobson (ed.) Oxford University Press 2016 s. 76–110.

Zysk, Katarzyna: Asian Interests in the Arctic: Risks and Gains for Russia, *Asia Policy*, no. 18, 2014 s.. 30–38.

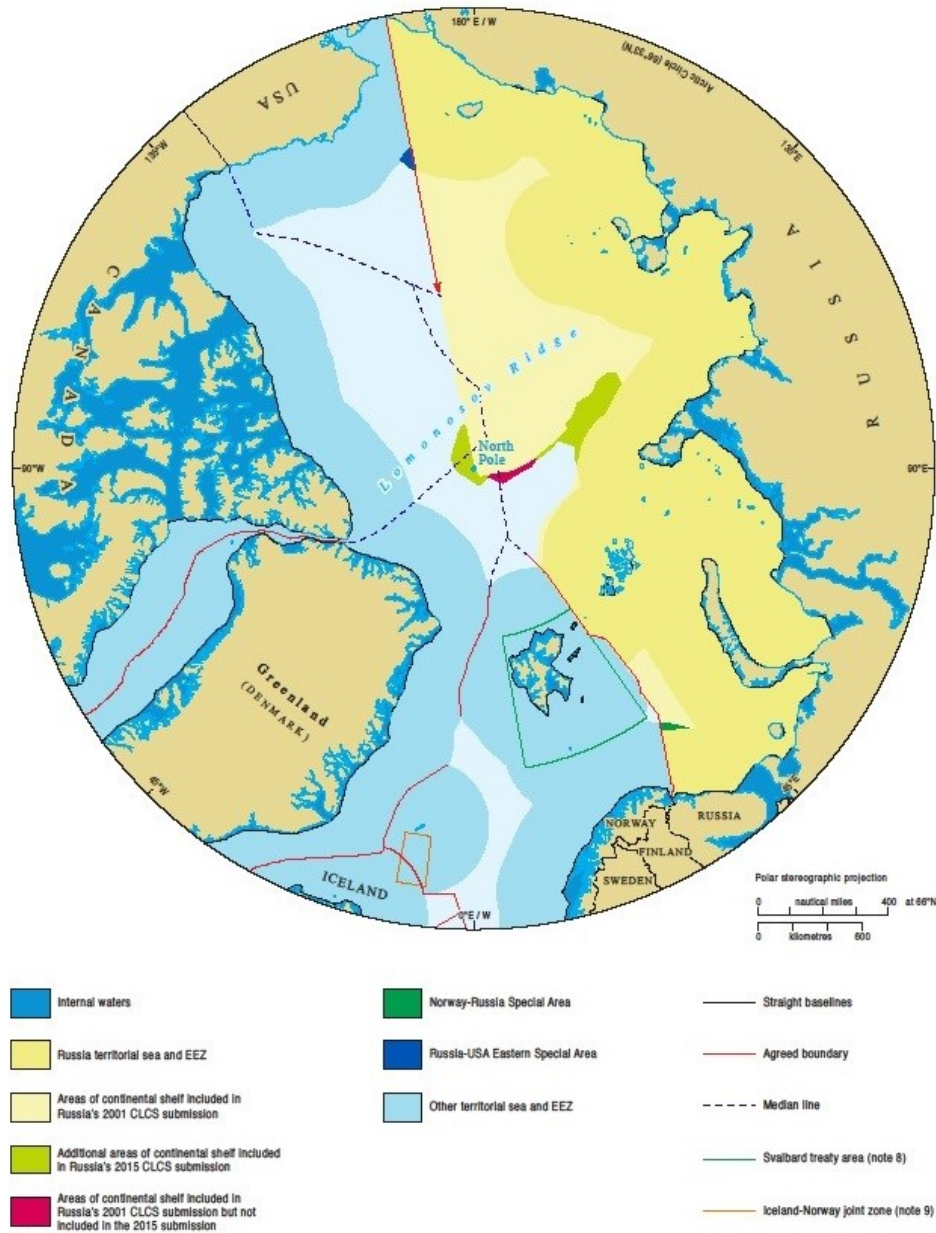
Petteri Pietiläisen pro gradu -tutkielman liite 1.



Kansainvälisen meriyleisoikeussopimuksen määrittelemät vyöhykkeet.<sup>222</sup>

<sup>222</sup> Wikimedia Commons author'' historicair'': *Sea areas in international rights*  
[\[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zonmar-en.svg\]](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zonmar-en.svg), tallennettu 11.1.2017.

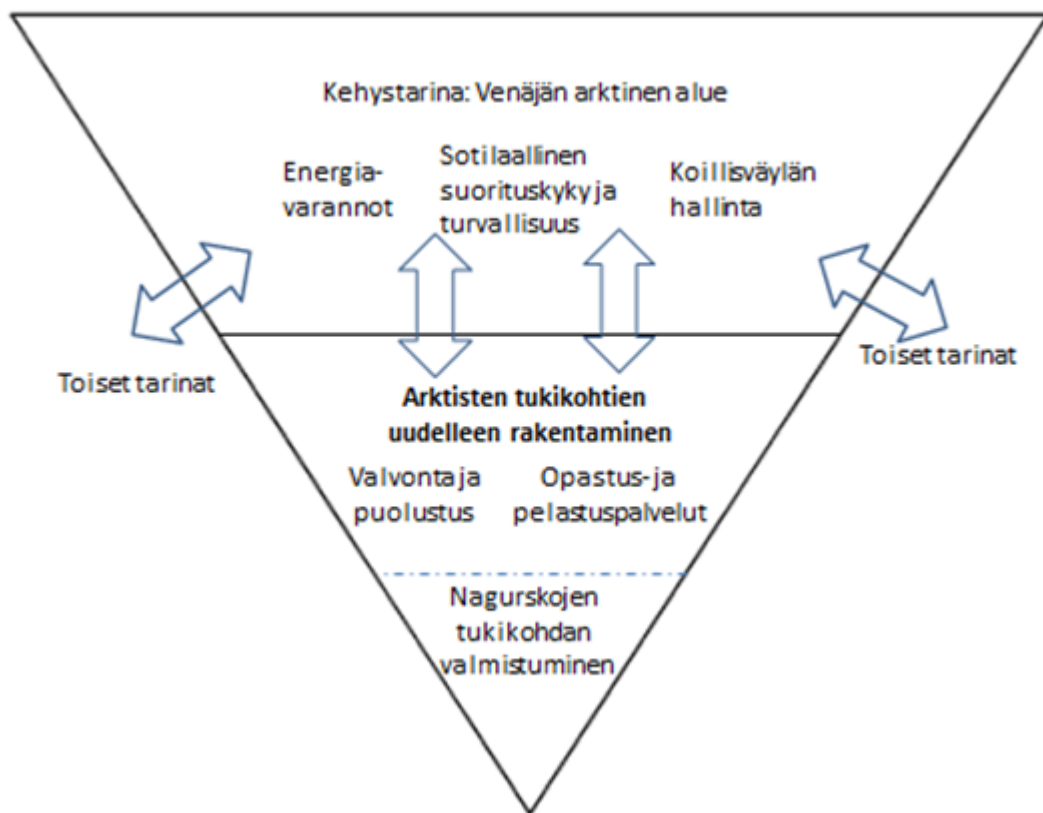
Petteri Pietiläisen pro gradu -tutkielman Liite 2.



. Venäjän aluevaatimukset Jäämerellä.<sup>223</sup>

<sup>223</sup> IBRU, Durham University [www.dur.ac.uk/ibru/resources/arctic]

Petteri Pietiläisen pro gradu -tutkielman Liite 3.



Merkitysten kulkeutuminen tarinoiden välillä ja tarinoiden rakenne.